

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: Katedra historie
Studijní program: učitelství pro 2. stupeň
Kombinace: německý jazyk-dějepis

OSÍDLENÍ KAPLICKA A ČESKOKRUMLOVSKA
REEMIGRANTY ZE SLOVENSKA, RUMUNSKA A
MAĎARSKA PO DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLCE
THE RE-SETTLERENT OF KAPLICKO AND ČESKOKRUMLOVSKO BY
RETURNING EMIGRANTOS FROM SLOVAKIA, ROMANIA AND HUNGARY
AS A CONCEQUENCE OF THE SECOND WORLD WAR
DIE BESIEDLUNG DER BEZIRKE KAPLITZ UND TSSCHECHISCHE
KRUMMAU DURCH RÜCKWANDERERER AUS DER SLOWAKEI, RUMÄNIEN
UND UNGARN NACH DEM ZWEITEN WELTKRIEG.

Autor:
Veronika Frnková

Podpis:

Adresa:
Frymburk 153
382 79, Frymburk

Vedoucí práce: Mgr. Kateřina Lozoviuková, PhD.

Konzultant: PhDr. Adrian von Arburg, Ph.D.

Počet

stran	Slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
145	29691	14	12	52	27

Ve Frymburku dne: 12. 5. 2008

Cíl práce:

DP se pokusí na základě studia pramenů a literatury charakterizovat osidlování Kaplicka a Českokrumlovska v jižním pohraničí po druhé světové válce. Zaměří se na reemigranty ze Slovenska, Rumunska a Maďarska. Na základě archivního materiálu bude vytvořen přehled o průběhu první a druhé etapy osidlování. Bude proveden terénní výzkum a uskutečněny rozhovory s pamětníky.

Metoda:

- Analýza archivního materiálu
- Syntéza pramenů a literatury
- Orální historie

Teze DP:

1. Vymezení tématu studia
2. Charakteristika kritika pramenů a literatury
3. I. etapa osidlování v letech 1945-1948
4. II. etapa osidlování do 50.let
5. Celkové zhodnocení

Archivy:

- Státní okresní archiv Český Krumlov
- Národní archiv Praha

Prohlášení o původnosti práce:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou použitou literaturu.

Ve Frymburku dne: 12. 05. 2008.

Veronika Frnková

Prohlášení k využívání výsledků DP:

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 o právu autorském zejména § 60 (školní dílo).

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) má právo na uzavření licenční smlouvy o užití mé diplomové práce a prohlašuji, že **souhlasím** s případným užitím mé diplomové práce (prodej, zapůjčení, kopírování, apod.).

Jsem si vědoma toho, že: užít své diplomové práce či poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem TUL, která má právo ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, vynaložených univerzitou na vytvoření díla (až do jejich skutečné výše). Diplomová práce je majetkem školy, s diplomovou prací nelze bez svolení školy disponovat.

Beru na vědomí, že po pěti letech si mohu diplomovou práci vyžádat v Univerzitní knihovně Technické univerzity v Liberci, kde bude uložena.

Autor:

Veronika Frnková

Podpis:

Adresa:

Frymburk 153
382 79, Frymburk

Datum:

12. 05. 2008

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé diplomové práce Mgr. Kateřině Lozovúkové, PhD. za věnovaný čas a odborné připomínky v průběhu realizace práce. Dále bych ráda poděkovala PhDr. Adrianovi von Arburg, PhD. za poskytnuté informace, věcné připomínky a ochotu. Dík patří i pracovníkům Národního archivu v Praze, Okresního archivu v Českém Krumlově a Odboru archivu bezpečnostních složek Ministerstva vnitra. V neposlední řadě děkuji svému příteli, rodině a přátelům za trpělivost, vstřícnost a mnohdy cennou radu.

Anotace

Osídlení Kaplicka a Českokrumlovka reemigranty ze Slovenska, Rumunska a Maďarska po druhé světové válce

Diplomová práce se zabývá osídlovacím procesem v jihočeském pohraničí po skončení druhé světové války do konce padesátých let. Zaměřuje se na vývoj v okresech Kaplice a Český Krumlov. Zkoumá do jaké míry se podepsal odsun osob německé národnosti a reemigrace zahraničních krajanů na způsobu a průběhu osídlování. Nezapomíná zohlednit charakter a specifika regionálního vývoje. Zvláštní pozornost je věnována reemigrantům přicházejícím ze Slovenska, Rumunska a Maďarska.

The re-settlement of Kaplicko and Českokrumlovsko by returning emigrants from Slovakia, Romania and Hungary as a consequence of the second world war

The aim of this diploma's project was to evaluate the process of settlement in South-bohemian border from World War Two till the end of 50s. It focuses on development in townships of Kaplice and Český Krumlov. It investigates to what measure has influenced transfer of German people living in this regions and re-emigration foreign brethrens on the way and tract of settlement. It respects the character and specifications of regional development. Special attention is paid to re-emigrants coming from Slovakia, Romania and Hungary.

Die Besiedlung der Bezirke Kaplitz und Tschechische Krummau durch Rückwanderer aus der Slowakei, Rumänien und Ungarn nach dem zweiten Weltkrieg.

Die Diplomarbeit befasst sich mit der Besiedlung von den Grenzgebieten in Südböhmen nach dem zweiten Weltkrieg bis 50. Jahren. Sie orientiert sich an die Entwicklung in den Bezirken Kaplitz und Tschechische Krummau. Die Arbeit erforscht, auf welche Art und Weise hat die Vertreibung der Personen der deutschen Nationalität und Rückwanderung der Landsleute aus dem Ausland den Besiedlungsprozess beeinflusst. Dabei vergisst nicht den Charakter und die Spezifikationen der regionalen Entwicklung zu berücksichtigen. Besondere Aufmerksamkeit ist den Rückwanderern aus der Slowakei, Rumänien und Ungarn gewidmet.

**Osídlení Kaplicka a Českokrumlovská
reemigranty ze Slovenska, Rumunska a
Maďarska po druhé světové válce**

Autor: Veronika Fmková

Prohlášení o původnosti práce:	4
Prohlášení k využívání výsledků DP:	4
Anotace	6
1 Úvod.....	10
2 Rozbor pramenů a literatury	12
2.1 Rozbor pramenů.....	12
2.2 Rozbor literatury	14
3 Pošumaví–jižní pohraničí	17
3.1 Poměry v okrese Český Krumlov a Kaplice	18
4 Odsun	20
4.1 Situace záhy po válce.....	20
4.2 Průběh odsunu.....	23
4.3 Následky a doznívání odsunu	27
5 Osídlování okresu Český Krumlov a Kaplice.....	31
5.1 Zemědělské osídlování	37
5.1.1 Hospodářská pastvinářská družstva	41
5.2 Nezemědělské osídlování	44
5.3 Politický zápas	49
5.4 Druhá fáze osídlování a 50. léta.....	52
6 Reemigrace	59
6.1 Rumunská reemigrace.....	66
6.1.1 Průběh transferu	69
6.1.2 Reemigranti z Rumunska v okrese Český Krumlov, Kaplice	70
6.2 Nábory pracovních sil na Slovensku	75
6.3 Maďarská reemigrace	79
6.4 Bulharská reemigrace	82
7 Závěr	84
Seznam zkratk	87
Přílohy.....	88
Příloha č. 1	88
Příloha č. 2	90
Příloha č. 3	92
Příloha č. 4	96
Příloha č. 5	101
Příloha č. 6.....	103
Příloha č. 7	105
Příloha č. 8	108
Příloha č. 9	109
Příloha č. 10	110
Příloha č. 11	111
Příloha č. 12	112
Příloha č. 13	113
Příloha č. 14	114
Příloha č. 15	115
Příloha č. 16	116
Příloha č. 17	117
Příloha č. 18	118
Příloha č. 19	119
Příloha č. 20	120

Příloha č. 21	121
Příloha č. 22	122
Příloha č. 23	123
Příloha č. 24	124
Příloha č. 25	125
Příloha č. 26	126
Příloha č. 27	127
Prameny	141
Seznam literatury	144

1 Úvod

Cílem této práce bylo zachytit průběh osídlování pohraničí po druhé světové válce ve dvou nejnižněji položených okresech Čech, a to v okresech Český Krumlov a Kaplice. Osídlování představuje stěžejní téma československých poválečných dějin. Tématem se nelze zabývat bez poznání dalších významných dějinných procesů, které ho ovlivnily. V první fázi to byl odsun osob německé národnosti a v druhé fázi návrat zahraničních krajanů do vlasti, tj. reemigrace. Oba tyto procesy se velkou měrou podepsaly na tempu a způsobu osídlovací akce. Vzhledem k názvu diplomové práce, Osídlení Kaplicka a Českokrumlovska reemigranty ze Slovenska, Rumunska a Maďarska po druhé světové válce, je pozornost věnována především jednotlivým druhům reemigrace a jejím specifikům.

První část práce seznamuje s charakterem územních celků. Všímá si geografické polohy, struktury obyvatelstva, hospodářských podmínek, historie kraje. Uvedené charakteristiky slouží jako podklad k pochopení dalšího vývoje

Dále navazuje kapitola věnující se odsunu Němců. Z důvodu rozsáhlých migračních pohybů po druhé světové válce, je věnována pozornost též vracejícím se válečným zajatcům a uprchlíkům. Kapitola se kromě popisu transferů, snaží vystihnout i zvláštnosti s nimi spjaté. Podkapitola Následky a doznívání odsunu se zaměřuje na hospodářské potíže československého státu, které mu odsun způsobil. Dále je doložena vzájemná propojenost odsunu s počátkem osídlování.

Kapitola Osídlování postihuje tři významné složky celého procesu. Nejdříve však nahlíží na způsob správního řízení, vykresluje první vlnu nových osídlenců a podmínky, s kterými se příchozí setkali. Zemědělský ráz okresů stanovil význam zemědělského osídlování, a zároveň vysvětlil nezájem osídlenců o danou oblast. Zemědělskému osídlování se nevyhnuly kauzy stojící v popředí tehdejšího dění. Před volbami do ÚNS v květnu 1946 to bylo předávání dekretů o půdě a jejich zaknihování. Námětem diskusí se stalo i zřízení hospodářských a pastvinářských družstev a jejich rentabilita. Nezemědělské osídlování řešilo národní správy a přiděly drobných živnostenských podniků. Okresy nabízely málo pracovních míst v průmyslu. Stát se pokoušel zvýšit pracovní příležitosti v onom oboru. Podkapitola Politický zápas osvětluje, jak se snažily prosadit politické

strany v souboji o moc, jaké kroky k v tomto směru podnikly. Ukazuje osídlovací politiku komunistické strany Československa.

Přelom roků 1947 a 1948 byl stěžejním nejen pro osídlování, nýbrž i pro vývoj československého státu. Komunistický převrat v únoru 1948 určil další směr osídlování. V jižním pohraničí se naplno rozběhla reemigrace zahraničních krajanů. Především se však vynořily strašáci v podobě fluktuace osídlenců, nízké hustoty osídlení, nebo nevyhovujících ubytovacích podmínek.

Jádrem práce se stala reemigrace z Rumunska a Maďarska, doplněna zmínkou o bulharské reemigraci. Vzhledem k rozsahu této práce nebyla věnována pozornost reemigraci volyňských Čechů.¹ Tito reemigranti se spíše zajímali o úrodnější oblasti českých zemí. Pojem obecné reemigrace je zde rozebírán z několika úhlů. Zabývá se podmínkami a průběhem reemigrace, chováním státu vůči reemigrantům, adaptabilitou reemigrantů v novém prostředí a v neposlední řadě sociálními otázkami. Rumunští a maďarští reemigranti byli vysíláni především do vyšších poloh pohraničí. Z tohoto důvodu se práce věnuje také prostředí, z kterého reemigranti v zahraničí pocházeli. Zohledňuje též sociální postavení navrátilců. Do reemigrace je zařazena zvláštní část týkající se nábory pracovních sil na Slovensku. Analyzuje osud maďarské menšiny z jižního Slovenska. Jakým způsobem se československý stát pokusil vyřešit dvě věci najednou. Za prvé to byl akutní nedostatek pracovních sil v pohraničí a nedostatek usedlostí pro vracející se reemigranty. U maďarské reemigrace se stal nejzajímavějším bodem, způsob provedené reemigrace a potíže, které se v rámci jejího působení v pohraničí vykrystalizovaly.

Přílohy obsahují materiály, které mají pomoci k vytvoření lepšího přehledu o osídlovacím rázu daných okresů. Přehledy, tabulky a mapy upřesňují výpovědi z textu. Práci oživují fotografie a ukázky některých tehdejších dokumentů. V úplném závěru se nachází rozhovory s pamětníky, dokreslující atmosféru tehdejší doby. Připojen je rozhovor s Němkou, která se sňatkem s Čechem vyhnula odsunu. Druhým v pořadí je rozhovor s českým osídlencem. Třetí rozhovor byl veden s reemigrantkou z Rumunska. Odpovědi všech tří pamětníků se vztahují k jednotlivým kapitolám této práce.

---

¹ Volyňskými Čechy se zabývá např. : Vaculík, J.: *Reemigrace a usídlování volyňských Čechů*. Brno 1984.; Nosková, H.: *Návrat volyňských Čechů. Naděje a skutečnost let 1945-1954*. Praha 1999.

2 Rozbor pramenů a literatury

2.1 Rozbor pramenů

V této práci bylo využito hned několik druhů archivních pramenů. Základ tvořil fond ONV Český Krumlov, fondy jednotlivých MNV a z části ještě nezpracovaný fond ONV Kaplice uložené v Okresním archivu Český Krumlov. Z ONV Český Krumlov a Kaplice byly využity zvláště Zápisy ze zasedání okresní správní komise a okresního národního výboru.² Fondy místních národních výborů obsahovaly nepřeberné množství případů konfiskace německého majetku, přiděly konfiskátů, přihlášky a odhlášky k pobytu, žádosti o finanční výpomoc apod.

Důležité informace k souběžně probíhajícímu odsunu a osídlování přinesl fond 304 z Oboru archivu bezpečnostních složek ministerstva vnitra. Zužitkována byla zejména hlášení a situační zprávy velitelství SNB z Českého Krumlova a z Kaplice.³ Velitelství SNB pravidelně mapovala odsun Němců, jejich počty a rozmístění. Popisovala jakým způsobem a tempem probíhalo osídlování. Ke konci měsíce uváděla počet zbývajících Němců a příchozích osídlenců.

V Národním archivu v Praze bylo vytěženo nejvíce poznatků z fondu OK ÚV KSČ z let 1945-1950 a z fondu MPSP z let 1945-1951. První zmiňovaný se stal důležitým zdrojem k objasnění záležitostí, které ve větší či menší míře ovlivnily probíhající osídlování. Stěžejním se staly Porady Osidlovací komise,⁴ Korespondence Osidlovací komise⁵ a Fond národní obnovy a Osidlovací úřad.⁶ Získané informace byly využity zejména v kapitolách, které zkoumaly obtíže osídlenců. Pozornost byla věnována hlavně fluktuaci, hospodářským podmínkám a životní úrovni osídlenců.

Reemigrační tematikou se zabývala Reemigrace československých občanů ze zahraničí⁷ z fondu OK ÚV KSČ, ale nejvíce však fond MPSP.⁸ S jeho pomocí

---

² OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, Zápisy o zasedáních okresní správní komise 1945-1945, k. 1, i. č. 1, sig. B I 1.; OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, Zápisy o zasedáních rady okresního národního výboru 1946-1949, k. 2., i. č. 2, sig. B I 1.

³ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-4, Hlášení I. praporu SNB v Českém Krumlově.; Odbor archiv bezpečnostních složek MV, Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-174-3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.; Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení OV SNB v Českém Krumlově.

⁴ NA Praha, f. 23, OK ÚV KSČ, Porady Osidlovací komise, a. j. 24, 31, 49.

⁵ NA Praha, f. 23, OK ÚV KSČ, Korespondence Osidlovací komise, a. j. 102, 155, 156.

⁶ NA Praha, f. 23, OK ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osidlovací úřad, a. j. 323, 353, 354.

⁷ NA Praha, f. 23, OK ÚV KSČ, Reemigrace čsl občanů ze zahraničí, a. j. 362, 371.

bylo možno např. určit transfery, které byly přiděleny pro potřeby okresů Český Krumlov a Kaplice. Celkově se z fondů, ze kterých bylo v Národním archivu čerpáno, získala řada cenných poznatků vztahující se k regionům. Většina z nich byla do práce zařazena.

Kategorie tištěných pramenů se rozděluje na více skupin. Jednou z nich je tehdejší soudobý tisk. Komunistická strana věnovala osídlovací politice značnou pozornost. Dokladem toho je množství článků a zpráv přinášející čtenářům přehled o „úspěšném osídlovacím díle“ KSČ. Pro tuto práci byl cenným zdrojem informací komunistický týdeník Jihočeská Pravda.⁹ Týdeník dodával zprávy o vývoji v Českobudějovickém kraji. V každém čísle byl určen prostor pro regionální události okresů. Proto je z nich v hojném počtu čerpáno, celá práce je jimi propojena. Zároveň je nutné podotknout, že bylo čerpáno především z těch čísel, které vyšly před únorem 1948. Pozdější vydání byla poznamenána komunistickou propagandou a také události z regionu byly omezeny na minimum. Časopis Osídlování, Věstník Osídlovacího úřadu, fondu národní obnovy a pozemkového fondu¹⁰ poskytl znění dekretů prezidenta republiky, vládní nařízení, zákony, úřední vyhlášky, rámcové plány přidělů drobných živnostenských podniků aj. Tak jako Jihočeská Pravda, tak i publikace II. Pololetní sjezd delegátů lidové správy na okrese kaplickém¹¹ vydaná ONV Kaplice a Nový domov¹² vydaný Osídlovacím úřadem v Praze, se výrazně podepsaly na obsahu kapitol Odsun a Osídlování.

Poslední skupinou tištěných pramenů byly statické přehledy. Na základě Seznamu obcí v ČSR v roce 1948 a 1949¹³ bylo možné zjistit, jak se promítla reorganizace správního členění v roce 1949 do podoby obou okresů. Jaké obce byly od okresů odtrženy a jaké naopak přiřčleněny. Zprávy Státního úřadu

---

⁸ NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 268, i. č. 655, sig. 3521.; NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 380, i. č. 806, sig. 2120.; NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 413, 414, 415, i. č. 2347, sig. 859.

⁹ *Jihočeská Pravda 1945-1949.*

¹⁰ *Osídlování. Věstník Osídlovacího úřadu, fondu národní obnovy a pozemkového fondu 1946-1947.*

¹¹ *II. Pololetní sjezd delegátů lidové správy na okrese kaplickém. Zprávy referentů ONV k sjezdu dne 1. února 1948.* ONV Kaplice 1948.

¹² *Nový domov. Dokončíme velké osídlovací dílo.* 1946.

¹³ *Seznam obcí v republice československé. Díl I. Seznam obcí v zemi české podle stavu z počátku roku 1948.* Praha 1948.; *Seznam obcí v republice československé. Díl I. Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949.* Praha 1949.

statického¹⁴ upřesnilo výsledky voleb do Ústavodárného národního shromáždění v roce 1946. Zdokumentovaly odevzdané hlasy ve všech obcích. Statistické údaje jsou obsaženy hlavně v přílohách.

Také byla použita metoda orální historie. Jedná se o metodu kvalitativního výzkumu. Informace a poznatky získává na základě ústního sdělení od osob, které byly svědky či účastníky určité historické události. Lze nahlédnout do tzv. „malých dějin“, do „dějin každodennosti“. Jejimi hlavními formami jsou rozhovor, tedy interview a životopisné vyprávění.¹⁵ Metodě je vytýkán subjektivní charakter získaných informací, věrohodnost a spolehlivost ústního vyprávění. Paměť dotazovaného, tedy narátora, může být ovlivněna pozdějšími zážitky v jeho životě. Svou nepostradatelnou úlohu ovšem metoda sehraává tehdy, když prameny chybí či jsou málo důvěryhodné. Prostřednictvím orální historie lze nahlížet na historické jevy z jiných úhlů.¹⁶ Celkové přepisy rozhovorů s pamětníky tehdejších událostí jsou zahrnuty do příloh.

2.2 Rozbor literatury

Téma osídlování je dnes v literatuře frekventované a nejinak tomu bylo i před rokem 1989. Na jasnou souvislost mezi procesem osídlování a odsunem Němců, se ale začalo poukazovat až v posledních letech. Literatury bylo v této práci využito v hojné míře, především však pro vysvětlení jevů obecnějšího rázu či celostátního charakteru. Regionální literatura, jejíž předmětem výzkumu bylo osídlování, se objevila jen sporadicky. Pokud však byla nalezena, pak byla staršího data vydání, jako např. 25 socializace vesnice na českokrumlovském okrese.¹⁷

Předválečné poměry v obou okresech byly vylíčeny na základě *Náš domov Českokrumlovsko*¹⁸ a *Šumava od A do Z*.¹⁹ Před zahájením transferů německého obyvatelstva, bylo nutné vyřešit situaci ohledně vracejících se zajatců a uprchlíků z celé Evropy. K tomuto tématu a k odsunu se vyjádřila Mašková v článku *K odsunu uprchlíků a německého obyvatelstva z okresu Český Krumlov v letech*

---

¹⁴ Zprávy Státního úřadu statistického, řada B, č. 1-Volby do Ústavodárného národního shromáždění dne 26. května 1946. Praha 1946.

¹⁵ Vaněk, M. a kol.: *Orální historie. Metodické a „technické“ postupy*, s. 5 – 8, s. 16.

¹⁶ Vaněk, M.: *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*, s. 15-16, s. 31.

¹⁷ 25 let socializace vesnice na českokrumlovském okrese. Český Krumlov 1974.

¹⁸ Robek, A.-Haišman, T.-Davidová, E.: *Náš domov Českokrumlovsko. Osídlování a proměny života v pohraničí 1945-1985*. Český Krumlov 1985.

¹⁹ Zálaha, J.: *Šumava od A do Z*. České Budějovice 1984.

1945–1946, uveřejněném ve Výběru z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích.²⁰ Většina jihočeských transportů směřovala do amerického pásma přes hraniční přechod Furth im Wald. Systém přebírání transportů, chod tábora aj. popsala Maier v *Das Grenzdurchgangslager Furth im Wald 1947–1957*.²¹ Poznatky týkající se odsunu byly čerpány ponejví z titulů *Odsun Němců z Československa 1945-1947* od Staňka či Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů od Kuklíka. Odsunu se rovněž věnoval von Arburg v příspěvku *Komplex odsunu. Několik poznámek k tématu*, který byl uveřejněn v *Soudobých dějinách* č. 12 v roce 2005.²² Von Arburg a Staněk na něj navázali v tom samém čísle příspěvkem *Organizované divoké odsuny?*²³

Osídlovací tematika byla zahrnuta v již zmíněné knize 25 socializace vesnice na českokrumlovském okrese, dále v knize *Náš domov Českokrumlovsko*²⁴ od kolektivu autorů Robek, Haišman, Davidová, v *Zemědělském osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*²⁵ od Slezáka či v *Kulturách na hranicích*,²⁶ na níž se autorsky podílely Komlosy, Bůžek a Svátek. Poslední titul byl jeden z mála, který vyšel po roce 1989 a byl použit i pro kapitolu *Odsun*. Nejčastěji bylo citováno z *Nového osídlení českých zemí po druhé světové válce*²⁷ od autorů Čapka, Slezák, Vaculík z roku 2005. Knize se podařilo rozebrat zemědělské, nezemědělské osídlování a reemigraci z celostátního hlediska. Zároveň neopomenula záležitosti regionálního charakteru. Reemigraci zpracoval Vaculík, autor knihy na kterou bylo v práci též hodně odkazováno, *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945–1950*.²⁸ Na maďarskou reemigraci se specializovali Šutaj, „*Akcja Juh*“–*Odsun Maďarov zo*

---

²⁰ Mašková, V.: *K odsunu uprchlíků a německého obyvatelstva z okresu Český Krumlov v letech 1945-1946*. In: *Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích*, 29/1/1992. České Budějovice 1992, s.16-22.

²¹ Maier, S.: *Das Grenzdurchgangslager Furth im Wald 1946-1957*. Stamried 1999.

²² Arburg, A. von: *Komplex odsunu. Několik poznámek k tématu*. In: *Soudobě dějiny* 12/2005, s. 425-431.

²³ Arburg, A. von-Staněk, T.: *Organizované divoké odsuny? Úloha ústředních státních orgánů při provádění „evakuace“ německého obyvatelstva (květen až září 1945)*. In: *Soudobě dějiny* 12/2005, s. 465-533.

²⁴ Robek, A.-Haišman, T.-Davidová, E.: *Náš domov Českokrumlovsko. Osídlování a proměny života v pohraničí 1945-1985*. Český Krumlov 1985.

²⁵ Slezák, L.: *Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. Brno 1978.

²⁶ Komlosy, A.-Bůžek, V.-Svátek, F.: *Kultury na hranici. Jižní Čechy-Jižní Morava- Waldviertel-Weinviertel (ed)*. Wien 1995.

²⁷ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*. Brno 2005.

²⁸ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*. Brno 1993.

Slovenska do Čiech v roku 1949,²⁹ a Vadkerty, Maďarská otázka v Československu 1945–1948.³⁰

Literaturu doplnila Orální historie ve výzkumu soudobých dějin a Orální historie, Metodické a „technické“ postupy od Vaňka,³¹ teoreticky objasňující metodu orální historie. Celkový seznam pramenů a literatury je umístěn na konci práce.³²

---

²⁹ Šutaj, Š: „Akcia Juh“-Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949. Praha 1993.

³⁰ Vadkerty, K.: *Maďarská otázka v Československu 1945 – 1948*. Bratislava 2002.

³¹ Vaněk, M. a kol.: *Orální historie, Metodické a „technické“ postupy*. Olomouc 2003.; Vaněk, M.: *Orální historie ve výzkumu soudobých dějin*. Praha 2004

³² Viz. s. 141-148.

3 Pošumaví–jižní pohraničí

Pohraničí Československa zahrnuje území v blízkosti hranic s Německem, Polskem a Rakouskem, kde do roku 1945 žilo převážně německé obyvatelstvo. Dané území se označovalo také jako Sudety. Odhaduje se, že v roce 1930 žilo v pohraničí 2 822 899 Němců a 738 502 Čechů.³³

Okresy Český Krumlov a Kaplice náleží do tzv. jižního pohraničí, rozprostírajícím se v pásmu Šumavy. Pro Šumavu je příznačné chladnější horské a podhorské podnebí, které je však v polohách 500-850 metrů zmírňováno alpským föhnem. Na některých místech doznívá proudění tohoto jihozápadního větru a otepluje jinak nepříznivé šumavské klima. Obživu zajišťovalo obyvatelům zemědělství horského rázu. Předválečné zemědělství se vyznačovalo pěstováním nepříliš náročných plodin tedy žita, ovsa, brambor, tuřínu, zelí, hrachu, lnu. Ze zvířectva se choval skot, k tomu pak volí. Samotné zemědělství bylo na velmi nízké úrovni. K obhospodařování se používaly dřevěné nástroje, mechanizaci si rolníci nemohli dovolit. Výjimkou byly pouze Schwarzenberské dvory, na kterých se užívaly traktory.³⁴

Po hospodářské stránce šumavské oblasti značně zaostávaly. V minulosti se rozvíjelo hornictví a sklářství. Šumavské sklo bylo ceněným artiklem i na zahraničních trzích. Jedním z nejdůležitějších průmyslových odvětví dnes i v minulosti bylo zpracování dřeva, výroba papíru. O prvních papírnách je zmínka už z roku 1572.³⁵ V průběhu 18. a 19. století vznikla na Šumavě řada menších papíren.

Hospodářská zaostalost Šumavy se i po roce 1918 odrážela v mnoha směrech, např. ve špatné komunikační síti či elektrifikaci. Jednotlivé osady byly od sebe hodně vzdáleny. Hustota obyvatelstva dosahovala hodnot 70 obyvatel na 1 km².³⁶ Omezené možnosti v zemědělství a v průmyslu zapříčinily koncem 19. století vlnu vystěhovalectví, odchody na sezónní práce do ciziny. Pošumaví se tedy řadilo mezi nejméně osídlené oblasti Čech. V roce 1930 měly nejméně obyvatel Hartmanice s 28 ob./km², dále Horní Planá, Chvalšiny, Kaplice, Nové

---

³³ Čapka, F.– Slezák, L.– Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 9-12.

³⁴ Zálaha, J.: *Šumava od A do Z*, s. 191.

³⁵ Jedná se o papírny v Českém Krumlově.

³⁶ Tamtéž, s. 132-136.

Hrady, Volary, Vyšší Brod.³⁷ Po druhé světové válce mnohé obce zanikly a hustota osídlení klesla k 20 ob./km².³⁸

Reorganizací správního členění státní správy vzniklo roku 1868 v Čechách na 83 okresních hejtmanství. Šumava zahrnovala následující okresní hejtmanství: Český Krumlov, Kaplice, Prachatice, Strakonice, Domažlice, Klatovy a Sušice. V roce 1928 byla hejtmanství přejmenována na okresní úřady. Mnichovskou dohodou se Pošumaví spojilo s územím žup Niederdonau, Oberdonau a Unterbayern-Oberpfalz. Okresní úřady nahradily landráty. Po osvobození začaly působit okresní národní výbory. Správní reorganizací k 1.únoru 1949 se okresy, které patřily nebo zasahovaly do Šumavy staly součástí Českobudějovického kraje.³⁹

3.1 Poměry v okrese Český Krumlov a Kaplice

Českokrumlovsko bylo zemědělsko-dřevařskou oblastí v střední části Šumavy, charakteristické vysokými polohami a hustým lesním porostem. Z hospodářského hlediska bylo důležité otevření dolů v 2. polovině 19. století. Postupující vyklidňování kraje zachraňovaly papírny ve Větrní a v Loučovicích, které ještě dnes zastávají přední místo v průmyslovém sektoru kraje. Papírny poskytly pracovní pozice např. lidem, kteří odcházeli na sezónní práce za hranice, nejčastěji jako zedníci. V okrese žilo velmi málo českého obyvatelstva. Po vyhlášení samostatného Československa žádali Němci připojení k Německému Rakousku.⁴⁰ Situaci musel uklidnit zásah československého vojska. Mnichovskou dohodou byl okres od Československa odtržen. Jako osvoboditele od nacistické moci uvítali Českokrumlovští americkou armádu, která se k nám probíjela šumavskými průsmyky.

Kaplicko, ležící ve východní části Šumavy, představuje nejjižnější zákoutí jižních Čech. Hustý lesní porost a půda chudá na živiny nedovolovaly zavedení intenzivnějšího způsobu zemědělství. Způsob obživy se shodoval s krumlovským, tedy zemědělství, práce v lese a na pilách. Průmyslových podniků vzniklo pramálo. Místní sklárny nedokázaly konkurovat severočeským sklárnám a

---

³⁷ Hustota osídlení se v daných obcích pohybovala od 44 do 57 ob./km².

³⁸ Tamtéž, s. 114-116.

³⁹ V roce 1960 se přejmenoval Českobudějovický kraj na Jihočeský kraj.; Zálaha, J.: *Šumava od A do Z*, s. 53.

⁴⁰ Označováno také jako Böhmewaldgau.

postupně lpěly k zániku. Hospodářskou zaostalost Kaplicka podtrhávala velmi špatná dopravní síť. V roce 1918 i zde odmítlo německé obyvatelstvo akceptovat vznik samostatného československého státu. V Kaplici musely zasáhnout vojenské jednotky, postupně se podrobily i ostatní obce. Mnichovská dohoda znamenala vesměs připojení k rakouskému Oberdonau-Niederdonau.⁴¹

Jak zní resumé? Před vypuknutím druhé světové války spadaly jihočeské okresy Českokrumlovsko a Kaplicko do kategorie území, s nejvyšším počtem občanů německé národnosti. Podle sčítání obyvatelstva z roku 1930 žilo v prvně jmenovaném 72% Němců, v druhém dokonce 80%.⁴² Poměr 27,4 : 72,5 v okrese Český Krumlov a 12,1 : 87,8 v okrese Kaplice upřesňuje stav přítomného českého a německého obyvatelstva. Jasnou převahu německých občanů nelze v žádném případě zpochybnit.⁴³ Hornoplánsko, převážná část Chvalšinska i celý západ, jih a východ Českokrumlovsko byly německé. Němci obsadili také Vyšebrodsko a s výjimkou několika českých obcí i Kaplicko a Novohradsko.⁴⁴ Kupříkladu Vyšší Brod ležící na hranicích s Rakouskem, hlásil po válce jenom 45 Čechů, kdy šlo vesměs o zaměstnance místního úřadu⁴⁵ a nedaleké Dolní Dvořiště pouhých 26 Čechů.⁴⁶

---

⁴¹ Tamtéž, s. 47.

⁴² Robek, A.– Haišman, T.– Davidová, E.: *Náš domov – Českokrumlovsko*, s. 3.

⁴³ *Statistický lexikon obcí v zemi české*, s. 19-24.

⁴⁴ Robek, A.– Haišman, T.–Davidová, E.: c. d., s. 3.

⁴⁵ *Jihočeská Pravda*, 25. 7. 1945.

⁴⁶ *Jihočeská Pravda*, 26. 9. 1946.

4 Odsun

4.1 Situace záhy po válce

Mnichovskou dohodou se téměř celé okresy Český Krumlov a Kaplice staly oficiální součástí Horního Rakouska a Bavorska, tedy byly přiřčeny k tzv. Třetí říši.⁴⁷ V jižních Čechách se fašistické Německo zmocnilo Pošumaví a jižní části horního Povltaví. Kromě zmíněných okresů tak převzalo správu v okrese Prachatice, částečně v okrese Jindřichův Hradec a i na malém území v okrese Třeboň. Kaplicko zahrnovalo 86 obcí. V říjnu 1938 bylo 83 z nich společně ještě s částmi tří obcí odtrženo od Československa. Od okresu Český Krumlov bylo odříznuto 59 obcí, 24 obcí s částmi 9 obcí se před okupací do začátku druhé světové války zachránilo.⁴⁸

V době blížícího se míru a záhy po jeho vyhlášení docházelo nejen v jižním, nýbrž v celém pohraničí k rozsáhlým migracím. Např. z východního Pruska a Slezska se do ČSR počátkem roku 1945 hrnulo asi půldruhého milionu uprchlíků. Vraceli se totálně nasazení, kteří byli posláni do Říše na nucené práce. Vykonávali tam fyzicky náročnou práci v kamenolomech, lesních závodech, uhelných a rudých dolech a na stavbách. Velká část byla vystavena nebezpečí ve zbrojních závodech. Závěrem války byly právě zbrojovky častým bombardovacím terčem spojenců. U československých středoškolských a vysokoškolských studentů postihl tento osud mnoho ročníků, zvláště pak ročník 1921, u děvčat ročník 1924. Jak se blížil konec války, realizovalo tisíce zajatců své útky. Např. 7. května uprchli ruští zajatci z tábora u Trhových Svinů na Českobudějovicku.⁴⁹ Cestu zpět do vlasti si razili partyzáni a vězni z koncentračních táborů.

Tak jako na všech pohraničních nádražích, tak i na krumlovském a kaplickém, se v květnových dnech roku 1945 hromadily zástupy uprchlíků. Kaplické nádraží se muselo postarat např. o vlak s maďarskými uprchlíky nebo o vlak Červeného Kříže s německými raněnými vojáky. Ti byli transportováni do místního lazaretu. Tisíce lidí se pokoušeli o návrat do svých domovů v Itálii, Řecku, Jugoslávii, Rakousku, Francii aj. Uprchlíci vyčkávali buď v uprchlických

---

⁴⁷ 25 let socializace na Českokrumlovsku, s. 7.

⁴⁸ Pešek, J.: *Nástup k osídlování jihočeského pohraničí (jaro 1945–léto 1946)*. In: Jihočeský sborník historický, 60/1986. České Budějovice 1986, s. 23-35.

⁴⁹ Komlosy, A.– Bůžek, V.– Svátek, F.: *Kultury na hranici*, s. 315.

táborech nebo v okolních obcích. Na Českokrumlovsku postupně přebíraly okresní národní výbory od Američanů správu nad uprchlickými tábory.⁵⁰ Okresní správní komise zaregistrovala k 1. listopadu 1945 v uprchlickém táboře v Českém Krumlově 1 000 Rakušanů a 4 324 cizích státních příslušníků.⁵¹ Do daného tábora se přesouvaly též uprchlíci z Kaplicka, koncem července 1945 na 900 osob. V srpnu 1945 bylo odvezeno 507 osob z kaplických obcí Loučovice, Kapličky, Malšín.⁵² Dle oběžníku ministerstva vnitra z 5. června 1946 se měli uprchlíci ze Slezska, tzv. národní hosté i němečtí uprchlíci z Jugoslávie, Polska, Rumunska a jiných zemích, transportovat do ruského pásma. Z českobudějovického kraje bylo vyslány dva transporty uprchlíků. Okres Český Krumlov a Kaplice odbavil do ruského pásma v listopadu 1946 okolo 50 osob.⁵³ Začátkem března 1948 bylo v okrese Český Krumlov rozmístěno 1 118 válečných uprchlíků, kdy 214 náleželo do amerického okupačního pásma, 853 do ruského a 51 do britského pásma v Německu.⁵⁴ Uprchlíci byli vyslýcháni, neboť bylo nutné zjistit, proč a jakým způsobem se na naše území dostali. Pro bližší ilustraci je přiloženo pár případů. V únoru 1945 utekl do Čech úředník Alfred Kalmer z továrny Siemens v Bratislavě. Bratislavu musel opustit na rozkaz německých úřadů, protože byla prohlášena za válečné pásmo. Z Bratislavy uprchla ve stejnou dobu také Němka Hilda Hagorová, manželka příslušníka SS. Rodinní příslušníci SS nemohli zůstat ve válečné zóně. Její manžel byl později v Bratislavě uvězněn. Další byla zdravotní sestra Červeného Kříže, která byla přeložena z Drážďan v srpnu 1944. Dožadovala se umístění v Linci.. Skončila však jako dělnice v továrně, a to v přádelně lnu a konopí v Českém Krumlově.⁵⁵ Obce si vedly záznamy o počtu uprchlíků. Nejvíce jich pocházelo z Polska, Rakouska a Slovenska. Např. v obci Vítěšovice vyčkávalo v listopadu 1945 na 50 uprchlíků.⁵⁶

---

⁵⁰ Mašková, V.: *K odsunu uprchlíků a německého obyvatelstva z okresu Český Krumlov v letech 1945 -1946*. In: Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, 29/ 1/ 1992, s. 16-22.

⁵¹ OV SNB v Českém Krumlově registrovalo k 31. 8. 1945 na 11500 repatriantů a k 1. 11. 1945 na 5067 repatriantů.

⁵² *Naše Svoboda*, 1. 6. 1945.

⁵³ OA ČK, ONV Kaplice, sig.VIII.

⁵⁴ Mašková, V.: *K odsunu uprchlíků a německého obyvatelstva z okresu Český Krumlov v letech 1945-1946*. In: Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, 29/ 1/ 1992, s. 16-22.

⁵⁵ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 103, i. č. 152, sig. C 8/1.

⁵⁶ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 101, i. č. 152, sig. C 8/1.

Po uklidnění chaosu na hranicích byl dalším bodem programu odsun Němců.⁵⁷ V okresech Český Krumlov se vyskytovalo v září 1945 na 46 873 a v okrese Kaplice 46 236 Němců. Okresy náležely k oblastem s největší koncentrací německého obyvatelstva.⁵⁸ O chování čekajících Němců na odsun podal následující zprávu strážník z Dolního Dvořiště: „K otázce jejich brzkého transportu se chovají zcela apaticky a čas od času se utěšují nepravdivými zprávami o eventuelním ponechání v Československu.“⁵⁹ Hlášení SNB v Českém Krumlově o celkové situaci na okrese se vyjadřovalo takto: „Nálada německého obyvatelstva je pokleslá, klidná a veškerá úřední nařízení jsou dodržována.“⁶⁰ Vesměs vyčkávali, co se s nimi bude dále dít. Zemědělci pilně pracovali na svých polích, sklízeli úrodu. Věřili, že pokud nebyli nacisty, budou moci zůstat. V říjnu a listopadu 1945 se množily útoky za hranice. Němci se začali obávat o svůj další osud v Československu, což vyvolal odchod americké armády. Přechody hranic byly organizovány ve velkých skupinách. Němci si večer sbalili nejnnutnější věci a do rána opouštěli své majetky.⁶¹

Do doby zahájení organizovaného odsunu, docházelo od května až prakticky do konce roku 1945 k tzv. divokému odsunu. Kritéria a organizační náležitosti organizovaného odsunu doladila vláda na svých jednáních v červnu 1945. Pro Čechy, Moravu a Slezsko určila Osídlovací úřad v Praze, pro Slovensko Osídlovací úřad v Bratislavě. O regionální záležitosti okresů Český Krumlov a Kaplice se staral Oblastní osídlovací úřad v Českých Budějovicích. Odpovídal za průběh odsunu a také za soupisy konfiskovaného majetku. 28. července 1945 pověřilo ministerstvo vnitra okresní národní výbory a správní komise, aby sestavily jmenné seznamy všech Němců a Maďarů. Úřady se při sepisování řídily osmi kategoriemi. Na prvních místech stáli okupanti⁶², provinilci⁶³ a bývalí

---

⁵⁷ Odsunem Němců se zabýval: Brandes, D.: *Cesta k vyhnání 1938–1945. Plány a rozhodnutí o „transferu“ Němců z Československa a Polska*. Praha 2002.; Staněk, T.: *Odsun Němců z Československa 1945–1947*. Praha 1991.; Staněk, T.: *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa 1918–1948*. Ostrava 1992; Hahnová, E.– Hahn, H. H.: *Sudetoněmecké vzpomínání a zapomínání*. Praha 2002.

⁵⁸ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 23.

⁵⁹ *Jihočeská Pravda*, 28. 9. 1945.

⁶⁰ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-4, Hlášení I. praporu SNB v Českém Krumlově.

⁶¹ Tamtéž.

⁶² Němci a Maďaři, kteří přišli do Československa po 1. 10. 1938.

⁶³ Jako byli např. průbojní nacisti.

veřejní zaměstnanci⁶⁴ následovali zemědělci, majitelé podniků, živnostníci, příslušníci svobodných povolání a na konci dělníci a různá jiná povolání. Němcům ze smíšených manželství se poskytovaly úlevy, obvykle se v transportech neocitli. Tak tomu bylo i např. u paní Klementové, která se provdala za českého učitele.⁶⁵ Z prvních transportů se vylučovali Němci, bez kterých se neobešlo zemědělství a lesnictví. V jižních Čechách hrozilo rozšíření kůrovce. Němečtí lesní dělníci tak pomáhali s obrannými pracemi. Československo opustili jako jedni z posledních.⁶⁶ Němci museli být náležitým způsobem označeni. Užívali žluté nebo bílé náramní pásky s označením N, ale i bílé terče s černým N.⁶⁷

4.2 Průběh odsunu

S odbavováním transportů se započalo koncem ledna 1946. Pro jižní Čechy byla vymezena sběrná střediska ku příkladu v Českém Krumlově, Kaplici či Prachaticích.⁶⁸ První transporty z Českého Krumlova a Kaplice směřovaly do Bavorska a každý zahrnoval okolo 1 200 osob. Následovaly den po sobě, 26. února 1946 z Českého Krumlova⁶⁹ a 27. února 1946 z Kaplice⁷⁰ Drtivá část transportů z jižních Čech odvážela své pasažéry přes stanici Furth im Wald do Bavorska. Tento hraniční přechod spadal do americké zóny. Přijímal transporty ze všech koutů republiky.⁷¹ Odsouvaní byli po příjezdu nejdříve zaregistrováni. Mohli si zvolit místo, kam by chtěli být umístěni. Z Furt im Walde směřovalo 50% osazenstva tábora do Bavorska, 27% do Hesenska a 23% do Baden-Württemberska.⁷² Za rok 1946 bylo ve Furt im Walde přijato 1111 transportů z Československa, tedy 1 183 370 osob. Další utečenci pocházeli z Jugoslávie, Rakouska, Maďarska, Polska, Rumunska aj.⁷³ Jenom minimum Němců z okresů Český Krumlov a Kaplice se ocitli v ruském pásmu. Např. 18. srpna 1946 byl

---

⁶⁴ U nezaměstnaných byl zrušen služební poměr.

⁶⁵ Interview s Hedvikou Klementovou, 23. 7. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

⁶⁶ Komlosy, A.–Bůžek, V.–Svátek, F.: *Kultury na hranici*, s. 321.

⁶⁷ Staněk, T.: *Perzekuce 1945*, s. 58.

⁶⁸ Komlosy, A.–Bůžek, V.–Svátek, F.: *Kultury na hranici*, s. 319, 322.

⁶⁹ *Naše Svoboda*, 19. 3. 1946.

⁷⁰ *Jihočeská Pravda*, 29. 8. 1946.

⁷¹ Horšovský Týn, České Budějovice, Brno, Liberec, Jablonec nad Nisou, Česká Lípa, Bruntál, Šumperk, Znojmo, Chomutov, Kroměříž, Karviná, Krnov, Lanškroun, Olomouc, Stříbro, Mohelnice, Prachatice, Most, Rýmařov, Sušice, Svitavy, atd.

⁷² Maier, S.: *Das Grenzdurchgangslager Furth im Wald 1946-1957*, s. 15-17.

⁷³ Tamtéž, s. 54-58.

sestaven v Kaplici transport z Němců z východních Pruska, který odjel nejdříve do Prosečnice u Prahy a následně do ruského pásma.⁷⁴

V rozmezí od února do října 1946 se z okresu Český Krumlov odsunulo přibližně 35 000⁷⁵ a z okresu Kaplice 27 000⁷⁶ osob německé národnosti.⁷⁷

K 1. listopadu 1946 byl odsun dočasně pozastaven. Americké pásmo odmítalo další přísuny. Argumentovalo špatnými hospodářskými a sociálními podmínkami. K danému datu se na československém území nacházelo ještě 220 000 Němců. ONV Kaplice nasadila 25 rodin čítajících 113 osob do zemědělství. Zároveň rozhodl o vyslání 22 osob do dolů, do těch však po lékařské prohlídce nikdo z vybraných osob vyslán nebyl. V samotném okrese zbývalo 41 specialistů a jejich 112 rodinných příslušníků, dále 214 antifašistů, 89 omilostněných ministerstvem vnitra, 282 spadalo do kategorie smíšených manželství a 12 osob obdrželo prozatímní osvědčení o československém státním občanství.⁷⁸

Odsouvaní Němci byli zbaveni vlastnické práva k svému majetku. Na základě dekretu prezidenta republiky č.12/1945 Sb. se konfiskoval zemědělský majetek maďarské a německé národnosti, zároveň všech zrádců a nepřátel republiky⁷⁹, dále společností a korporací, které v průběhu války sloužily fašistickým a nacistickým účelům. Konfiskace se netýkala osob, které se aktivně podílely na osvobození ČSR. Konfiskovaný majetek spravoval Národní pozemkový fond.⁸⁰ Majetku nezemědělského charakteru se věnoval dekret prezidenta republiky č.108/ 1945 Sb.⁸¹

Na Kaplicku se zabavilo velké množství zlatých a stříbrných předmětů, majetek celkově ve výši dvou až tří milionů korun.⁸² Mezi zabaveným německým

---

⁷⁴ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-174-3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.

⁷⁵ Odsunutí Němci z okresu Český Krumlov v červenci 1946-4829 Němců, srpen 1946-6047, září 1946 3613, říjen 1946-2429, listopad 1946-606. Viz. Příloha č. 13; Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení a OV SNB v Českém Krumlově.

⁷⁶ Do 5. 10. 1946 bylo z okresu Kaplice odbaveno 22 transportů, celkem 26400 osob a zbývalo ještě 5000 osob.; Odbor archiv bezpečnostních služek MV, 304-174-3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.

⁷⁷ Mašková, V.: *K odsunu uprchlíků a německého obyvatelstva z okresu Český Krumlov v letech 1945-1946*. In: Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, 29/ 1/ 1992, s. 16-22.

⁷⁸ *II. Pololetní sjezd delegátů lidové správy na okrese kaplickém*, s. 41.

⁷⁹ Vykonávající protistátní činnost, která podpořila okupanty.

⁸⁰ Kuklík, J.: *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů*, s. 448-452.

⁸¹ Tamtéž, s. 288

⁸² *Jihočeská Pravda*, 26. 9. 1946.

majetkem figuroval nejvíce nábytek a ošacení. Těch se nahromadilo nepřeberně množství. Seznam zajištěného německého majetku např. v obci Černá v Pošumaví představovalo ošacení v podobě pánského a dámského šatstva, pánské a dámské obuvi, dámského spodního prádla, dále také ložní a stolní prádlo s látkami.⁸³ MNV Loučovice vybralo v únoru 1946 od 33 osob německé národnosti hotovost ve výši 47 637,60 Kčs.⁸⁴ V rozmezí od 1. ledna 1947 do 30. července 1947 se část movitých věcí a svršků rozprodala osídlencům. Výtěžek 765 655 korun putoval do FNO.⁸⁵

Někteří Němci se pokoušeli zachránit alespoň část svého majetku. Ti, kteří žili v těsné blízkosti hranic, měli podle týdeníku Jihočeská pravda udržovat spojení s Němci za hranicemi. Těsně před odsunem se domlouvali na převodu dobytka. Přenášeli i nářadí a jiné movitosti. Týdeník je označoval za spojence páté kolony: „Němci v pohraničí jsou nesporně pátou kolonií a dodávají zprávy i potraviny těmto úhlavním nepřátelům našeho českého národa.“⁸⁶ Pohraniční Němci se často narychlo balili a prchali do Rakouska hlavně tehdy, když se blížili čeští osídlenci. Tak tomu bylo např. v případě obce Dolní Dvořiště. 10. listopadu 1945 se přihlásili první Češi. Od 4. do 9. listopadu bylo na hranicích zadrženo 25 osob, 8 povozů s koňmi a dvě krávy.⁸⁷ S sebou si odváželi prádlo, šatstvo, hospodářské zařízení.⁸⁸ Stále častějším jevem byly také krádeže dobytka. Dobytek odcizovali příbuzní původních majitelů z Rakouska. Ku příkladu 16. září 1946 zmizely z obce Glöckelberg, z dnešní Zvonkové, přes noc tři krávy.⁸⁹

Dekret prezidenta republiky č.71/1945 Sb. ukládal osobám, které pozbyly československého státního občanství⁹⁰ pracovní povinnost, mužům v rozmezí 14 až 60 let a ženám od 15 do 50 let. Jmenovaní se museli hlásit okresním národním

---

⁸³ OA ČK, MNV Černá v Pošumaví, i. č. 26, sig. II/1b-2.

⁸⁴ OA Český Krumlov, MNV Loučovice, k. 10, i. č. 24, sign. II/3c.

⁸⁵ *II. Pololetní sjezd delegátů lidové správy na okrese kaplickém*, s. 40.

⁸⁶ *Jihočeská Pravda*, 8. 2. 1946, cit.

⁸⁷ Pro zajímavost uvádím další případy. 24. března 1946 překročil hranice pekař František Egginger z Nové Pece, vzal si sebou 2 koně a 1 krávu. 25. března 1946 převedli Němci z Velkého Chuchele, z okresu Kaplice, 8 kusů hovězích dobytka. Ve stanici Želnavá odhalila hlídka SNB v noci 2. března 1946 skupinu Němců, kteří chtěli přejít do Bavorska. Při střetu padly dva výstřely, zraněn byl Josef Gruber.; OA Český Krumlov, k. 1, i. č. 1, sig. B-I.

⁸⁸ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-173-3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.

⁸⁹ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-4, Hlášení I. praporu SNB v Českém Krumlově.

⁹⁰ dle Dekretu prezidenta republiky č.33/1945 Sb. z 2. 8. 1945.; Kuklík, J.: *Mýty a realita takzvaných Benešových dekretů*, s. 474–475.

výborům⁹¹ V okrese Český Krumlov a Kaplice byli přidělováni na zemědělské práce. Např. v červenci 1947 přidělil MNV Loučovice panu Křivohlavému, nájemci Lomského dvoru ve Svatoninově Lhotě, 10 německých rodin z Vyššího Brodu. O jejich převoz se ale musel postarat sám.⁹²

Od 15. do 31. prosince byla zahájena likvidace sběrného střediska⁹³ v Českém Krumlově. O zbylé Němce se musel postarat úřad ochrany práce. 10 osob přijalo sběrné středisko Lešany. V okrese se nacházelo ještě 1 510 osob určených k odsunu, 362 antifašistů, 670 specialistů a jejich rodinných příslušníků, 166 Němců s osvědčením B, 45 osob vyňatých z odsunu cestou milosti a 283 osob ze smíšeného manželství.⁹⁴

Rok 1947 přinesl zbylým Němcům v Československu další změnu. Dle vyjádření ministerstva vnitra ohrožovali Němci žijící v pohraničí bezpečnost hranic československého státu. Proto se přistoupilo k rozptýlení osob německé národnosti do vnitrozemí.⁹⁵ V úvahu nepřipadala jednorázová akce, při níž by byli všichni Němci přemístěni do vnitrozemí českých zemí či dále od pohraničních okresů. Poznamenalo by to hospodářství. Přesídlování proto probíhalo na etapy. První fáze se týkala osob, určených k odsunu, tedy 100 000 osob. Druhá počítala s těmi, kteří do odsunu zařazeni nebyli. V celém ČSR bylo na 120 000 Němců z odsunu vyloučeno.⁹⁶ Byli to: „Němci, žijící ve smíšeném manželství, specialisté a příslušníci jejich rodin, osoby, které požádaly o československé státní občanství dle § 2, dekretu č.33/1945 Sb. a mají osvědčení B, němečtí Židé a židovští míšenci, osoby vyňaté z odsunu cestou milosti.“⁹⁷ Ministerstvo průmyslu vydalo 21 000 legitimací specialistům v hornictví a v průmyslu. V průmyslu pracovalo k 1. září 1947 na 54 603 Němců a 49 838 z nich v pohraničních okresech. 14 000 mužů pojalo za choť ženu německé národnosti a 32 000 Němců uzavřelo sňatek s Češkami či Slovenkami.⁹⁸ Antifašistům měl být umožněn dobrovolný odchod do

---

⁹¹ Dekret prezidenta republiky č. 71/1945 Sb, z 19. 9. 1945.

⁹² OA Český Krumlov, MNV Loučovice, k. 10, i. č. 24, sign. II/3c.

⁹³ Problematice se věnuje Staněk, T.: *Tábory v českých zemích 1945–1948*. Šenov u Ostravy 1996.

⁹⁴ OA Český Krumlov, Ú-39, k. 1, i. č. 2, sig. B–I.

⁹⁵ V březnu 1948 bylo zahájeno stěhování občanů německé národnosti z pohraničí do vnitrozemí. Kaplan, K.: *Československo v letech 1945–1953*, s. 10.

⁹⁶ NA Praha, f. MV-T, 1938 - 1954, k. 2, sign. T1023/3.

⁹⁷ Tamtéž, cit.

⁹⁸ NA, f. MV-N, k. 24, i. č. 25, č. j. 1429.

vnitrozemí. To samé se vztahovalo i na smíšená manželství, kdy veřejní zaměstnanci se překládali z celního pásma do vnitrozemí.⁹⁹

Dbalo se na umístění osob německé národnosti do ryze českých obcí, kde je mohly lépe kontrolovat bezpečnostní orgány.¹⁰⁰ Přesunem Němců do vnitrozemí mělo být: „Očištěno pohraničí od německého živlu, omezeny možnosti podvratné činnosti a urychleno dokončení osídlení.“¹⁰¹ Celá akce se rozběhla na jaře 1948. Z kaplického okresu bylo do vnitrozemí od začátku dubna do 18. dubna posláno 300 osob.¹⁰² Příkazovací výměry vystavovaly okresní úřady ochrany práce, dle dekretu prezidenta republiky č. 71/1945 Sb. Strava musela být připravena na tři dny. Nákladními auty byli převáženi do železničních stanic a odtud putovali dále.¹⁰³ Českokrumlovský okres přesouval od hranic nejdříve Němce, kteří nevlástnili legitimace lesních specialistů. Ti se ocitli nejdříve v shromažďovacím středisku v Mokré, kde se rozhodlo, zda budou umístěni do zemědělství, stavebnictví či do dolů. Odsouvali se do těch částí okresu, které sousedily s vnitrozemským územím nebo přímo do vnitrozemí.¹⁰⁴ Pokud nastala druhá varianta, byli převáženi hlavně do Pelhřimova, Týnu nad Vltavou, Písku, Českých Budějovic, Milevska, Třeboně a Blatné.¹⁰⁵ Do konce dubna 1948 přijaly skoro 10 000 osob německé národnosti.¹⁰⁶

4.3 Následky a doznívání odsunu

Odsun osob německé národnosti neblaze ovlivnil hospodářství celého státu. V roce 1930 zastávalo 45,5% Němců pozice v průmyslu a 23% v zemědělství, zbytek pak v obchodu a dopravě.¹⁰⁷ Aby byly zachráněny žně a nedošlo k zhroucení malých hospodářství, živnostenských podniků aj. bylo zapotřebí proto co možná nejrychlejší kolonizace.¹⁰⁸

---

⁹⁹ NA, f. 23, OK-ÚV KSČ, Porady Osidlovací komise, a. j. 24.

¹⁰⁰ NA Praha, f. MV-T, 19381954, k. 2, sig. T1023/3.

¹⁰¹ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 235, i. č. 247, CIII 7, cit.

¹⁰² Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304 – 174 - 3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.

¹⁰³ OA Český Krumlov, MNV Loučovice, k. 10, i. č. 24, sig. II/3c.

¹⁰⁴ *Jihočeská Pravda*, 9. 10. 1947.

¹⁰⁵ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 235, i.č. 247, sig. C III 7.

¹⁰⁶ Staněk, T.: *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918–1948)*, s. 80.

¹⁰⁷ Pohraniční průmysl a stavebnictví zaměstnávalo k 1. dubnu 1946 184800 Němců, zemědělství přes 300000. Do podzimu 1947 poklesl počet činných osob německé národnosti v průmyslovém a stavebním sektoru na 53881. Začátkem roku 1948 registroval snížení stavů o dalších 50000 zaměstnanců.; Tamtéž, s. 87–91.

¹⁰⁸ NA Praha f. 19, Pohraniční oddělení ÚV KSČ 1945-1948, i. č. 8, a. j. 13.

Odsunem Němců se vylidnily oba pohraniční okresy natolik, že některé obce ztratily většinu svého původního obyvatelstva. Vzniklé mezery bylo nutné co nejrychleji zacelit. Nejtěživější situace nastala v zemědělství a lesnictví. Hrozilo, že nebude provedena včasná orba a osev pro sklizeň následujícího roku.¹⁰⁹ Ve vysídlených oblastech zbylo množství dobytka, o který se neměl kdo starat. Svědčí o tom tyto případy. V obci Tichá se v létě 1946 nacházelo pouze 7 Čechů, kteří se museli postarat o 900 kusů dobytka.¹¹⁰ Také ve Zvonkové zanechali odsunutí Němci ve stájích dobytek, který zbylí Němci, většinou antifašisté a odborníci, nestíhali krmit. Na jednu osobu vycházely průměrně čtyři stáje, které však od sebe dělila značná vzdálenost.¹¹¹ Stejnému problému i když v omezené míře, musela čelit obec Frymburk. Chyběli lidé a krmivo k asi 90 kusům dobytka. Dočasně vypomohli vojáci¹¹², nebylo však v jejich silách postarat se o všechny dobytek. Nezbyvalo nic jiného než nahnat dobytek do prostoru železniční stanice Lipno, zabezpečit jej do vagonů a transportovat do nejméně válkou poškozených oblastí na Slovensku.¹¹³ Problém s nezaopatřeným dobytkem se řešil na mnoha místech obdobně jako ve Frymburku. Odsun německé pracovní síly postihl katastrofálním způsobem Správu zemských schwarzenberských lesů a statků zaměstnávajících téměř jen samé Němce.¹¹⁴ V nejnaléhavějších případech nastupovali brigádníci. Jednalo se např. o brigádníky ročníků 1927 a 1928. Ti byli nápomocni např. při sklizni bramboru u Hospodářského pastvinářského družstva v Nové Peci.¹¹⁵

Odsun úzce souvisel s procesem osídlování. V budovatelském programu Gottwaldovy vlády stálo: „Do konce roku 1946 musí být ukončen organisovaný odsun všeho německého obyvatelstva naší republiky. V dohledné době bude také skončeno v podstatě osídlení našeho českého pohraničí. Bude tam po odsunu

---

¹⁰⁹ Kubát, J.: *Cesta k únoru*, s. 55.

¹¹⁰ *Jihočeská pravda*, 29. 8. 1946.

¹¹¹ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304–165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení a OV SNB v Českém Krumlově.

¹¹² Hedvika Klementová potvrdila, pomoc vojáků při sklizni úrody v roce 1947. František Bártík popsal, že kolikrát se nepodařilo úrodu včas sklídit. Nezaopatřený dobytek byl poslán na jatka.; Interview s Hedvikou Klementovou, 23. 7. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.; Interview s Františkem Bártíkem, 17. 8. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

¹¹³ Davidová, E.– Kočnar, J.: *Frymburk 194 -1985*, s. 11.

¹¹⁴ *Jihočeská Pravda*, 16. 10. 1947.

¹¹⁵ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304–165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení a OV SNB v Českém Krumlově.

Němců žítí přibližně dva a půl milionu našich občanů.“¹¹⁶ Odsouvané zbytky německého obyvatelstva se prolínaly s nově příchozími osídlenci. Ku příkladu v okrese Český Krumlov se v roce 1947 vyčkávalo na vysídlení obcí Nové Údolí, Stožec, Josefův Důl, Huťský Dvůr, Zvonková, Račín aj. Obsadit je měli Češi, Slovinci a reemigranti z Rumunska.¹¹⁷ S ohledem na údržbu a zachování domku a jiného majetku ponechávaly národní výbory německé rodiny ve svých domech tak dlouho, dokud se nenašel novoosídlenec projevující zájem.¹¹⁸ Např. pan František Bártík přišel do pohraničí v letních měsících roku 1946. S manželkou byl přidělen na statek, kde však ještě žil původní majitel se svojí rodinou. Německý sedlák řádně hospodařil až do odsunu.¹¹⁹ Ještě tři roky po skončení války vedle sebe v některých osadách žili němečtí starousedlíci s novými osídlenci. Např. obec Hodňov očekávala ještě v lednu 1948 vysídlení zbytku Němců.¹²⁰ Na Kaplicku bylo přítomno 1 090 Němců čekajících na transport. Tzv. specialisté působili v Papírnách v Loučovicích.¹²¹ Poslední Němci z okresu Český Krumlov byli odsunuti v lednu 1948.¹²² Jihočeská pravda hlásala: „Pohraničí českokrumlovského okresu bez Němců.“¹²³ Zdůrazňovala konec ilegálních přechodů Němců přes hranice. Přeběhlíkům již neměl kdo poskytnout pomoc.¹²⁴

Z odsunu těžila komunistická strana. Obsadila všechna ministerstva a úřady, které řídily osídlování pohraničí. Prosadila, že majetek odsunutých Němců připadl nejchudším vrstvám s nimiž KSČ počítala jako se svou volební oporou.¹²⁵ V pohraničních okresech organizovala národní manifestace k zdůraznění, že pohraničí náleží k českým zemím. 24. června 1945 se konala manifestace na Kleti u Českého Krumlova a záhy také v Kaplici.¹²⁶

---

¹¹⁶ *Nový domov*, s. 5.

¹¹⁷ *Jihočeská pravda*, 15. 1. 1948.

¹¹⁸ Komlosy, A.–Bůžek, V.–Svátek, F.: *Kultury na hranici*, s. 319.

¹¹⁹ Interview s Františkem Bártíkem, 17. 8. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

¹²⁰ *Jihočeská Pravda*, 8. 1. 1948.

¹²¹ *II. Pololetní sjezd delegátů lidové správy na okrese kaplickém*, s. 41.

¹²² Doznívání odsunu se věnuje např. Kučera, J.: *Odsunové ztráty sudetoněmeckého obyvatelstva. Problémy jejich přesného vyčíslení*. Praha 1992. Důsledky odsunu rozebírá např. Sláma, J.: *Důsledky nuceného vysídlení Němců pro Československo*. In: *Soudobé dějiny* 4-5/1/1994, s. 527-532.

¹²³ *Jihočeská Pravda*, 15. 1. 1948.

¹²⁴ Tamtéž.

¹²⁵ Mencl, V.: *Křížovatky 20. století*, c. d., s. 215.

¹²⁶ *Jihočeská Pravda*, 22. 8. 1945.

Po oficiálním skončení odsunu proběhlo ještě několik akcí, které umožňovaly odchody osob německé národnosti za hranice. Jednou z nich byla akce slučování rodin. Od začátku roku do června 1949 ji využilo 5 303 osob. Akcí postavenou na stejném principu, tedy slučování rodin, byla akce Link. Zprostředkovával jí Červený Kříž. Transporty odjížděly po 300 až 400 osobách do stanice Furth im Wald. Byl povolen vývoz movitostí do 200kilogramů. Od března 1950 do dubna 1951 překročilo 16 832 osob západoněmeckou hranici. Kromě toho byla u hranic mezi Aší a Hofem přístupná tzv. vedlejší evakuační cesta. Od začátku roku 1948 do května 1949 jí prošlo 32 000 osob¹²⁷

---

¹²⁷ Staněk, T.: *Německá menšina v českých zemích: 1945–1989*, s. 36–38.

5 Osídlování okresu Český Krumlov a Kaplice

Na osídlovací proces lze nahlížet z několika možných hledisek. Za prvé je to zemědělské a nezemědělské osídlování. Důležitým aspektem je též konkrétní časové vymezení. Období do roku 1947 je charakteristické největší vlnou příchodů osídlenců. Únorový převrat v roce 1948 se stal mezníkem jak ve vývoji československého státu tak ve vývoji dalšího osídlování. Blížil se konec oficiálně organizovaných přesunů zahraničních krajanů. Pro další léta bylo příznačné tzv. dosídlování pohraničních okresů.

Vraťme se však na začátek. Jak vypadala situace v daných okresech záhy po osvobození? Nejdříve bylo nutné obnovit činnost orgánů státní moci.. Jednotlivé správní celky se neobešly bez příslušných řídicích orgánů. Prozatímní správou obcí a okresů v pohraničí byly podle Košického vládního programu pověřeny správní komise. Zbytek území spravovaly národní výbory.¹²⁸ Zpráva ministerstva vnitra o situaci v Českém Krumlově na počátku června 1945 zněla takto: „Zde panuje nacistický pořádek. Američané pracují se starou nacistickou správou...Čechů je málo a Národní výbor je bezmocný. Němečtí antifašisté podporují Čechy. Nacisté si počínají provokativně.“¹²⁹

V čele osídlovací komise okresu Český Krumlov¹³⁰ stanul sociální demokrat Miroslav Sedlák a v okresu Kaplice¹³¹ komunista Otto Kudlík.

Složení OSK Český Krumlov:

Jan Puffer (KSČ)
Jan Zaňák (KSČ)
Ludvík Stropek (ČSSD)
Vlastimil Šedina (ČSSD)
Josef Moudrý (ČSNS)
František Novák (ČSNS)
Josef Fabián (ČSNS)

Složení OSK Kaplice:

Josef Nožička (KSČ)
Jan Mrzena (KSČ)
František Kubic (ČSSD)
Miroslav Krátký (ČSSD)
Jiří Matucha (ČSNS)
Jan Kuldan (neuveďeno)
Oldřich Kupka (neuveďeno)

---

¹²⁸ Staněk, T.: *Perzekuce*, s. 94.

¹²⁹ NA, f. MV-N, k. 3, i. č. 23, č. j. 620.

¹³⁰ Politický okres Český Krumlov se skládal ze soudních okresů Český Krumlov, Chvalšiny, Horní Planá.

¹³¹ Politický okres Kaplice tvořily soudní okresy Vyšší Brod, Nové Hrady, Kaplice.

Karel Anderle (ČSL)

Jan Perník (ČSL)

Jan Plánský (ČSL)

Jan Pavlíček (KSČ)¹³²

V červenci 1946 se sešly zástupci OSK Český Krumlov a OSK Kaplice k předání území, které doposavad spravovala OSK Český Krumlov. Předání nařizovalo ministerstvo vnitra. Jednalo se o obce soudního okresu Vyšší Brod¹³³ a soudního okresu Kaplice.¹³⁴

Organizováním samotného osídlování se zabýval Osídlovací úřad v Praze a v Bratislavě, spolu s Ústřední komisí pro vnitřní osídlení. Osídlovací úřad sledoval průběh osídlování.¹³⁵ Kontroloval jej prostřednictvím svých oblastních poboček. Dbal na odstranění případných překážek s osídlováním spojených.¹³⁶

Do Oblastní úřadovny Osídlovacího úřadu a FNO v Českých Budějovicích docházely denně dotazy od zájemců o osídlení. Zajímal je stav objektů, klimatické poměry, pracovní možnosti, dopravní spojení, pošta, lékař aj. Zájemci z řad penzistů se navíc informovali, jak vypadá okolní krajina, jestli jsou v daném místě lesy, voda a zda existuje možnost vedlejšího zaměstnání. Zájem osídlenců měla vzbudit propagace prostřednictvím rozhlasu a tisku.¹³⁷ Osídlencům byl poskytnut tzv. jednorázový osídlovací příspěvek dle zákona č. 250/1946 Sb. Na nějž bylo pamatováno v Budovatelském programu Gottwaldovy vlády ze dne 8. července 1946: „Na úhradu mimořádných stěhovacích a zařizovacích výloh některých kategorií zaměstnanců bude se v zájmu dokončení osídlení pamatovati příspěvkem z veřejných prostředků.“¹³⁸

---

¹³² NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osídlovací úřad, a. j. 308.

¹³³ Jimiž byly obce Běleň, Bolechy, Vyšší Brod, Horní Dlouhá, Dolní Dlouhá, Horní Dvořiště, Frymburk, Herbertov, Hruštičce, Český Jílovec, Svatonina Lhota, Mnichovice, Ostrov, Reiterschlag, Rožmberk, Ruckendorf, Schönfelden, Slupečná, Studánky, Přední Výtoň.

¹³⁴ Vztahovalo se to na obce Certlov, Čeřín, Hněvanou, Jenín, Mladoňov, Rožmitál na Šumavě.; OA Český Krumlov, k. 1, i. č. 1, B I 1.

¹³⁵ Oblastní úřadovny OÚ sídlily v Brně, Českých Budějovicích, Liberci, Litoměřicích, Olomouci, Opavě, Moravské Ostravě, Pardubicích, Plzni, Trutnově, Karlových Varech, Žatci.; Čapka, F.: *Několik poznámek k otázce nezemědělského osídlování v pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války, s. 206.

¹³⁶ NA, f. MV-N, k. 255, i. č. 162.

¹³⁷ OA Český Krumlov, MNV Černá v Pošumaví, k. 10, i. č. 69, sig. VIII/b.

¹³⁸ OA Český Krumlov, MNV Frymburk, k. 35, sig. VIII a.

Oba okresy se pro své nepříznivé půdní a klimatické podmínky nezapsaly do seznamu vyhledávaných lokalit. Jednalo se o hospodářsky zaostalé, zemědělské části českých zemí. Počet pracovních příležitostí byl značně omezen. Muselo být vynaloženo hodně úsilí a prostředků při hledání zájemců o osídlení jižního pohraničí, a zvláště pak Šumavy. Zatímco sever a severovýchod Čech odmítal další zájemce, tak na neprůmyslový jih se již tolik lidí nehrnulo.¹³⁹ Ještě v roce 1948 patřily okresy Kaplice a Český Krumlov k těm správním celkům, na jejichž území se nacházelo nejvíce neobsazených hospodářství.¹⁴⁰ Oblasti hospodářsky zaostávaly za obecným vývojem českých zemí. Možnosti práce v průmyslovém sektoru byly v porovnání se severem Čech mizivé. Uplatnění poskytoval pouze papírenský průmysl. V celém kaplickém okrese se nacházely pouze dva velké závody Jihočeské papírny v Loučovicích a Kovožavody Jikov ve Velešíně.¹⁴¹ Dalším negativem byla řídká komunikační síť. Okres Český Krumlov byl spojen jedinou železnicí z Českých Budějovic do Černého Kříže. Trasa spojovala přibližně jednu pětinu území. Zbytek území se musel obejít bez dopravního spojení. Na zbytek nebylo ani silničních vozidel.¹⁴² Otřesný stav komunikací ztěžoval život veškerému obyvatelstvu. Do zaměstnání se muselo chodit několik kilometrů pěšky. Neexistovalo autobusové spojení. Jihočeské papírny se snažily vypravovat vozidla, která by svážela zaměstnance do továrny. Většina obyvatelstva se však musela spolehnout na vlastní nohy.¹⁴³

Proces osidlování zpomaloval souběžně probíhající odsun. Některé naprosto vylidněné obce potřebovaly pokud možno nejrychleji pracovní síly. V obcích se pohyboval nezajištěný dobytek. Naopak v jiných obcích se střetávali noví osídlenci s čekajícími Němci na odsun.¹⁴⁴ Největší příliv nových osídlenců zaznamenal kraj od podzimu 1945 do jara 1946.¹⁴⁵ Jako první se objevili bezzemci a drobní zemědělci z nejbližších sousedních okresů,

---

¹³⁹ *Jihočeská Pravda*, 29. 3. 1947.

¹⁴⁰ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 85.

¹⁴¹ *Jihočeská Pravda*, 5. 6. 1949.

¹⁴² NA, f. 23, OK-ÚV KSČ, Korespondence osidlovací komise, a. j. 102.

¹⁴³ Interview s Františkem Bártkem, 17. 8. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.; Interview s Antoníí Faturovou, 31. 8. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

¹⁴⁴ Komlosy, A.–Bůžek, V.–Svátek, F.: *Kultury na hranici*, s. 325.

¹⁴⁵ Pešek, J.: *Osídlování jihočeského pohraničí v letech 1947-1953*. In: *Jihočeský sborník historický*, 60/1986, s. 133-143.

z Českobudějovicka a Třeboňska, tedy přímo čeští osídlenci.¹⁴⁶ Zajímali se i lidé ze středních Čech, východních Čech a z Valašska.¹⁴⁷ V září 1946 informoval regionální týdeník Jihočeská pravda o příchodu 450 rodin do 12 obcí okresu Kaplice.¹⁴⁸ V porovnání s ostatními pohraničními okresy probíhalo osídlování obou okresů podstatně pomalejším tempem. V srpnu 1946 znělo hlášení SNB Český Krumlov následovně: „Osídlování zdejšího pohraničí je stále na mrtvém bodě. Pracovní a průmyslové vyhlídky jsou chabé, nedostává se pracovních sil, jak v hospodářství, tak v průmyslu.“¹⁴⁹

26. května se konaly volby do Ústavodárného národního shromáždění.¹⁵⁰ KSČ zvítězila a nad druhou nejsilnější stranou ČSNS získala náskok více než 900000 hlasů. V okresu Český Krumlov vyplnilo 6 054 občanů volební lístky ve prospěch komunistické strany a v okresu Kaplice 3 504 občanů.

Tabulka 1

Okres	KSČ	ČSL	ČSSD	ČSNS	prázdné lístky
Český Krumlov	6054	3222	2437	2376	47
Kaplice	3504	865	892	1031	18

151

Jihočeská Pravda poskytla svým čtenářům přehled o odevzdaných hlasech ve všech obcích Českokrumlovska a Kaplicka, viz. tabulky umístěné v přílohách č.1 a č.2.¹⁵² Podle výsledků voleb se v okresech, kde působily doposavad správní komise, sestavovaly osazenstva okresních národních výbor a místních národních výborů.¹⁵³ Podle odevzdaných hlasů mělo být v ONV Kaplice zastoupeno 11 komunistů, 3 lidovci, 3 sociální demokraté a tři národní socialisté. V ONV Český

¹⁴⁶ Komlosy, A.– Bůžek, V.– Svátek, F.: *Kultury na hranici*, s. 325.

¹⁴⁷ Robek, A.– Haišman, T.-Davidová, E.: *Náš domov – Českokrumlovsko*, s. 5.

¹⁴⁸ *Jihočeská pravda*, 26. 9. 1946.

¹⁴⁹ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-4, Hlášení I. praporu SNB v Českém Krumlově.

¹⁵⁰ Komunisté získali 40% hlasů v českých zemích, celostátně pak 38% hlasů. Vítězství komunistů v parlamentních volbách zaskočilo nekomunistické strany a způsobilo jejich rozkol. Volební výsledky je však nepoučily i nadále mezi sebou soupeřily. Nevěřily, že by komunistická strana mohla v příštím období získat ještě více hlasů.; Kaplan, K.: *Pět kapitol o únoru*, s. 168.

¹⁵¹ *Zprávy Státního úřadu statistického*, s. 261-289.

¹⁵² Viz. Příloha č. 1, č. 2.

¹⁵³ Tématem se zabývala Čechová, G.: *Vývoj organizace a působnosti národních výborů v českých zemích v letech 1945–1960*. In: Archivní časopis 1961.; Kořanda, F.: *Národní výbory v politickém systému ČSSR*. Praha 1982; Levit, P.: *Přestavba veřejné správy a lidová správa národních výborů*. Praha 1949.

Krumlov mělo figurovat 9 komunistů, pět lidovců, tři sociální demokraté a tři národní socialisté.¹⁵⁴ Skutečné složení ONV Kaplice vypadalo takto.

Složení ONV v Kaplici po volbách do ÚNS 3. července 1946

KSČ: Josef Nožička	ČSL: Jan Marek
Karel Kozlík	Josef Švarc
Eduard Matula	Jaromír Staněk
Jan Mrzena	
Josef Leiš	ČSSD: František Kubic
Josef Crkva	František Toner
Rudolf Fiala	Josef Štefl
Václav Horák	
Josef Kejchal	ČSNS: Vladimír Štětina
Josef Fila	Karel Hušek
Marie Bublová	Václav Marek
Jan Kopačka	Alois Zbořil
Jan Johanus	Bohuslav Zahradník

Obnova národních výborů byla realizována podle výsledků voleb a na základě zásady poměrného zastoupení, což bylo obsahem vládního nařízení z 27. května 1946. Zásada poměrného zastoupení znamenala: „...možnost sdružování politických stran, pokud měly v některých místech slabší zastoupení.“¹⁵⁵ Nekomunistické strany se mohly sjednotit proti komunistům. Národní fronta se nakonec domluvila, na obsazení vedoucích funkcí v obcích i v okresech kandidáty vítězných stran. V 4 617 obcích, hlavně pohraničí, zvítězila nadpoloviční většinou KSČ. Předsednictvo ONV v Čechách¹⁵⁶ bylo rozděleno mezi 5 národních socialistů, 101 komunistů, 4 lidovce a 4 sociální demokraty. Na Moravě se o funkci předsedy ONV podělili 2 národní socialisté, 16 komunistů, 12 lidovců a 2 sociální demokraté. Každopádně v čele čtyřiceti obcí okresu Kaplice se dle volebních výsledků ocitl komunist. Šest obcí řídil sociální demokrat, devět obcí lidovec a pět obcí národní socialista. Nestraník se objevil v deseti obcích.

---

¹⁵⁴ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osidlovací úřad, a. j. 308.

¹⁵⁵ Kocián, J.: *Československá strana národně socialistická v letech 1945 -1948*, s. 114.

¹⁵⁶ V Čechách se rozprostíralo 114 okresů, na Moravě 34 okresů.

V Hněvanově se do čela postavil dokonce zástupce slovenské demokratické strany.¹⁵⁷ Národní výbory se nevytvořily v místech, kde bylo odevzdáno méně než padesát volebních lístků.¹⁵⁸

O zviditelnění řídice osídlených oblastí jižních Čech se zasloužil tisk. Osídlence lákal tituly jako „Proč ne na Šumavu?“¹⁵⁹ Šumava patřila totiž k nejméně oblíbeným oblastem, i když ubytovací kapacity byly největší. Celé vesnice zely prázdnotou. Na Šumavě čekalo 1 000 volných domků na obyvatele.¹⁶⁰ Tisk dokázal přesvědčit značnou část veřejnosti. Konfrontace s realitou však mnohé odradila a vracela zpět do vnitrozemí. Migrace osídlenců byla běžným jevem. MNV byly zavaleny přihláškami o odhláškami k pobytu.¹⁶¹ Někteří osídlenci odcházeli bez svolení úřadů. Přihlašovací agendy jednotlivých MNV dostávaly desítky dotazů od nejrůznějších institucí, zda se v jejich obvodu nevyskytoval ten a ten osídlenec.¹⁶²

Ne vždy vycházeli osídlenci se zástupci státní moci. Svědčí o tom stížnost zaslána ministru Divišovi z 1. března 1947. Osídlenci se nezamlouvalo ne zrovna korektní chování místního komisaře. Zmíněný údajně přemluvil osídlence usadit se na větší zemědělské usedlosti, která však byla nad jeho síly. Sliboval mu přidělení pracovní síly. Padesátiletý osídlenec s ženou stejného věku a synem navštěvující základní školu nezvládli hospodaření a museli se usedlosti vzdát. Při přebírání hospodářství komisař napadl osídlence a poranil ho. Touto událostí záležitost neskončila. Když si později manželka osídlence žádala o potravinové lístky, komisař jí slovně napadl a vyhrožoval dalším útokem na jejího manžela. Komisař se choval špatně i k ostatním zemědělcům. Nechával Němce odvážet dobytek, koně a hospodářské nástroje. Osídlenec požadoval u ministerstva zemědělství nápravu, jelikož ONV Kaplice vůbec nijak nezasáhla.¹⁶³ ONV Český Krumlov dostával stížnosti na činnost jednotlivých MNV a správních komisí

---

¹⁵⁷ Viz. Příloha č. 8.

¹⁵⁸ Krýdl, M.: *Příspěvek ke studiu národnostní, sociální a politické skladby obyvatelstva Kaplicka po druhé světové válce*. In: Jihočeský sborník historický, 3/1985, s. 117-127; OA Český Krumlov, f. ONV Kaplice 1945–1950.

¹⁵⁹ *Jihočeská Pravda*, 20. 3. 1947.

¹⁶⁰ *Jihočeská Pravda*, 20. 3. 1947.

¹⁶¹ Nepřeborné množství přihlášek a odhlášek k pobytu je obsaženo např. OA Český Krumlov, MNV-Černá v Pošumaví, k. 6, sig. II/1b-2.

¹⁶² OA Český Krumlov, MNV-Frymburk, k. 36, sig. II/1b.

¹⁶³ Pozn. Nepodařilo se mi zjistit, jakým způsobem ministerstvo zasáhlo.; NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ Korespondence osídlovací komise, a. j. 156.

v jeho působnosti. Osídlencům se nelíbil nezáměr a nedostatečné pochopení ze strany úřadů. ONV Český Krumlov nabádal k nápravě, snažil se zabránit vyliďňování.¹⁶⁴

Od osvobození do 22. května 1947 bylo v jižním pohraničí zaznamenáno 56 521 osídlenců¹⁶⁵, z toho 47 383 z vnitrozemí, 3 907 ze Slovenska a 5 231 reemigrantů převážně z Rumunska, Maďarska a Bulharska. Reemigranti se koncentrovali především v okresech Český Krumlov a Kaplice.¹⁶⁶ Osídlování byl několikaletý nekončící migrační proces, kde se příchody a odchody vzájemně prolínaly.¹⁶⁷

5.1 Zemědělské osídlování

První zemědělstí osídlenci přicházeli ze sousedních okresů. Následovali je drobní zemědělci a bezzemci ze vzdálenějších míst, ku příkladu na Kaplicku z Českomoravské vysočiny. Jako poslední se dostavili reemigranti, na které zbyly nejhorší usedlosti. Na území okresu Kaplice se v 31 obcích nacházelo okolo 725 usedlostí. Hospodářství, většinou s výměrou půdy ne více než 12 ha, spravovali střední rolníci. První osídlenou obcí se stal Žár na Novohradsku, který v srpnu 1945 vítal 35 rodin z Bukové a Olešnice. Na podzim 1945 přesídlilo nejvíce zemědělských rodin, počtem 450. Později se k pobytu přihlašovalo zhruba padesát rodin měsíčně. K 1. červenci se na Kaplicku již nacházelo 1 000 zemědělských rodin.¹⁶⁸

Na řízení osídlování se podílel Osídlovací úřad, Fond národní obnovy, Osídlovací komise ÚV KSČ a v neposlední řadě Národní pozemkový fond, jehož založení umožnil Dekret prezidenta republiky č.12/1945 Sb. NPF se s pomocí národních správ staral o zkonfiskovaný majetek. Určoval jeho cenu a výši úhrady za něj.¹⁶⁹ NPF proplácel také stěhovací náklady, tj. přepravu nábytku a zařízení, dopravu železnicí.¹⁷⁰

---

¹⁶⁴ OA Český Krumlov, MNV Černá v Pošumaví, k. 20, i. č. 69, sig. VIII/b .

¹⁶⁵ Okres Český Krumlov osídlilo 19149 osob, okres Kaplice 10370, Jindřichův Hradec 8791, Prachatice 8378, Sušice 4649, Vimperk 4140, Trhové Sviny 3856.; Pešek, J.: *Osídlování jihočeského pohraničí v letech 1947–1953*. In: Jihočeský sborník historický, 1986/55/3, s. 133.

¹⁶⁶ Krýdl, M.: *K některým otázkám realizace plánu národní obnovy v jižních Čechách*. In: Jihočeský sborník historický, 55/1986/3, s. 122-132.

¹⁶⁷ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 31.

¹⁶⁸ *25 let socializace vesnice na českokrumlovském okrese*, s. 8.

¹⁶⁹ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 38.

¹⁷⁰ Tamtéž, s. 84.

Stěžejními dokumenty zemědělského osídlování byly:

Dekret prezidenta republiky č.5/1945 Sb. z 19.5.1945 o národní správě

Dekret prezidenta republiky č.12/1945 Sb. z 21.6.1945 o konfiskaci zemědělského majetku

Dekret prezidenta republiky č.28/1945 Sb. z 20.7.1945 o osídlování zemědělské půdy¹⁷¹

Národní správa postihla majetek osob státně nespolehlivých, tj. osob německé a maďarské národnosti, zrádců a nepřátel republiky, kteří spolupracovali s německými a maďarskými okupanty. Seznam zahrnoval např. členy Vlajky, Rodobransy, Úderných oddílů Hlinkovy gardy, vedoucí nebo funkcionáře Kuratoria pro výchovu české mládeže, České ligy proti bolševismu, Hlinkovy slovenské lúďové strany atd. Funkci národního správce mohla vykonávat pouze státně spolehlivá a mravně bezúhonná osoba s odborně-praktickými znalostmi. V úvahu nepřipadali věřitelé nebo dlužníci podniku, nýbrž schopní zaměstnanci podniku i členové národních výborů.¹⁷² Státu propadal zemědělský majetek¹⁷³ společností a korporací, které v letech 1938 až 1945 vycházeli vstříc fašistickým a nacistickým zájmům, německému vedení války. Přídělové plány s návrhy úhrad konkrétního konfiskovaného majetku předkládaly místní rolnické komise.¹⁷⁴ V celém Československu se zkonfiskovalo 2 400 449 ha půdy, její čtyři pětiny ležely v pohraničí.¹⁷⁵

Příhlašku na přiděl půdy si mohli podat ku příkladu deputátníci, zemědělstí dělníci, také obce, okresy a stát k veřejným účelům. Žádat mohli i zemědělci vlastníci půdu do 13 ha, pokud by jí odevzdali. Dekret prezidenta republiky č.12/1945 Sb. vymezil právo na 12 ha zemědělské půdy. Rodina minimálně s třemi dětmi mohla žádat o 13 ha. Z těchto pravidel byly vyloučeny pastvinářské oblasti, kde se přiděl blížil až k hodnotě 20 ha.¹⁷⁶ Dekret č. 28 hovořil o tzv. přednostním právu: „Přednostní právo na přiděl mají osoby, které se vyznamenaly a zasloužily v národně osvobozovacím boji, zejména vojáci a partyzáni, bývalí

---

¹⁷¹ Danému tématu se věnuje např. Jan Kuklík ve svém dílu *Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“*, Dekrety prezidenta republiky 1940-1945.

¹⁷² Dekret prezidenta republiky č. 5/1945 Sb. z 19. 5. 1945. ; Kuklík, J.: *Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“*, s. 439–447.

¹⁷³ To je zemědělská a lesní půda s budovami a zařízením, zemědělské závody.

¹⁷⁴ Dekret prezidenta republiky č. 12/1945 Sb. z 21. 6. 1945.; Tamtéž, s.448 -452.

¹⁷⁵ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 83.

¹⁷⁶ Dekret prezidenta republiky č.12/1945 Sb. z 21. 6. 1945.

politických vězňové a deportovaní a jejich rodinní příslušníci i zákonní dědicové, jakož i rolníci poškození válkou.“¹⁷⁷

Do začátku podzimu 1945 se na Českokrumlovsku evidovalo 490 národních správců¹⁷⁸ a na Kaplicku 86 národních správců. Rychlejší průběh přidělování brzdily americké jednotky¹⁷⁹. Většina národních správců se rekrutovala z nižšího sociálního prostředí. Převažovali malí zemědělci a zemědělství dělníci. Našli se tací, kteří jen prahli po brzkém zbohatnutí. Větší část doufala ve vybudování nové existence. Ne všichni ve svém záměru vytrvali. Hodně se jich navracelo do původních domovů.¹⁸⁰ Národní správce se nestával automaticky vlastníkem svého přidělu. Jeho úkolem bylo prozatímně spravovat jemu svěřený majetek. Až po prověření jeho spolehlivosti a schopnosti hospodařit mohl požádat o přidělení půdy do soukromého vlastnictví. Pokud národní správce ve své funkci neobstál, byl nahrazen jiným.¹⁸¹ K 1. říjnu 1945 působilo v českých pohraničních okresech 36 226 národních správců. 4 639 se jich neosvědčilo, byly prohlášeny za nekvalifikované. Na Českokrumlovsku se z 490 národních správců neprověřilo 10% a na Kaplicku z 86% pouhá 2%.¹⁸²

Osídlenci mohli žádat o slevu z přidělové ceny. Možnost využil např. účastník národního boje za osvobození Jan Majer ze Zdíků, okr. Kaplice. Zúčastnil se slovenského národního povstání, náležel k partyzánské skupině kapitána Tichanova a skupině Signál, dále bojoval ve španělské občanské válce od října 1936 do prosince 1938, obdržel Československý válečný kříž 1939. Svoji žádost zdůvodňoval špatným zdravotním stavem, jež způsobilo zranění ze španělské občanské války. Během působení u partyzánů se objevily revmatické bolesti v nohou.¹⁸³

Dekrety o vlastnictví půdy byly předávány slavnostní formou. Např. 10. dubna 1946 se na vyšebrodském náměstím zkrášleném

---

¹⁷⁷ Dekret prezidenta republiky č. 28/1945 Sb. z 20. 7. 1945, Kuklík, J.: *Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů“*, c. d., s. 453–458.

¹⁷⁸ Největší zájem o národní správu byl v oblastech jižní Moravy. K neatraktivním oblastem na Moravě patřily okresy Jeseník, Rýmařov, Moravský Beroun; v západních Čechách Tachov, Planá, Loket, Žlutice, Aš, Nejdek; v jižních Čechách okresy Český Krumlov, Kaplice.; Slezák, L.: *Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 60.

¹⁷⁹ Kořátko, J.: *Pozemková reforma*, s. 40–41.

¹⁸⁰ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 49–50.

¹⁸¹ *Jihočeská Pravda*, 8. 8. 1945.

¹⁸² Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 51.

¹⁸³ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Korespondence Osídlovací komise, a. j. 156.

československými vlajky, sešli zástupci ministerstva zemědělství s předsedou Národního pozemkového fondu a věnovali osídlencům dekrety o vlastnickém přidělu půdy. Samotný akt doprovázel zpěv dětí oblečených v krojích a nechyběl poslech státní hymny.¹⁸⁴ Do týdne bylo v samotné Kaplici předáno na 600 dekretů.¹⁸⁵ Na těchto akcích, které se konaly hlavně v jarních měsících 1946, vystupovali významní představitelé ministerstva zemědělství jako ministr J. Ďuriš. Předávání dekretů¹⁸⁶ posloužilo komunistům k propagaci strany a získání hlasů pro volby do Ústavodárného národního shromáždění v květnu 1946. Opozice předávání náležitě kritizovala. Tisk upozorňoval na nejasné záležitosti týkající se zaknihování pozemků: „Na základě listiny se nikdo ještě žádným vlastníkem nestává, neboť nejsou listinou v pozemkových knihách schopnou!“¹⁸⁷ Ďuriš listiny bránil. Vše bylo v pořádku, pokud noví vlastníci splnili podmínky uvedené v listině. Bez svolení NPF bylo nepřipustné půdu prodávat, dělit či zadlužovat. V té době ale nebyly ještě určeny všechny ceny. Dekrety dostávali národní správci a tzv. organizovaní osídlenci. Tisk v roce 1946 informoval o 118 000 předaných dekrettech. NPF uvedl v roce 1948 číslo 126 594, započítával i vnitrozemské.

A jak volby do Ústavodárného národního shromáždění, konané 26. května 1946, dopadly?¹⁸⁸ Komunisté zvítězili s 40,7% hlasy. Vítězství dosáhli ve všech pohraničních okresech.¹⁸⁹ Triumf komunistické strany v Jihočeském kraji dokládala Jihočeská Pravda následující tabulkou.

---

¹⁸⁴ Předání dekretů je popsáno ve Školní kronice Vyšší Brod. Do kroniky se podepsalo prvních 13 osídlenců.; OA Český Krumlov, Školní kronika Vyšší Brod, Š-150.

¹⁸⁵ Kubát, J.: *Cesta k únoru*, s. 56.

¹⁸⁶ Slezák uvádí, že přidělená půda se převzetím držby stala vlastnictvím osídlence. O zaknihování pozemků se měl postarat NPF.; Slezák, L.: *Zemědělské osídlování pohraničí v českých zemích po druhé světové válce*, s. 104.

¹⁸⁷ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 64-65.

¹⁸⁸ Problematice věnována pozornost v: *Koho volit? K prvním svobodným volbám r. 1946. Programy politických stran*. Praha 1946; Vondrášek, V.: *Předvolební kampaň na jaře 1946*. In: ČSČH XXVIII, 1980, s. 11-32.; *Zprávy Státního úřadu statistického, řada B, č. 1 - Volby do Ústavodárného národního shromáždění dne 26. května 1946*, Praha 1946; Kaplan, K.–Sláma, J.: *Die Parlamentswahlen in der Tschechoslowakei 1935-1946-1948. Eine statistische Analyse*. München 1986.

¹⁸⁹ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 66-67.

Tabulka 2

Okres	vítězství v %	hlasy KSČ	ČSL	ČSSD	ČSNS
Č.Budějovice	37.7	27.201	17.599	8.942	18.338
Jindř.Hradec	50.7	11.714	3.595	2.613	5.062
Kaplice	55.4	3.506	870	900	1.028
Č.Krumlov	42.8	6.055	3.222	2.437	2.376
Písek	42.4	19.935	12.314	4.925	10.038
Prachatice	44	9.485	6.420	2.259	3.276
Strakonice	43	17.959	11.406	4.721	7.393
Třeboň	41.8	12.847	6.843	4.126	6.819
Týn n.Vlt.	35.9	3.314	2.780	1.054	2.016

190

Do dubna 1947 se podařilo udat 6 000 zemědělských usedlostí v jihočeském pohraničí. Osídlence potřebovala ještě jedna třetina obcí. Na třicet obcí zelo prázdnotou. Domy se nacházely v katastrofálním stavu bez inventárního zařízení.¹⁹¹

V závěrečné fázi zemědělského osidlování se začaly objevovat problémy, které byly příznačné i pro pozdější období. Osídlenci odcházeli z pohraničních okresů zpět do vnitrozemí. Okres Kaplice nabízel 2 000 volných zemědělských usedlostí o rozloze 13 ha.¹⁹²

5.1.1 Hospodářská pastvinářská družstva

Hospodářská pastvinářská družstva se starala o půdu a pastviny v odlehlých částech pohraničí, ponejvíc v horských a podhorských úsecích. Jejich vznik podporovali komunisté. Bylo prezentováno hned několik důvodů k založení HPD. Za prvé nevyžadovali příliš pracovních sil a za druhé by zvýšily živočišnou výrobu. Zároveň šlo o bezpečnostní hledisko, tedy ochranu státní hranice.¹⁹³ HPD zřizovaly pohraniční a vnitrozemské okresy, a i velká města. Chovala dobytek, ovce, kozy i koně. Tento tzv. živý inventář patřil odsunutým Němcům. Dobytek se pásal nepřetržitě od jara do podzimu.¹⁹⁴ HPD disponovala přibližně s 1500 ha

¹⁹⁰ Slezák uvedl 6054 hlasů pro komunisty v okrese Český Krumlov, v okrese Kaplice pak menší počet byl uveden v Jihočeské Pravdě. Komunisté podle něj dosáhli 3504 a ne 3506, lidovci 866 místo 870, sociální demokraté 892 místo 900 a národní socialisté 1001 na místo 1028 hlasů...; *Jihočeská Pravda*, 28. 5. 1946; Slezák, L.: *Zemědělské osidlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 109.

¹⁹¹ *Jihočeská Pravda*, 3. 4. 1947.

¹⁹² NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, a. j. 1.

¹⁹³ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 80.

¹⁹⁴ *Naše Svoboda*, 20. 8. 1947.

půdy, z toho pouhých dvacet procent tvořila orná půda. Kromě půdy byly zapotřebí také statky k ustájení dobytka a výrobě krmiv.¹⁹⁵ Na okresech Kaplice a Český Krumlov existovaly následující HPD:

HPD okresu Týn nad Vltavou ve Světlíku

HPD okresu Tábor ve Velislavicích

HPD okresu Třeboň v Michnici

HPD okresu Pelhřimov v Mezipotočí

HPD města České Budějovice v Tiché

HPD okresu Jindřichův Hradec v Přední Výtoni

HPD okresu Kaplice v Českém Jílovci

HPD okresu Jílové a Kaplice v Rybníku

HPD okresu Jihlava v Kyselově

HPD okresu Český Krumlov v Křišťanově

HPD okresu Soběslav v Dubové

HPD okresu Kamenice nad Lipou v Šebanově¹⁹⁶

Po celou dobu své existence trápil HPD nedostatek příjmů, dělnictva, obytných a správních domků. Předpokládalo se, že zvýšení příjmů zajistí nově zaváděný chov skotu, vepřů a slepic. Jindřichohradecké HPD v Přední Výtoni chovalo 300 krav, ovcí, koz a vepřů. Denně odváželo 500 litrů mléka ke zpracování do hornoplánské mlékárny.¹⁹⁷ Chod HPD narušoval permanentní nedostatek pracovních sil. V roce 1946 hrozilo, že nebude zajištěna sklizeň po odsunutých Němcích.¹⁹⁸ O pomoc volali nejhlasitěji pastviny kaplického okresu. Tehdejší situaci zachránila mládež ročníků 1927 a 1928. Proto se s netrpělivostí čekalo na příjezd bulharských dělníků, které měla HPD družstva přijmout do svých stavů.¹⁹⁹ S bulharskými dělníky se uzavíraly pracovní smlouvy na dobu jednoho roku. Pokud se osvědčili a vyslovili přání zůstat, mohli se v pohraničí usadit a přivést si i rodinné příslušníky. Někteří tuto možnost využili.

---

¹⁹⁵ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 81.

¹⁹⁶ *25 let socializace vesnice na českokrumlovském okrese*, s. 16.

¹⁹⁷ *Naše Svoboda*, 20. 8. 1947.

¹⁹⁸ *25 let socializace vesnice na českokrumlovském okrese*, s. 8–11.

¹⁹⁹ *Jihočeská pravda*, 10. 10. 1946.

Dne 15. listopadu 1946 dorazilo do Suchého Vrbného na 800 Bulharů.²⁰⁰ Patnáct Bulharů bylo přiděleno na zemědělské práce pro pastviny Světlíka.²⁰¹

Osídlenci nejevili o práci v HPD zájem. HPD se snažila získat zájemce z řad reemigrantů. V seznamech zaměstnanců figurovali bulharští, rumunští, maďarští, slovenští reemigranti. HPD města České Budějovice spravovalo 2 300 ha při státní hranici jižního okraje okresu kaplického. Na tomto území žilo 48 Čechů, 11 Slováků, 33 bulharských Slováků, 33 Bulharů, 40 Rakušanů a 61 Němců.²⁰² HPD v Přední Výtoňi přijalo do pracovního poměru 173 zaměstnanců, z toho 130 byli Češi a Slováci a 43 Bulhaři.²⁰³

Působení některých skupin reemigrantů u HPD se neobešlo vždy bez potíží. V roce 1947 si na Kaplicku stěžovali bulharští dělníci na svého představeného. Poslali stížnost do kanceláře presidenta republiky, která jí postoupila ministerstvu vnitra. Nedočkali se odpovědi. Proto si stěžovali dále a žádali o vyslání komise z Prahy, buď z Ústředního sekretariátu nebo z ministerstva vnitra. Pokud by v jejich věci nebylo nic podniknuto, hrozili stávkou.²⁰⁴ V květnu 1947 opravdu přistoupili k stávce a to ve Veleslavicích a Bohdalovicích. Odmítali srážky z platu za pracovní oděv a obuv. Někteří si přilepšovali prodejem cigaret. Rumunským reemigrantům se nelíbilo ubytování, výše výdělku a chtěli hospodařit na vlastním. Chodili si přivydělávat jinam.

Stále častěji se objevovaly případy útěků zaměstnanců. 18. října 1948 utekli z Veleslavic maďarští pracovníci. V Mezipotočí přešli Maďaři a Slováci raději do služeb Správy vojenských statků Květušín. HPD Želnavy ztratilo v květnu 1947 na 35 bulharských dělníků. Z Nové Pece odešli maďarští zaměstnanci bez rozvázání pracovního poměru v červenci 1947.²⁰⁵

Problémy s pracovními silami se neobjevovaly jen v souvislosti s reemigranty. Odliv ostatních zaměstnanců do vnitrozemí byl běžným jevem. Odchody ovlivnily i nedostačující ubytovací možnosti. Zbylí pracovníci se rekrutovali z nižších sociálních vrstev a pracovní morálka byla často pokleslá.²⁰⁶

---

²⁰⁰ *Jihočeská Pravda*, 21. 11. 1946.

²⁰¹ OA Česká Krumlov, MNV Frymburk, k. 8, sig. II/3c.

²⁰² *Jihočeská Pravda*, 19. 2. 1948.

²⁰³ *Naše Svoboda*, 20. 8. 1947.

²⁰⁴ NA, f. 23, OK-ÚV KSČ, Korespondence Osídlovací komise, a. j. 156.

²⁰⁵ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení a OV SNB v Českém Krumlově.

²⁰⁶ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 83

HPD se stala terčem kritiky a posměchu. Stížnosti nepřicházely pouze z vnitrozemí, ale i ze samotného osídlovacího referátu. Osídlovací referent za Český Krumlov požadoval, aby HPD uvolnily rodinné domky pro dělníky z papíren. Argumentoval stále více chátrajícím stavem nemovitostí. Domky nikdo neobýval.²⁰⁷

K 1. lednu 1949 byla družstva zrušena a nahrazena státními statky²⁰⁸ V šumavské části jich působilo okolo dvaceti a obhospodařovaly 40 690 ha.²⁰⁹

5.2 Nezemědělské osídlování

Nezemědělské osídlování označil Čapka jako: „Příchod dělníků, zaměstnanců, obchodníků a řemeslníků do pohraničí, a s tím spojená obnova výroby v řemeslnických a průmyslových podnicích a celé infrastruktury pohraničí (energetiky, obchodní sítě, zdravotnictví, dopravy, školství apod.).²¹⁰ V popředí nezemědělského osídlování stálo přidělování drobných obchodních a živnostenských podniků. Jemu předcházelo stejně jako u zemědělské majetku, udělení národní správy na nepřátelský majetek Němců a Maďarů.²¹¹ Konfiskaci právně zaručoval Dekret prezidenta republiky č. 108 Sb. Ze dne 25. října 1945. Podmínky k převzetí živností podrobněji vymezovalo vládní nařízení č. 106 Sb. z 17. června 1947. V červnu 1947 uvedl předseda Osídlovacího úřadu Kreysa, že bude přiděleno na 40 000 drobných živnostenských podniků.²¹² Přidělit si mohli nárokovat tzv. přednostní uchazeči a národní správci. U národních správců se vyhodnocovala úspěšnost jejich správy, a to dle výsledku účetní revize. Převzetím živnostenského podniku se přebíraly i pohledávky a závazky podniku. Účastníci boje za národnostní svobodu, reemigranti nebo prověřeni národní správci si mohli zažádat o slevu z přidělové ceny.²¹³

---

²⁰⁷ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Porady Osídlovací komise, a. j. 24

²⁰⁸ *25 let socializace vesnice na českokrumlovském okrese*, s. 13.

²⁰⁹ Kubát, J.: *Cesta k únoru*, s. 96.

²¹⁰ Čapka, F.: *Několik poznámek k otázce nezemědělského osídlování v pohraničí českých zemí po druhé světové válce.*, In: *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody*. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války, c. d., s. 205.

²¹¹ Čapka vysvětlil pojem národní správa následovně: „Národní správa nepředstavovala však zestátnění ani socializaci podniku, jednalo se o odnětí podniků. Samostatná národní správa neřešila ani jiné majetkoprávní vztahy nebo postavení osídlenců v pohraničí.“; Tamtéž, c. d., s. 205.

²¹² Zákon o přidělu živností a rodinných domků v pohraničí z 17. 3. 1947 stanovil, že drobné živnostenské podniky přebírali za úhradu jejich dosavadní národní správci. To samé se vztahovalo na dosavadní uživatele rodinných domků, pokud o to požádali a pokud nebyli občany německé či maďarské národnosti.

²¹³ *Osídlování*, 25. 6. 1947.

V okrese Kaplice bylo určeno v první fázi 137 živností²¹⁴ k přidělu do vlastnictví. Žádost o přiděl se musela vyplnit do dvou měsíců po zveřejnění rámcového plánu. Uzávěrka pro podávání žádostí se stanovila na 25. listopad 1947.²¹⁵ Druhý rámcový plán byl vyhlášen 25. března 1948 a zahrnoval dalších 122 živností.²¹⁶ První rámcový plán okresu Český Krumlov zahrnoval 191²¹⁷ drobných živnostenských podniků.²¹⁸ K vyřízení se žádosti zasílaly Osidlovacímu úřadu a FNO v Praze. I v jižním pohraničí proběhla kontrola podniků pod národní správou. V okrese Kaplice došlo po účetní revizi k výměně národních správců ku příkladu u obchodu se smíšeným zbožím v Kapličkách, u pily v Rožmberku a u hodinářství ve Vyšším Brodě.²¹⁹

Jednotlivé obce podávaly hlášení o neobsazených podnicích, obchodech, řemeslech, kam bylo nutné dosadit národní správu. Např. v obci Svěráz byly v listopadu 1945 neobsazeny tři kovárny a dva koloniály.²²⁰ Povinností národních správců bylo podávat hlášení o svém hospodaření. Pokud tak neučinili, porušovali hrubě povinnosti národních správců. Jak takové hlášení vypadalo? Pro názornost uvedu vyúčtování Národní správy Antonín Neubauer, představující Obchod se smíšeným zbožím Václava Ludačky, za březen 1947. Národní správce v něm zaznamenal pokladní hotovost k 1. březnu 1947, tržby za celý měsíc, jaké zboží nakoupil, režie a mzdy a samozřejmě pokladní hotovost k poslednímu dnu v měsíci. Měsíční vyúčtování se neobjevovaly v takové míře, praktičtější byly čtvrtletní vyúčtování.²²¹ Největší zájem o přiděly byl zaznamenaná v letech 1946 – 1948, což dokládají štosy žádostí, které docházely na jednotlivé místní národní výbory. Velké množství obdržel např. MNV Horní Planá, MNV Loučovice či MNV Frymburk. O přiděly drobných živností a domků se zajímali lidé z bližšího okolí, tj. z Českých Budějovic, Nových Hradů, tak z vzdálenějších koutů země jako ze Sokolova, Benešova u Prahy nebo z Liberce.²²²

---

²¹⁴ Příloha č. 3.

²¹⁵ *Osidlování*, č. 9, 25. 9. 1947.

²¹⁶ *Jihočeská Pravda*, 28. 3. 1948

²¹⁷ Příloha č. 4.

²¹⁸ *Osidlování*, 25. 11. 1947.

²¹⁹ *Osidlování*, 25. 9. 1947.

²²⁰ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 137, i. č. 172, sig. C III 7.

²²¹ OA Český Krumlov, MNV Horní Planá, k. 25, i. č. 36, sig. VIII b.

²²² OA Český Krumlov, MNV Horní Planá, k. 24, 25, 26, i. č. 36; MNV Loučovice, k. 25, 26, i. č. 46, sig. VIII b; MNV Frymburk, k. 36, 37, 38, sig. VIII b.

Nezemědělské osídlování se potýkalo s podobnými záležitostmi jako zemědělské osídlování. Chudoba kraje, značná vzdálenost jednotlivých míst a absence dopravního spojení odrazovalo značné procento zájemců. Jižní pohraničí se nepyšnilo ani množstvím průmyslových závodů jako severní Čechy.²²³ Mezi nejvýznamnější náležely papírna v Loučovicích, koželužna Gabriel v Kaplici a koželužna Pichler v Nových Hradech, sýrárna Jaklín v Nových Hradech a několik pil. V prosinci 1946 obdržel Ústřední výbor KSČ protest proti likvidaci průmyslových závodů na Kaplicku. Podle Osidlovací komise Kaplice chystalo ministerstvo průmyslu zrušení 65 podniků.²²⁴ Komise pro otázky osídlení měla vzít v potaz škodlivost takového kroku pro osídlovací politiku. Kaplicko již v minulosti patřilo k těm jihočeským okresům, z kterých ubývalo nejvíce lidí, přibližně 9%. Osidlovací komise uvedla, že úbytek obyvatelstva je ještě větší než v minulosti a to zhruba 11%. Dále argumentovala tím, že hustota osídlení je 10,3 ob./km² a z toho 60% tvoří veřejní a státní zaměstnanci. Likvidace průmyslových podniků by tedy znamenala obrovskou ztrátu pro danou oblast. Osidlovací komise bojovala za záchranu koželužny Gabriel a sýrárny v Nových Hradech. V koželužně byla ukončena výroba dřeváků a omezena kožedělná výroba. Zrušení sýrárny by mělo pro Kaplicko, jako potravinářské oblasti, neblahé následky. Mléko ke zpracování by se muselo posílat do mnohem vzdálenějších podniků.²²⁵

Zvýšení pracovních příležitostí v jižních Čechách a tím pádem jejich rozvoj, měl zaručit přesun určitých podniků ze severozápadu Čech na jih. Dvouletý plán počítal s 48 podniky, především s konfiskáty. Okres Kaplice žádné změny nezaznamenal. K 1. lednu 1948 se na jeho území nacházelo 25 podniků, tedy stejně jako k 1. prosinci 1946. Na okrese Český Krumlov přibyl pouze jediný závod, a zvýšil tak počet na 37 podniků. Českokrumlovské se ale v jižních Čechách řadilo, a rozdíl od okresu Kaplice, k okresům s více než deseti

---

²²³ 25 let socializace vesnice na českokrumlovském okrese, s. 9.

²²⁴ Průmyslové podniky se rozdělily do tří kategorií. Podniky v kategorii A byly ponechány v provozu, v podnicích kategorie B byl dočasně pozastaven provoz. Závody kategorie C postihla likvidace. Zařízení si přivlastnily podniky ze skupiny A nebo bylo posláno na Slovensko. V pohraničí se z 13000 průmyslových závodů zlikvidovalo 8218. Ze 70000 pohraničních obchodů, drobných živností se zachovalo 45000; Čapka, F.: *Několik poznámek k otázce nezemědělského osídlování v pohraničí českých zemí po druhé světové válce*. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války, s. 207-208.

²²⁵ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Korespondence Osidlovací komise, a. j. 155.

procentním zastoupením obyvatelstva v průmyslu. Na začátku ledna 1948 živil průmysl 4 066 obyvatel Českokrumlovsko²²⁶, v okrese Kaplice pak pouhých 1 366 obyvatel.²²⁷

Osídlovací úřad v Praze registroval 400 000 volných pracovních míst v pohraničí. Přímo pro průmysl, zemědělství a lesnictví bylo zapotřebí 170 000 lidí. Fond národní obnovy a Osídlovací úřad podnikly kroky k získání dělnictva do pohraničí. Ve vnitrozemí českých zemí se v roce 1946 začaly organizovat dobrovolné náborové pracovních sil do průmyslu v pohraničí. O velkolepou propagaci se zasloužil rozhlas a tisk. Lákaly veřejnost na lepší životní podmínky, jako levnější ubytování a trvalé zaměstnání. Národní osvobození nezapomnělo zapůsobit na vlastenecké cítění. Podle něj si lidé měli uvědomit, že mají povinnosti ke své nové demokratické republice.²²⁸ Údaje o volných pracovních pozicích v průmyslových podnicích v pohraničí podávaly kromě tisku a rozhlasu také okresní úřady ochrany práce a jeho pobočky. Průmyslové podniky odpovídaly za ubytování nových pracovních sil. Pokud podnik nedisponoval dostatečným množstvím ubytovacích kapacit, žádal o pomoc místní národní výbory.²²⁹ Případný zájemce byl informován o druhu povolání, o výši platu, ubytovacích možnostech a výši nájemného. Náborové akce probíhaly i v podnicích. Noviny Národní Osvobození agitovali následovně²³⁰: „Je také důležité, aby závodní rady se zúčastnily iniciativně náborové akce a nebránily zaměstnancům v odchodu do pohraničí, kde jsou poměry tak příznivé, že každý tam najde lepší životní úděl.“. Propagace náborové akce se povedla rozhlasu a tisku na jedničku. Do pohraničí se hrnuly davy dělníků. Okresní úřady ochrany péče zavalovaly stovky žádostí.²³¹ K červenci 1946 se mluvilo o více než 1 000 nezemědělských rodin na Kaplicku.²³²

---

²²⁶ Celkový počet obyvatel okresu Český Krumlov k 22. 5. 1947 činil 35927 ob. a okresu Kaplice 19723 ob.

²²⁷ Krýdl, M.: *K některým otázkám realizace národní obnovy v již. Čechách v letech 1947- 1948*, 55/1986, s. 122–132.

²²⁸ *Národní Osvobození*, 8. 10. 1946; NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osídlovací úřad, a. j. 353.

²²⁹ *Rovnost*, 12. 8. 1946; NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osídlovací úřad, a. j. 353.

²³⁰ *Národní Osvobození*, 8. 10. 1946; NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osídlovací úřad, a. j. 353.

²³¹ *Rudé Právo*, 28. 11. 1946.

²³² *25 let socializace vesnice na českokrumlovském okrese*, s. 8.

Oba okresy oplývaly bohatstvím dřeva. Potřeba zpracování tohoto, pro oblast už v minulosti cenného artiklu, určovala zaměření nejvýznamnějších závodů. V popředí stály Správy státních lesů v Nových Hradech, ve Vyšším Brodě, ve Zvonkové nebo Schwarzenberská lesní správa v Horní Plané.²³³ Chod jednotlivých lesních správ rapidně ochromil odsun Němců. Aby obnovily svou běžnou činnost, musely bezpodmínečně doplnit stavy zaměstnanců. Vedení lesů vábilo příchozí osídlence na pestré nabídce domků, půdu zhruba do 3 ha s možností případného pronájmu další půdy. Kampaň se Lesní správě ale nedařila. Fyzicky náročná práce osídlence odrazovala. V tento moment nastupují na scénu opět reemigranti. Na všech místech se velkou měrou zasloužili o obnovení kácení lesů, o jeho opracování. Zároveň je nutné podotknout, že i oni se do služeb Lesních správ nehrnuly. Snili o svých vlastních pozemcích, na kterých si budou v klidu hospodařit. Drsné podmínky tehdejšího pohraničí zemědělskému způsobu života, který si reemigranti představovaly, příliš nepřály. Těm reemigrantům, kteří hospodařili na svých usedlostech, výnosy z nich ale nestačily. Aby si mohli zakoupit alespoň nejnnutnější věci denní potřeby, začali si přivydělávat práci v lese. Druhé části reemigrantů, která přijala domky a půdu od Lesní správy, se také nedařilo. Byli nespokojeni s vyšší mezd. Nedostali slibovaný mrtvý a živý inventář.²³⁴

Reemigrantům nelze odepřít zásluhy ani v souvislosti dvou nejdůležitějších podniků obou okresů, Jihočeských papíren ve Větní a v Loučovicích. Z třetího transportu nemajetných krajanů z Rumunska bylo do provozu JIP Větní posláno 67 pracovníků, ale do Loučovic pouhých 6. V transportech, s většinovým zastoupením zemědělských dělníků a zemědělců, se občas mihly profese továrních dělníků a sklářů. V takovém případě se jejich průmyslovým umístěním zaobíraly úřady ochrany péče. VI. transport rumunských navrátilců, který čítal 882 osob, skrýval 30 sklářů. Byli svěřeni do péče ÚOP Vyšší Brod. Tovární dělníci z onoho transportu odjeli v počtu 21 osob na Hornoplánsko, 67 osob do Nových Hradů a 100 osob do Vyššího Brodu. Lesní dělníci směřovali skoro stejným směrem. ÚOP Český Krumlov rozhodoval o osudu 7 osob, ÚOP Nové Hrady 11 osob, ÚOP Vyšší Brod až 304 osob. Češi a

---

²³³ NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 415, sig. 2347, i. č. 859.

²³⁴ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Porady osidlovací komise, a. j. 31.

Slováci z Rumunska, kteří se navrátili do bývalé vlasti bez souhlasu úřadů, se odváželi do míst nejrůdněji osídlených. Takovým místem byl např. Vyšší Brod. Přijal 145 tzv. na černo příchozích reemigrantů.²³⁵ Zemědělství i lesní dělníci pocházeli hlavně z Rudohoří. Nový Šastelek, Bodonoš, Tria, Picleu jsou názvy obcí, které nejčastěji uváděli jako svá bývalá bydliště.²³⁶

Ani průmyslovému odvětví se nevyhnul strašák v podobě odcházejících reemigrantů. Např. úbytkem sedmi slovenských rodin se málem zastavily pásy jednoho z oddělení Jihočeských papíren na Krumlovsku. Oddělení vyrábělo celulózu pro výrobu papíru. Papírny horko těžko sháněly náhradu.²³⁷

5.3 Politický zápas

Jak se stavěli politické strany k osídlovacímu procesu? Všechny si dobře uvědomovaly význam celého projektu a snažily se do něj zapojit. Periodika jednotlivých stran pravidelně seznamovala čtenáře s kroky, kterými se jejich funkcionáři na onom díle podíleli. V očích veřejnosti se snažili ukázat co nejlépe. Nejvíce se zapojila komunistická strana, která také nakonec nejvíce vytěžila.

Když poslanec za československou stranu národně socialistickou, Dr. Neuman v květnu 1945 hovořil o jihočeských problémech, zdůrazňoval potřebu zastavit vylidňování kraje a zvýšení životního standardu Jihočechů. Zároveň pravil: „Jsem šťasten, že v těchto věcech jsme všichni v Národní frontě jednotní a je naší samozřejmou povinností, abychom soutěžili prací a vynalézavostí s ostatními partnery v Národní frontě v tom, kdo více v tomto směru jižním Čechám přinese větší pomoc.“²³⁸ Pravdou je, že osídlovací politika stála v zájmu všech politických stran. Usilovaly o bývalé pozice agrárníků²³⁹ na venkově. Národní socialisté²⁴⁰ se pokoušeli posílit svůj vliv v národních výborech.²⁴¹ Ostatním politickým stranám narozdíl od komunistů chyběly organizační

---

²³⁵ NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 415, sig. 2347, i. č. 859.

²³⁶ NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 415, sig. 2347, i. č. 859.

²³⁷ *Jihočeská Pravda*, 8. 4. 1949.

²³⁸ *Naše Svoboda*, 1. 6. 1945.

²³⁹ Činností agrární strany se zabývá Dostál, V.: *Agrární strana. Její rozmach a zánik*. Brno 1998.

²⁴⁰ Působení národních socialistů je předmětem zájmu: Kocián, J.: *K programové a organizační činnosti Československé strany národně socialistické před únorem 1948*. In: Historické studie. K sedmdesátinám Milana Otáhalo. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR Praha 1998, s. 86–96.; Kocián, J.: *Československá strana národně socialistická v období po volbách 1946*. In: *Acta contemporanea*. K pětadesátinám Viléma Prečana. Ústav pro soudobé dějiny AV ČR 1998, s. 132–146.

²⁴¹ Kocián, J.: *Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948*, s. 56-57.

základny. Zatímco komunistická strana postupovala systematicky, v téměř každé obci zakládala pobočku. Komunistický tisk se často pyšnil úspěchy při zakládání nových organizací a získávání nových členů. V prosinci 1947 byly v okrese Kaplice nově založeny organizace v Svatém Prokopovi, Českém Jílovci, Staré Huři, Hradišti, Hrudkově. Zároveň se podařilo přesvědčit 200 občanů Kaplicka ke vstupu do strany. Byly zveřejňována jména nejúspěšnějších místních funkcionářů, kteří přilákali nejvíce oveček do svých řad.²⁴²

Obrovský rozruch vyvolalo předávání dekretů na půdu. Zemědělci byli znepokojeni tím, že dekrety na půdu neměly zaručovat zároveň jejich zaknihování. Kauza poskytla materiál ke kritice činnosti komunistické strany ostatním stranám Národní fronty. Kritiku vnímala KSČ následovně: „Tohoto zneužívají takřka bez výjimky všechny ostatní strany Národní fronty a s tímto argumentem mezi zemědělci v pohraničí agitují.“²⁴³

Komunisté se cítili být napadáni i po vítězství ve volbách do Ústavodárného shromáždění: „Vzhledem k tomu, že naše strana ve většině okresů v pohraničích ve volbách zvítězila nadpoloviční většinou, jest nyní cítiti stálý tlak a útoky ostatních politických stran na naše pozice. Děje se tak hlavně v ONV, kde naše členové jsou mnohdy izolováni proti bloku ostatních stran.“²⁴⁴ Ostatní strany líčily jako agresory. Nezamlouvaly se jim slogany: „Očišťujeme pohraničí“ pocházejících z úst národních socialistů a sociálních demokratů.

KSČ²⁴⁵ prezentovala osídlování pohraničí jako historické a úspěšné dílo své strany. Veškeré zásluhy měly být připsány pouze jí. V žádném případě si zásluhy neměly nárokovat ostatní politické strany. „Toto dílo je především dílem komunistické strany. Nyní ovšem se ostatní politické strany chtějí podílet na úspěchu, ale závady a potíže házejí na hlavy komunistické strany.“ Takto se

---

²⁴² Ku příkladu v prosinci 1947 byl nejvyšší počet získaných členů 67, zasloužil se o to jistý pan Roskovec z Loučovic. Na druhém místě stanul pan Nedvěd z Vyššího Brodu s počtem 57 členů, na třetím místě pan Smola opět z Loučovic s 30 členy a čtvrté místo obsadil pan Trávníček z Frymburka s 14 členy.; *Jihočeská Pravda*, 24. 12. 1947.

²⁴³ NA Praha, f. 23, OK -ÚV KSČ, Korespondence Osídlovací komise, a. j. 156.

²⁴⁴ Tamtéž.

²⁴⁵ Politikou Komunistické strany Československa se zaobírali Rupnik, J.: *Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci*. Praha 2002.; Kaplan, K.: *Komunisté v československé Bezpečnosti v boji o moc*. In: Soudobé dějiny 4 - 5/1994, s. 517-522.; Nosková, H.: *Osídlovací komise ÚV KSČ a reemigrace v letech 1945-1948*. In: Historické studie. K sedmdesátinám Milana Otahala, Praha 1998, s. 116-129.

vyjádřil Krajský sekretariát KSČ v Českých Budějovicích.²⁴⁶ Před únorovým převratem očerňovali komunisté ostatní strany. Připisovaly si veškeré zásluhy za osídlování. 8. ledna 1948 sdělovala Jihočeská pravda, že se uskutečnila schůze Rady žen za účelem šití košil pro reemigranty. Na schůzi se ale neobjevily žádné zástupkyně sociální demokracie a lidovců. Komunistky a národní socialistky ušily tedy 90 chlapeckých a 50 dívčích košil, avšak národní socialistky měly zhotovit prý jen 8 kusů. Jihočeská pravda dále napadala deník národních socialistů, Naše Svoboda, za uveřejnění zprávy o záchraně reemigrantů. Kdy se měly příliš vychloubat tím, jak zachránily děti reemigrantů na Českokrumlovsku, které běhaly bosé po sněhu.²⁴⁷

Právě otázka reemigrantů způsobovala bouřlivé diskuse: „Úsilí o získání nových obyvatel pohraničí jednotlivými politickými stranami představovalo nedílnou součást mocenského zápasu, který se v této době celostátně rozvíjel.“²⁴⁸ Reemigranti představovali budoucí vrstvu voličů, kterou bylo nutné získat na svou stranu. Komunisté tak pomáhali a starali se o reemigranty. Nepotřebovali aby se obrátili proti nim. Ve vztahu k reemigrantům si vytyčili jasné cíle: „Je třeba už dnes pomáhat jim prakticky tak, aby poznali, že komunisté jsou jediní, kteří to s nimi myslí dobře. Zejména místní národní výbory musí usnadňovat reemigrantům zakládání nových domovů a radit jim ve všech jejich nesnázích...“²⁴⁹ Pomocí byla myšlena sociální výpomoc, bezúročné zápůjčky, konkrétně ošacení a obuv. Ministerstvo sociálně péče dostávalo seznamy dětí reemigrantů, které nutně potřebovaly odít a about. Komunisté zastávající funkce na ONV a MNV se účastnili besed s reemigranty. Jejich úkolem bylo si vyslechnout potřeby reemigrantů a vše co nejrychleji vyřídit. Zároveň přesvědčovali reemigranty, aby vstoupili do strany. V listopadu 1947 se v Českém Jílovci konalo setkání s reemigranty. Z 65 přítomných se 62 rozhodlo podepsat přihlášku do komunistické strany.²⁵⁰

---

²⁴⁶ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Korespondence Osídlovací komise, a. j. 156.

²⁴⁷ *Jihočeská Pravda*, 8. 1. 1948.

²⁴⁸ Svatoš, S.: *Předvolební boj jihočeských komunistů na jaře 1946*. In: Jihočeský sborník historický, 1986/2, s. 64–68.

²⁴⁹ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Korespondence Osídlovací komise, a. j. 156.

²⁵⁰ Tamtéž.

5.4 Druhá fáze osídlování a 50. léta

Organizovaným osídlováním se do jižního pohraničí do roku 1947 dostalo 56 521 osob. Na prvním místě, s počtem 19 149 osob, stanul okres Český Krumlov. Za prvenství vděčil svému papírenskému průmyslu. Naproti tomu zemědělský ráz okresu Kaplice zapříčinil příliv pouze 10 370 osob. V první fázi se na osídlování podíleli především lidé přicházející z vnitrozemí. Dále pak přibližně 9 procent zahrnovali Slováci, stejně tak reemigranti z Rumunska, Maďarska, Bulharska aj.

Druhá fáze osídlování se od první lišila hned v několika bodech. Za prvé probíhala volným způsobem, tedy neorganizovaně. Výrazně jí poznamenalo zakládání zemědělských družstev, způsobené socializací zemědělství.²⁵¹ Zmizely německé názvy obcí a osad.²⁵² Do územního rozsahu se promítla reorganizace správního členění v roce 1949. Okres Český Krumlov ztratil 30 353 ha, oddělilo se od něj devět obcí. Okres Kaplice pozbyl menší plochu a to 12 234 ha. Ze svého územního plánu vyškrtl jedenáct obcí. Zmenšení plochy okresů se samozřejmě projevilo i v počtu obyvatel. V Okrese Český Krumlov ubýlo 4 915 obyvatel a okresu Kaplice 1 442 obyvatel. Českokrumlovsko se od roku 1949 přestalo členit na soudní okresy Český Krumlov, Chvalšiny a Horní Planá. Stejně tak okres Kaplice se nedělil na soudní okresy Kaplice, Nové Hrady a Vyšší Brod.²⁵³ Okres Český Krumlov postihla ještě ztráta území v důsledku zřízení vojenského výcvikového tábora Boletice.²⁵⁴ První plány připravoval armádní sbor již dva měsíce po válce. Původní záměr hovořil pouze o vojenské střelnici v prostoru Hodňov – Ondřejov – Jablonec. Poloha území vyhovovala potřebám armády. Vybraná severozápadní část okresu Český Krumlov se rozkládala ne úplně u

---

²⁵¹ Po únoru 1948 zahájila komunistická strana tzv. očištné akce u osídlenců. V jižních Čechách přišly desítky o své přídělky. O takových osídlených hovořili komunisté takto: „Byly to zpravidla státně nespolehlivé živly, kteří šířily v okolí svého působiště neklid a rozvrat. Jednalo se většinou o takové lidi, kteří osídlili bohaté usedlosti a hostince, oddělili se od ostatní masy obyvatelstva postavili se do aktivní služby předúnorového reakčního vedení stran a škodili věci národa a státu.“; Kubát, J.: *Cesta k únoru*, c. d., s. 137.

²⁵² Pešek, J.: *Osídlování jihočeského pohraničí v letech 1947-1953*. In: Jihočeský sborník historický, 3/1986, České Budějovice, s. 133-139.

²⁵³ *Seznam obcí v republice československé, Díl I., Seznam obcí v zemi české podle stavu z počátku roku 1948*, s. 6; *Seznam obcí v republice československé, Díl I., Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949*, s. 8.

²⁵⁴ Vojenské výcvikové tábory byly zřízeny k 1. 4. 1947 také ve Falknově, Mariánských Lázních, v Lokti, Teplé, v České Lípě. Dubé, Mnichovo Hradišti, Moravském Berouně, Olomouci.; OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 101, i. č. 152, C/8/1.

hranic, ale také ne příliš daleko. Mimo to od ní byly odkloněny hlavní komunikační spoje. Díky odsunu byla oblast vylidněna. Posledními obyvateli byli zaměstnanci Schwarzenberské lesní správy, která danou oblast spravovala a zřízením vojenského výcvikového tábora také ztratila. Armáda se postarala o zničení celých vesnic.²⁵⁵ Vojáci zlikvidovali řadu stavení i mimo Boletice. Jednalo se o objekty, které se v rámci osídlování nepodařilo osídlit. V obou okresech zaniklo tímto způsobem několik vesnic.²⁵⁶

Během druhé etapy osídlování bylo zapotřebí řešit potíže, které doposavad v pohraničí vyvstaly. Situační a cestovní zprávy oblastních úřadoven referovaly o řadě z nich a především pak o záměrech či přímo odlivu osídlenců. Jižní pohraničí trápilo málo pracovních příležitostí mimo zemědělství a útky osídlenců. Vysoké přirozené přírůstky nedokázaly vyrovnat počet obyvatel. Pracovní příležitosti okresů Český Krumlov a Kaplice zachraňoval v určité míře dřevozpracující a papírenský průmysl. V roce 1950 se z jižního pohraničí odstěhovalo 482 rodin. Jednalo se z větší části o zemědělské osídlece. Z Kaplicka se v roce 1950 odhlásilo 190 rodin pracujících u státních statků. Na úbytku obyvatelstva se podepsalo také zavedení zakázaného a hraničního pásma při západní a jižní hranici Čech. Od roku 1952 nemohl v zakázaném pásmu nikdo pobývat a v hraničním jen spolehlivé obyvatelstvo. Z celého jižního pohraničí se muselo 235 rodin umístit jinde.²⁵⁷

O jednom z přetrvávajících problémů se zmiňovala zpráva tajemníka Československého ústavu zahraničního z roku 1948, ve které bylo uvedeno: „Národní pozemkový fond nedal ještě ani korunu do jižních Čech, kde je zapotřebí. Zemědělci do 20 ha nemají ani krávu. Z Kaplicka se v porevoluční době odvezlo na 20 tisíc kusů dobytka. Dnes je tam katastrofální nedostatek dobytka přitom mají plnit závazky plynoucí z vázaného hospodářství.“²⁵⁸

K názornému vykreslení dalších, poslouží situace z Dolního Dvořiště. Do obce, v dřívějších dobách ryze německé, bylo přiděleno 20 zemědělských rodin z Rumunska. Každá rodina dostala k dispozici okolo 10 ha půdy, ale bez

---

²⁵⁵ Zálaha, J.: *Vojenský výcvikový tábor Boletice*. In: *Dějiny a současnost 20/1998*, č. 1, s. 28-30.

²⁵⁶ Interview s Františkem Bártkem, 17. 8. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

²⁵⁷ Pešek, J.: *Osídlování jihočeského pohraničí v letech 1947–1953*. In: *Jihočeský sborník historický*, 3/1986, s. 133–143.

²⁵⁸ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s. 26-27.

dobytka²⁵⁹, osiva a náradí. Na nedostatek zmíněných artiklů si nemohli stěžovat sousední obce Reiterschlag, Jasánky a Rychnov, kde ještě bydleli Němci. Zemědělství osídlenci z Rumunska si přivydělávali v lese. Nabídku stálé práce od lesů Vyšší Brod²⁶⁰ odmítali. Chtěli být zemědělci. Poměry Dolního Dvořiště stručně vystihují jak se dařilo lidem v okolních obcích.²⁶¹

Mnoho přesídlenců z vnitrozemí si nezvyklo na těžké životní a pracovní podmínky v pohraničí a utíkalo z něj. Do roku 1949 odešla téměř jedna čtvrtina. Jako příčiny k odchodu uváděly následující: „Nemožnost hospodařit v důsledku nemoci, invalidity, rozchodu, úmrtí v rodině, nedostatek zkušeností a vědomostí se samotným hospodařením, přecenění vlastních sil, zadluženost.“²⁶² Krajský sekretariát KSČ v Českých Budějovicích zdůrazňoval v roce 1947 nutnou péči o osídlence, neboť se jich v roce 1946 na 100 odstěhovalo.²⁶³

S odchody obyvatelstva a řídkým osídlením se muselo pohraničí vypořádat nejen v dobách minulých, nýbrž i po skončení oficiální osídlovací akce²⁶⁴. Hustota obyvatelstva dosahovala velice nízkých hodnot a to i přes skutečnost, že většina osídlenců byli reemigranti z Rumunska, Bulharska, Maďarska a Romové, které charakterizovali mnohočlenné rodiny. V kraji České Budějovice připadalo 55 osob na 1 km², v Karlových Varech 65 ob./km², v Plzni 70 ob./km². Překvapivým zjištěním není, že okres Český Krumlov s 37 ob./km² a Kaplice s 20 ob./km² náležely k nejjídkěji osídleným výspám pohraničí. Vysoká natalita reemigrantů nestačila na převýšení obrovské fluktuace. Jen v roce 1948 opustilo pohraničí 17 455 rodin a v roce 1949 8 240 rodin.²⁶⁵ Fluktuace pokračovala i v dalších letech, i když už ne v tak značné míře. V roce 1950 se vystěhovalo 400 rodin z pohraničních okresů Českobudějovického kraje, nejvíce opět z okresu Kaplice. Např. v rozmezí od 1. ledna do 25. března 1951 se

---

²⁵⁹ Postupně byl dobytek do obcí doplňován. Obce Vyšebrodská se v jarních měsících rozdělily o dobytek z okresu Broumov, Louny, dále z Trumové a Biliny. Např. Ostrov, Běleň a Horní Dlouhá dostala 13. dubna 1948 na 14 krav.; OA Český Krumlov, MNV Ostrov, k. 11, i. č. 80, sig.VIII b.

²⁶⁰ Připravily 54 domů a půdu.

²⁶¹ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Porady Osídlovací komise, a. j. 31.

²⁶² NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Porady Osídlovací komise, a. j. 31.

²⁶³ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Korespondence Osídlovací komise, a. j. 156.

²⁶⁴ Oficiální osídlovací akce skončila rokem 1947.

²⁶⁵ Podle Slezáka opustilo k 1. 10. 1949 pohraničí 33999 osob, což zahrnovalo přibližně jednu čtvrtinu zemědělských osídlenců. V roce 1946 bylo zaznamenáno 1525 odchodů, v roce 1947 odešlo 8666 osob, v roce 1948 už 17455 a v roce 1949 do 1. 10. 1949 na 6353 osob.; Slezák, L.: *Zemědělské osídlování pohraničí po druhé světové válce*, s. 126.

z kaplického okresu odhlásilo 32 rodin.²⁶⁶ V roce 1954 byla vládním usnesením č. 150 z 26. ledna 1954 odstartována akce, která měla pomoci 27 okresům pohraničí, v Českobudějovickém kraji pak okresu Český Krumlov, Kaplice, Prachatice. Zemědělský sektor se potýkal se stálým úbytkem pracovních sil. Do roku 1959 se do jihočeského pohraničí podařilo přivábit 4 820 zemědělců. 26% z nich vydrželo jen poměrně krátkou dobu. Spolu s nimi se stěhovali i osídlenci, kteří žili v oblasti již delší dobu. Z okresu Český Krumlov ubylo dalších 305 obyvatel a z okresu Kaplice 1 214 obyvatel.²⁶⁷

Ústřední výbor KSČ přezkoumával poměry v pohraničí. Za hlavní důvody odlivu obyvatelstva uváděl: „Nižší životní úroveň ve srovnání s vnitrozemím v důsledku nedostatku často i nejzákladnějších zásobovacích, zdravotních, sociálních a kulturních zařízení. Pro značné vzdálenosti těchto zařízení (jež zvláště v zimních obdobích nejsou ani dosažitelné) vznikají osídlencům mimo četných potíží při uspokojování životních potřeb i vyšší výdaje, spojené s překonáváním těchto vzdáleností. Pobyt v pohraničí je mnohdy považován za přechodný a jest vyhledávaná každá příležitost k odchodu. Což má neblahý vliv na zemědělství, vloni se neobdělalo 35 000 ha půdy.“²⁶⁸

Nevyhovující sociální, kulturní, školské, komunikační poměry vedly v jistých odlehlejších částech až téměř k primitivnímu způsobu života. Špatné životní podmínky tak vyloženě nutily k odchodu. Např. obec Tichá se rozprostírala 28 km od Kaplice, tedy od místa kde sídlil lékař a porodní asistentka. Ženy rodily samy doma a o zdravotní péči v pravém slova smyslu nelze hovořit. Mortalita kojenců a žen při porodu převyšovala úmrtnost stejných případů ve vnitrozemí. Alkoholismus patřil k běžným jevům. Objevily se i případy, kdy byl alkohol podáván dětem.

Školská zařízení se často nacházela daleko od míst bydliště dětí, což znemožňovalo nebo často snižovalo řádnou školní docházku. V zimních měsících hodně dětí školu vůbec nenavštěvovaly. Krom toho musely doma pomáhat, např. pásly dobytek.

---

²⁶⁶ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osídlovací úřad, a. j. 323.

²⁶⁷ Např. v roce 1955 odešlo zemědělské obyvatelstvo z Loučovic na Brněnsko.; Pešek, J.: *Dosídlování jihočeského pohraničí v letech 1954–1959*. In: Jihočeský sborník historický, 1986/4, s. 169–180.

²⁶⁸ Tamtéž, c. d.

Co se týče zásobování, dodávky se kolikrát zpožďovaly a neobsahovaly veškeré objednané zboží. Do obce Tichá se dovážel chléb jednou maximálně dvakrát týdně.²⁶⁹ Na špatné zásobování konsumu Šumava upozorňovala např. obec Zvonková. Mnohokrát chyběli základní předměty denní spotřeby. Stalo se, že po dobu deseti dnů nebyla k dostání žádná mouka ani vejce. V Horní Plané chybělo uhlí a v Hořicích zas prádlo, oděvy. Některé obchody se před zimou zásobovaly pět měsíců dopředu.²⁷⁰ Dlouhé zimní měsíce připravovaly osídlencům těžké chvíle. Prověřily jejich fyzickou i psychickou odolnost. V myšlenkách museli přivolávat brzký příchod jara a doufat v dostatek zásob. Zásobování bylo totiž kvůli nesjízdnosti silnic vyloučeno.

V roce 1952 existovalo 24 obcí Kaplicka bez silničního spojení. Ve zbývajících 62 obcích chyběly síly, které by silnice udržovaly. V zimě nechyběly pouze pracovníci, nýbrž i uklízecí stroje, které by upravovaly úzké cesty. Zdravotní pomoc se tedy k pacientům nemohla dopravit. Autobusových linek se nedostávalo.

Absenci kulturních zařízení nahrazovala putovní kina či divadla. Cesta k divákům stěžoval již zmíněný špatný stav komunikací. Jihočeský kraj vlastnil tzv. bibliobus.

Otřesné sociální podmínky zapříčinily úbytky pracovních sil a znesnadnily chod mnoha hospodářských zařízení. Nenacházelo se dostatek pracovních sil, které by obdělaly všechny pole. V porovnání s rokem 1949 zůstalo v Českobudějovickém kraji v roce 1951 ležet ladem 16 500 ha půdy. Pastviny a louky se maximálně nevyužívaly. Posekané louky neměl kdo sklídit. Okresy Kaplice a Český Krumlov snížily obhospodařovanou plochu o 11 100 ha a 2400 ha.

V porovnání s okresem Prachatice²⁷¹ a Trhové Sviny²⁷² postihl úbytek pracovníků v první řadě výše zmiňované okresy. Československé státní statky nahlásily např. v březnu 1950 ztrátu 20 lidí v Tiché, 10 lidí v Přední Výtoňi. Státnímu státku v Malontech patřilo 69 ha a zaměstnával pouhých 87 pracovníků.

---

²⁶⁹ Tamtéž.

²⁷⁰ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304–165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení a OV SNB v Českém Krumlově.

²⁷¹ V okrese Prachatice bylo obhospodařeno o 1600 ha méně.

²⁷² V okrese Trhové Sviny bylo obděláno o 1500 ha méně.; NA Praha, f. 23, O -ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osídlovací úřad, a. j. 323.

Lesní hospodářství na tom nebylo o moc lépe. Práce v lese patřila k fyzicky velmi náročnému povolání. Lesním dělníkům ztěžoval práci již tolikrát zmiňovaný špatný stav komunikací, absence mechanizace. Do lesa mohli vstoupit jen s propustkami, povolením.

Slezák shrnul příčiny k odchodu do čtyř bodů. Pod prvním byly příčiny osobní, tj. úmrtí, invalidita, bezdětnost, rozvody atd. Pod druhým bodem se skrývaly hospodářské příčiny. Osídlenci měli málo zkušeností nebo odcházeli raději do průmyslu. Třetí bod se týkal financí, a to dluhů, nedostatku prostředků, nevyhovujícího vybavení usedlostí. Poslední příčiny byly politické. Podle Slezáka převažovaly důvody hospodářské a finanční.²⁷³

A kdo vlastně vévodil skupině odcházejících? Pohraničí opouštěli nejvíce osoby slovenské národnosti. Věřili lákavým nabídkám o lepších poměrech na Slovensku, o místech v průmyslu. Mladí družstevníci, lesní dělníci a zemědělci hledali uplatnění v průmyslu ve vnitrozemí.

Východisko bylo zřejmé, zlepšení životní situace osídlenců. O zlepšení zdravotní, kulturní aj. péče se měly zaručit Československé státní statky a JZD, které úbytek pracovních sil nejvíce postihl. Zaměstnanci měli dostávat odměny, lepší ubytování nebo jim mělo být umožněno založit si malá vlastní hospodářství. Aby nebyly statky závislé na stavu zaměstnanců, přicházela v úvahu změna způsobu hospodaření. Zaměřily by se na pastevní hospodaření a živočišnou výrobu. Tím by se částečně vyřešil stály nedostatek pracovních sil.²⁷⁴

Samotní osídlenci byli nespokojeni s vysokými daněmi. Neúnosná výše daní ničila zejména zemědělce ve vyšších polohách. Nedokázali odvádět stejné částky jako zemědělci z vnitrozemí. Ti ale disponovali s mnohem kvalitnějšími půdami.²⁷⁵ Obvodní velitelství SNB v Kaplici se zmiňovalo o neschopnosti, především reemigrantů z Maďarska a Rumunska, odvádět stanovené dávky. Situaci jim ztěžovala skutečnost, že mnohým chyběl hospodářský inventář a těžko si zvykali na odlišný způsob obhospodařování půdy.²⁷⁶ Na schůzích MNV bylo pravidelně rozebíráno nedostatečné odvádění povinných dávek: „Většina

---

²⁷³ Slezák, L.: *Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 124–126.

²⁷⁴ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osídlovací úřad, a. j. 323.

²⁷⁵ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Porady Osídlovací komise, a. j. 24.

²⁷⁶ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-174-3 Obvodní velitelství SNB Kaplice.

zemědělců neplní svojí dodávkovou povinnost vůči státu.“²⁷⁷ Zemědělci Českokrumlovska a Kaplicka odváděli hlavně zrniny, brambory, vejce, mléko, maso.²⁷⁸ Ve většině případů nebylo v silách zemědělců odevzdat předepsané dávky. Např. pan Strnad z obce Černá v Pošumaví měl v roce 1954 odvést 650 kg vepřového masa, 840 kg ostatního masa, 1 475 ks vajec, 5 805 l mléka, 2 665 kg zrnin a 7 500 kg brambor. Odvedl však jen 30 kg ostatního masa, 397 ks vajec a 1 370 l mléka.²⁷⁹

V rámci kolektivizace byli nuceni vstupovat do JZD. Největší nátlak byl na ně vyvinut v letech 1950-1951. Byl doprovázen různými formami perzekuce.²⁸⁰ Mnozí odevzdali půdu a raději odešli do průmyslu.²⁸¹

---

²⁷⁷ OA Český Krumlov, MNV Chvalšiny, k. 1, sig. I/2.

²⁷⁸ Paní Antonie Faturevová uvedla, že odváděli 200 vajec, 120 kg másla, tři metráky hovězího masa, tři metráky vepřového masa. Když požádali dobytek, museli odevzdat tzv. krupon a sádlo.; Interview s Antoníí Faturevovou, 31. 8. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

²⁷⁹ OA Český Krumlov, MNV Černá v Pošumaví, k. 20, sig. VII/5.

²⁸⁰ Antonie Faturevová vypověděla, že jejímu manželovi bylo vyhrožováno vězením a posláním do dolů. Byli donuceni odevzdat půdu, dobytek a zbytek úrody. Oba si zvolili, raději práci v lese.; Interview s Antoníí Faturevovou, 31. 8. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

²⁸¹ Kaplan, K.: *Československo v letech 1948-1953*, s.115-122.

6 Reemigrace

Pod pojmem reemigrace se rozumí návrat emigrantů respektive zahraničních krajanů do vlasti.²⁸² Vaculík hovoří o návratu československých občanů, kteří žili před rokem 1945 v zahraničí. Mimo území ČSR pobývalo na 913 000 Čechů a Slováků. Nejvíce jich žilo v zemích patřících do bývalé habsburské monarchie. Rakousko evidovalo 60 tisíc, Maďarsko 476 tisíc, Jugoslávie 130 tisíc a Rumunsko 60 tisíc osob pocházejících původně z československého území. Většina z nich odešla za lepšími pracovními a životními podmínkami.²⁸³

Proces reemigrace²⁸⁴ byl úzce spjat s odsunem Němců a osídlováním pohraničí Čech, Moravy a Slezska po skončení druhé světové války. Úkolem reemigrace bylo přispět v rámci hospodářského plánu k překonání nedostatku pracovních sil a k dokončení osídlovacího díla.²⁸⁵ Osídlování²⁸⁶ nahlíželo na reemigraci takto: „Odsunem Němců, kterých odešlo z pohraničí 3 046 600, vznikly citelné mezery v našem národohospodářském životě a tyto byly zaplňovány novými osídlenci slovanské národnosti. Na reemigraci se díváme proto jako historickou událost, která navazuje na odsun Němců a projevuje se u nás pronikavě i v ohledu hospodářském a národnostním.“²⁸⁷

Návrat do vlasti nabídla vláda oficiálně dne 31. července 1945.²⁸⁸ Nejdříve se děla reemigrace samovolně nebo v souvislosti s repatriací a to v letech 1945 - 1946. Figurovali zde kulturně vyspělí reemigranti z Rakouska, Polska, Jugoslávie, Francie a Německa. V druhé etapě se hlásili k návratu zemědělci

---

²⁸² Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 9.

²⁸³ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s. 10-11.

²⁸⁴ Pozornost reemigraci věnuje také Heroldová, I.: *Reemigrace po druhé světové válce (shody a rozdíly)*. In: *Češi v cizině* 6/1992.; Heroldová, I.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků po druhé světové válce*. In: *Češi v cizině* 1/1986.; Heroldová, I.: *Reemigrace etnických Čechů po první a druhé světové válce. Plány, skutečnost, problémy. Paralely a rozdíly*. In: *Československo 1918-1938. Osudy demokracie ve střední Evropě*, Bd. 2, Praha 1999.; Nosková, H.-Váchová, J.: *Reemigrace Čechů a Slováků z Jugoslávie, Rumunska a Bulharska v letech 1945-1954*. Praha 2000.; Vaculík, J.: *Poválečná reemigrace a usídlování zahraničních krajanů*. Brno 2002.

²⁸⁵ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945 -1950*, s. 16.

²⁸⁶ Věstník Osídlovacího úřadu, fondu národní obnovy a národního pozemkového fondu.

²⁸⁷ *Osídlování*, r. II., č. 1, 12. 5. 1947, s. 4.

²⁸⁸ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků 1945 -1950*, s. 15.

z Volyně, nemajetní průmysloví a zemědělstí dělníci a malozemědělci z Rumunska, zemědělci z Bulharska, zemědělci a lesní dělníci z Maďarska.²⁸⁹

Transfer řídilo ministerstvo ochrany práce a sociální péče. Osídlovací komise měly, z pověření ministerstva zemědělství, na starosti zemědělské osídlování. Nezemědělské osídlování obstarávaly oblastní úřadovny a úřady ochrany práce, kterým to zadal Osídlovací úřad.²⁹⁰ Co se týče samotné reemigrace, hrál důležitou roli tzv. reemigrační odbor ministerstva sociální péče.²⁹¹ Funkci výkonných orgánů plnily reemigrační referáty okresních národních výborů a reemigrační oddělení zemských národních výborů. Dané orgány sloužily reemigrantům k pokud možno nejrychlejší a co možno nejsnadnější adaptaci na nové prostředí.²⁹²

Vláda původně počítala s dostatkem pracovních pozic ve všech oborech. Tudíž slibovala krajanům stejné sociální a ekonomické podmínky, na které byli zvyklí v cizině. Situace se radikálně změnila po osvobození. Do pohraničí se nahnulo velké množství osídlenců z vnitrozemí a nejlepší místa byla rychle obsazena. Dřívější plán se proto musel pozměnit. Nabízelo se zařazení do výrobního procesu podle odborných znalostí a v rámci daných možností. V průběhu osídlování, s ubývajícím počtem volných zemědělských usedlostí a živností, musela vláda přistoupit k opětovné změně oficiální nabídky návratu pro reemigranty. Do ČSR se mohli navrátit pouze ti, kteří nevyžadovali přidělení usedlostí a živností do soukromého vlastnictví a nastoupili by do námezdního pracovního poměru.

Československo uzavřelo celkem pět reemigračních dohod a jednu o výměně obyvatelstva.

Dohoda: s SSSR o Zakarpatské Ukrajině – 29. června 1945
s SSSR o návratu volyňských Čechů – 10. července 1946
s Rumunskem – 10. června 1946
s Jugoslávií – 13. listopadu 1948
s Bulharskem – 6. května 1949
s Maďarskem o výměně obyvatelstva – 27. února 1946

---

²⁸⁹ Tamtéž, s. 20–21.

²⁹⁰ Tamtéž, s. 15.

²⁹¹ Vznikl 14. 10. 1946.

²⁹² Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945- 1950*, s. 15-21.

Dohoda s Rumunskem nevyřešila majetkové záležitosti, proto se navraceli nejvíce nemajetní Češi a Slováci, kteří souhlasili s formou námezdního pracovního poměru. Smlouva s Jugoslávií nebyla kvůli zhoršení vzájemných vztahů realizována.

Osoby, které se dostaly do ČSR v rámci úředního přesídlení, měly automaticky nárok na československé státní občanství.²⁹³ Osobám přicházejícím samovolně nemuselo vždy uděleno. Žádosti o udělení občanství si bylo možné podat do 29. dubna 1948, po prodloužení lhůty až do 31. prosince 1950. Jako příklad uvádím, žádost maďarského zvěrolékaře z 19. prosince 1946, kterému maďarské úřady zakázaly přechod přes hranice. Žadatel odešel tedy „na černo“. Na Slovensku mu nebylo obstaráno ubytování a tudíž se přistěhoval do Horní Plané, do okresu Český Krumlov. Jeho žádosti bylo vyhověno. Československé státní občanství obdržel dle ústavního zákona č. 179 ze 13. září 1946.²⁹⁴

V případě, kdy zahraniční krajané souhlasili s návratem zpět do ČSR, potom vyplnili oficiálně žádost, dostavili se do místa přesídlovací komise, odkud pak byli vlakem nebo autobusem převezeni do shromažďovacích středisek již na československé území. V shromažďovacích střediscích úředníci reemigranty zaregistrovali a sdělili jim místo budoucího působiště. Zde také obdrželi nevelké finanční částky, k úhradě prvotních nejn nutnějších výdajů, jako domácích potřeb, oděvu atd.²⁹⁵ Později byli oprávněni si zažádat o sociální výpůjčky a úlevy při přidělování konfiskovaného majetku. Z rodinného domu činila sleva 30% z požadované ceny, u živností a nábytku 50% a u zemědělských usedlostí 20%. Sociální výpomoc sloužila k proplacení nejrůznějších potřeb reemigrantů jako náklady na stěhování, nájemné, výživa nebo ošacení. Poskytované finanční obnosy se pohybovaly od 300 do 3 000 Kč a reemigranti o ně museli požádat u okresních národních výborů. V roce 1947 byla vyplacena sociální výpomoc pro 5 872 reemigrantů.

Ze shromažďovacích středisek vedly tedy kroky reemigrantů do oblastí, které se měly stát jejich příštími domovy. Málokdy však realita odpovídala přáním

---

²⁹³ Československé státní občanství bylo uděleno krajanům vracejícím se zpět do vlasti dle ústavního zákona č. 74/ 1946 Sb.; Slezák, L.: *Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 128.

²⁹⁴ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 288, i.č. 329, sig. C VIII 8.

²⁹⁵ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s. 18.

a nadějším, s kterými se vraceli²⁹⁶: „Do své vlasti přicházejí bez své viny poměrně pozdě, kdy německé vedoucí i pracovní síly musily být již nahrazeny našimi lidmi a mnozí bývají ve svých nadějích zklamáni. Nemalou úlohu při tom hrály i nesprávné informace v cizině.“²⁹⁷ Čekali na ně nejhorší místa v horských pohraničních oblastech, které se nedařilo příliš obsadit. Osídlenci z vnitrozemí se o daná území nezajímali. Úřadům se nedařilo je udat, i když vyvíjeli značnou iniciativu k propagaci těchto částí země. V případě, že se někdo pro osídlení ve vyšších polohách rozhodl, zpravidla dlouho nevydržel a zklamaně odjížděl zpátky do vnitrozemí. Úlohu osídlenců těchto nehostinných krajů měly tudíž splnit reemigranti z Rumunska, Jugoslávie, Maďarska, Bulharska. Počítalo se s nimi jako s lesními a zemědělskými dělníky.²⁹⁸ V roce 1948 se registrovalo 2 700 volných usedlostí²⁹⁹ a to hlavně ve vyšších polohách. Jednalo se např. o okresy Kaplice, Prachatice, Tachov, Sušice, Český Krumlov.³⁰⁰ Reemigrantům byly slibovány zařízené domy, plné stáje a pole. Mnozí krumlovští a kapličtí reemigranti se však ocitli ve vyrabovaných domech bez hospodářských zvířat.³⁰¹

O potřeby reemigrantů v Jihočeském kraji³⁰² pečoval Oblastní sekretariát Československého ústavu zahraničního. Svou činnost zahájil 1. října 1947. Jeho povinností bylo: „Vést v evidenci všechny reemigranty, pomáhat jim zdotat problémy, s nimiž se v nové vlasti setkávají, především pak otázky sociální, jako sociální zápůjčky a výpomoci.“³⁰³ ČÚZ spolupracoval se sociálními odděleními ONV. Společně opatřovali ku příkladu hospodářské vybavení jako pluhy, brány, vidle aj. V obcích s vysokým procentem reemigrantů založili strojní družstva.³⁰⁴ Výnos ministerstva vnitra z 27. března 1947 ulehčil sociálním oddělením. Hospodářské, kulturní a sociální záležitosti reemigrantů začaly vyřizovat nově ustanovené reemigrační referáty.³⁰⁵ V čele reemigračního referátu

---

²⁹⁶ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945 -1950*, s. 23–25.

²⁹⁷ *Osídlování*, r. II. č. 1, 12. 5. 1947, s. 6.

²⁹⁸ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s. 23–25.

²⁹⁹ Zahrnovaly plochu 6-13 ha.

³⁰⁰ Tamtéž.

³⁰¹ Interview s Hedvikou Klementovou, 23. 7. 2007, viz Příloha č. 27, Orální prameny; Interview s Antoníí Fatureovou, 31. 8. 2007, viz Příloha č. 27, Orální prameny.

³⁰² Jihočeský kraj se skládal z okresů České Budějovice, Třeboň, Jindřichův Hradec, Písek, Týn nad Vltavou, Český Krumlov, Kaplice, Prachatice, Strakonice.

³⁰³ *Jihočeská Pravda*, 6. 11. 1947.

³⁰⁴ *Jihočeská Pravda*, 16. 12. 1948.

³⁰⁵ *II. pololetní sjezd delegátů lidové správy na okrese kaplickém*, s. 45.

ONV Kaplice stanul Karel Kozlík. Dané oddělení pořádalo ve všech 37 obcích debatiní večery pro reemigranty.³⁰⁶

Ministerstvo sociální péče vyplácelo sociální výpomoci, příležitostně bezúročné zápůjčky. Do okresu Kaplice i Český Krumlov proudilo k účelu sociálních zápůjček nejvíce finančních prostředků. V plánu sociálních zápůjček na období září – prosinec 1946 vévodilo Kaplicko s částkou 600 000 Kčs. Po Děčíně jej následoval okres Český Krumlov s 500 000 Kčs. V příštích letech překračovaly sociální zápůjčky hodnotu 200 000 Kčs. Okres Český Krumlov získal v roce 1947 na sociální zápůjčky 209 500 Kčs a na sociální výpomoc 338 250 Kčs. Úvěry pro reemigranty od ledna do srpna 1948 měly činit pro Krumlovsko 200 000 a pro Kaplicko 250 000.³⁰⁷ Okres Kaplice, jako nejchudší pohraniční okres Českobudějovického kraje, měl obdržet značnou finanční podporu i v roce 1949 a to zhruba 1 100 000 Kčs. Bylo v něm rozmístěno nejvíce reemigrantů. Jihočeský Pravda uváděla 3 500 osob.³⁰⁸ Reemigrační oddělení daného okresu vyřídilo 141 žádostí o sociální výpomoc a vyplatilo 202 800 Kčs. Žádosti podávaly hlavně reemigranti z obvodů Benešov nad Černou a Vyšší Brod.³⁰⁹ Výnos ministerstva vnitra z 27. března 1947 stanovil nárok na sociální výpomoc, pro svobodné 500 Kčs, pro ženaté bez dětí 1 000 Kčs. Nezaopatřené děti měli právo na 200 Kčs, pokud jich bylo více než pět pak 300 Kčs.³¹⁰

Správa státních lesů a statků hradila ošacení, obuv aj. pocházející z FNO. Rozhlas prosil širokou veřejnost, aby se přičinila v rámci sbírek obnošeného šatstva. Ošacovací akce organizovalo více institucí, jednou z nich byl i ČÚZ v Praze.³¹¹ Jednotlivé ONV otevíraly sklady, v kterých se hromadily štosy obnošeného šatstva po odsunutých Němcích. Zároveň pořádaly sbírky pro pomoc reemigrantům.³¹² 8. listopadu 1948 uspořádalo ONV Kaplice podzimní ošacovací akci, o pět dní později ONV Český Krumlov. Podařilo se opatřit mužské, ženské, dětské svršky, spodní prádlo, ponožky, kombinézy, deky aj.³¹³ V nejhorším zdravotním stavu se nacházeli děti předškolního a školního věku. V únoru 1948

---

³⁰⁶ *Jihočeská Pravda*, 4. 12. 1947.

³⁰⁷ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace čsl.občanů ze zahraničí, a. j. 371.

³⁰⁸ *Jihočeská Pravda*, 4. 3. 1949.

³⁰⁹ *Jihočeská pravda*, 15. 4. 1949.

³¹⁰ OA Český Krumlov, MNV-Světlík, k. 2, sig. II/2a.

³¹¹ *II. Pololetní sjezd delegátů lidové správy na okrese kaplickém*, s. 45.

³¹² *Jihočeská Pravda*, 24. 12. 1947.

³¹³ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace čsl.občanů ze zahraničí, a. j. 371.

bylo věnováno 15 000 Kčs na stravovací akci pro děti reemigrantů kaplického okresu. Kromě zdravotní péče se dětem ve věku od tří do šesti let nedostávalo předškolní výchovy. V místech bydliště chyběly mateřské školky.³¹⁴ Pro děti reemigrantů loboval také Ústřední výbor Národní jednoty Pošumavské a ROH – svaz zaměstnanců v zemědělství, lesnictví a zahradnictví. Žádaly, aby ministerstvo sociální péče uvolnilo ze svých zásob ošacení a obuv. Chatrně oblečeny a obuty byly děti z Velkých Skalín, asi 60 dětí v Kyselově na okrese Kaplice. Prostředky potřebovaly i děti krumlovského okresu, 35 dětí ze Svěrázi a děti zaměstnanců Schwarzenberské lesní správy v Horní Plané. Správa zaměstnávala asi 200 reemigrantů.³¹⁵ V archivním materiálu jsem našla také stížnost na akci Pomoc reemigrantům. 25. ledna 1948 byla na valné hromadě Schwarzenberského lesního ředitelství v Horní Plané, byla celá akce označena za neúčinnou. Zkritizovaná byla činnost ONV, který prý nedával pozor na rozdělování jednotlivých částí oděvů. Jedna osoba tak obdržela několik stejných druhů oděvů. ONV byl vyzván ke spolupráci s závodní radou Lesního ředitelství v Horní Plané. Ta měla mít přehled o rodinách, které se opravdu ocitly v nouzi a darované věci by nerozprodaly. Mimo to, vystoupili zástupci ze Stožce a označili předávání věcí ze sbírek za zneužívání k zisku členů do KSČ. Toto prohlášení se neobešlo bez následků. Velitelství stanice SNB Nové Údolí zahájilo v této věci vyšetřování. Hledalo autory onoho prohlášení.³¹⁶ Pravdou, je že ošacovací akce pro reemigranty byly všemožně prezentovány a měly zapůsobit nejen na reemigranty, nýbrž na širokou veřejnost. V prosinci 1948 byl vypracován plán pro slavnostní předávání ošacení. Jednotlivé MNV měly za úkol, aby se reemigranti ze všech osad dostavili v příslušný den a hodinu. Děti reemigrantů měly nacvičit jednu básničku a dvě písně. U předávání byli přítomni zástupci ONV. V závěru mělo zaznít poděkování MSP a KSČ.

---

³¹⁴ *Jihočeská Pravda*, 26. 2. 1948, č. 8, s. 4.

³¹⁵ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 288, i.č. 329, sig. C VIII 10.

³¹⁶ Nepodařilo se mi zjistit jak celá záležitost dopadla.; OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 301, i. č. 338, sig. C VIII.

Plán pro slavnostní předání ošacení v politickém okrese Český Krumlov v prosinci 1948:

- 13. prosince 1948: Světlík, Bobovec, Suš
- 14. prosince 1948: Dobročkov, Břežík
- 15. prosince 1948: Zvonková, Rašín, H.Dvůr, Josefův Důl
- 17. prosince 1948: Stožec, Nové Údolí, Černý Kříž
- 20. prosince 1948: Hořice, Skláře, Mýto, Skalné, Jankov
- 21. prosince 1948: Mokrý, Slavkovice, Muckov, Kramolín
- 22. prosince 1948: Černá, Bližná, Hůrka

Ze situační zprávy z 24. listopadu 1947 vyplývala skutečnost, že poskytované výpomoci nepostačovaly potřebám reemigrantů. „Situace reemigrantů v kraji jihočeském je stále povážlivější...Pomoc, která se má reemigrantům poskytnouti na základě sociální výpomoci a zápůjček není sto zabrániti zoufalému stavu, v kterém se nyní krajané nacházejí.“³¹⁷

O problémech reemigrantů v jižních Čechách se rozhovořil v roce 1948 tajemník Československého ústavu zahraničního: „Jsou tam zástupci na úřadech, kteří nejsou si vědomi, co je to reemigrace...Z reemigrantů se tvoří nespokojený, nebezpečný živel, množí se krádeže dobytka, prodeje a zabíjení na černo, šmelina apod...Fluktuace je taková, že žádný národní výbor nemůže říci, kolik a kde přesně má ve svém okrese reemigrantů...Přicházejí nadto všelijací věrozvěstové ze Slovenska se zprávami, že na Slovensku dostanou to a to, proto mnozí nemají zájem, aby budovali svojí existenci.“³¹⁸ Prohlášení vystihlo základní problémy navrátilců. Nelíbil se jim laxní přístup okresních a místních národních výborů, a osídlovacích úřadů v jednání s nimi. Zdálo se jim, že úřady na jejich prosby vůbec nereagují. Neustále se jim nedostávalo dobytka a hospodářských nástrojů, bez kterých nemohli obdělávat svá pole. Kdy by si, podle jejich slov, vystačili s jednou krávou. Výše mezd nepokryla zcela všechny běžné výdaje. Absence ošacení a obuvi byla běžným jevem. Když obdržely sociální zápůjčky, tak se značným zpožděním.³¹⁹

---

³¹⁷ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Porady Osídlovací komise, a. j. 49.

³¹⁸ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, c. d., s. 26-27.

³¹⁹ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Porady osídlovací komise, a. j. 31.

Okresy Český Krumlov a Kaplice byly části jihočeského pohraničí, kam mířilo nejvíce reemigrantů, především pak reemigranti z Rumunska, z Maďarska a Bulharska. O největší vlně příchodů lze hovořit od poloviny roku 1947.³²⁰

Díky reemigraci přesídlilo do ČSR celkem 202 526 osob. Nejvyššího počtu dosáhly reemigranti z Maďarska (71 787), z Volyně (38 859)³²¹ a z Rumunska (21 001)³²² Díky těmto navrátilcům ze zahraničí se podařilo vyřešit několik problémů svazujících československý stát. Odsunem Němců ohrožovalo hospodářství velké množství neobsazených pracovních pozic, ať už v průmyslu či zemědělství. Právě tyto pozice obsadili z velké míry reemigranti. Zároveň přispěli ke zvýšení hustoty obyvatel v pohraničí jižních a západních Čech.³²³

6.1 Rumunská reemigrace

Příslušníky této skupiny si pohraničí vážilo za jejich pracovitost a přizpůsobivost. Přispěli k osídlení nehostinných horských částí českých zemí. Jednalo se o silné populace Slováků, rodiny s průměrně sedmi až osmi dětmi, a populace Čechů, s pěti až sedmi dětmi. Nejsnáze se přizpůsobili těžkým podmínkám v našem pohraničí, protože i v Rumunsku žili ve vyšších polohách. Podle statistiky z roku 1930 se v Rumunsku k československému občanství hlásilo 33 897 Slováků a 11 323 Čechů. Z uvedených čísel je jasná převaha osob slovenské národnosti.

Sídla Čechů a Slováků v Rumunsku se rozprostírala v Sedmihradském Rudohoří, Pomaruší, Baňatě a jižní Bukovině. Právě Rudohorské župy Bihor a Salaj se vyznačovaly spíše horským klimatem a chudým půdním fondem. Pokud jde o ještě přesnější vymezení působnosti Čechů a Slováků v Rumunsku, tak Slováci se koncentrovali spíše v oblasti jižní Bukoviny, Oradea, Rudohoří, Nadlaku a Češi více v Baňatě.³²⁴

---

³²⁰ Pešek, J.: *Dokončování poválečného osídlování jihočeského pohraničí (léto 1946-podzim 1947)*. In: Jihočeský sborník historický, 1986/LV/2, s. 69-77.

³²¹ Návratu volyňských Čechů se věnují: Vaculík, J.: *Reemigrace a usídlování volyňských Čechů*. Brno 1984.; Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*. Brno 1993.; Vaculík, J.: *Poválečná reemigrace a usídlování zahraničních krajanů*. Brno 2002.; Nosková, H.: *Návrat volyňských Čechů. Naděje a skutečnost let 1945-1954*. Praha 1999.; Nosková, J.: *Reemigrace a usídlování volyňských Čechů v interpretacích a odborné literatuře*. Praha 2007.

³²² Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945 -1950* , s. 21.

³²³ Tamtéž, s. 31.

³²⁴ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s. 63–67.

Předci těchto Čechů a Slováků byli v Rumunsku vítáni jako úspěšní kolonizátoři. Již v roce 1790 pozval maďarský hrabě Baranyi prvních padesát slovenských rodin na své území v Rudohoří. Rudohoří rozkládající se v polohách 600 – 800 metrů bylo pokryto hustým pralesem. Hrabě učinil Slovákům nabídku. Po vykácení určité plochy lesa se mohli na půdě usadit a postavit si obydlí. Navíc jim věnoval dřevo zdarma a malý žold. Způsob kácení lesa zformoval uspořádání domů ve vesnicích. Jelikož se každý snažil najít nejlepší místo k vykácení, byla obydlí v osadách značně roztroušená. Největší vesnice Valea Ungurui zabírala 47 km² a žilo v ní 3 000 obyvatel, tedy Slováků. Základní fáze kolonizace Rudohoří skončila v roce 1830. Později vznikaly nové vesnice v důsledku přelidňování. V roce 1915 byla založena poslední, Nový Šastelek, čítající 1 500 obyvatel.³²⁵

Kulturně vyspělejší česko - slovenská menšina obsadila úrodnou oblast Pomaruší a Banátu. Usídlení při rumunských hranicích v jižním Baňatě³²⁶ zastávalo strategicky důležitou úlohu. Zabezpečovalo obranu proti Turkům. Agenti vojenské správy nalákali do zalesněného ,neobydleného Podunají nejvíce Slováky. Z obce Mokrý pocházela nejstarší slovenská menšina v Rumunsku.³²⁷ A co bylo vlastně obsahem lákavých nabídek agentů? Jednalo se o : „...osvobození od daní na 10 let, osvobození od vojenské služby na 10 let, užitek z vykácené plochy, zdarma k setí obilí, dřevo na stavbu domů, apod.“³²⁸ V Podunají vznikly jako hraničářské obce Svatá Helena, Gernik, Rovensko, Bigr, Eibental, Šumice a Nová Ogradena. Vystěhovalectví z českých zemí v první třetině 19. století zapříčinila zemědělská krize. Kolonizátoři z Pošumaví vybudovali v letech 1828 – 30 osady Weidenthal, Wolfsweise, Wolfsburg a Lindenfeld. Pokud jde o konkrétní vymezení emigračních oblastí, tak se jednalo o

---

³²⁵ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace čl.občanů ze zahraničí, a. j. 371.

³²⁶V roce 1552 byl Banát dobyt Turky. Karlovickým mírem se podařilo Leopoldovi I. dané území znovu získat. V roce 1718 byla vytvořena vojenská hranice. Území spravovaly vojenské posádky. Ke kolonizaci pobízela již Marie Terezie. Její výzvu vyslyšeli Němci, Francouzi, Italové, Maďaři, Poláci, Cikáni, i Slováci a Češi. Jižní část Banátu pokrývaly až do počátku 20. let 19. století bukové lesy. Na počátku 18. století se rozhodl jistý dřevařský podnikatel zalesněnou plochu pronajmout, vykácet a tím pádem kolonizovat. Dřevorubce a lesní dělníky si obstarával v českých zemích. V první vlně, od roku 1820, přicestovalo přes 80 rodin z Plzeňska, Klatovska, Domažlicka, Kladenska a Čáslavska. 28 rodin českých evangelíků založilo osadu Svatou Helenu. Kolonizátoři z českých zemí museli nakonec vykonávat hraniční strážní službu, jelikož zmíněný nájemce z jižních Banátů utekl.; M. SECKÁ: *Češi v rumunském Baňatě*, in: *Češi v cizině* 8. Praha 1995, s. 92–114.

³²⁷ Obci Mokrý založili už v roce 1748.

³²⁸ Secká, M.: *Češi v rumunském Baňatě*. In: *Češi v cizině* 8. Praha 1995, c.d., s. 94.

severovýchodní Čechy, jihozápadní Čechy (Plzeňsko, Klatovsko, Příbramsko), střední Čechy a jižní Čechy (Budějovicko).³²⁹

Českoslovenští krajané se bezpochyby zasloužili o kolonizaci dříve zalesněného a vylidněného rumunského území. Okolo 90% byli zemědělci a malorolníci.³³⁰ Polovina zemědělců hospodařila na pozemcích o výměru 2 až 8 ha, další čtvrtina na 8 až 12 ha, zbytek byli velkostatkáři s 14 až 18 ha. Naši krajané se zabydleli přibližně v 70 osadách v Rudohoří, 30 osadách v Baňatě a 12 v aradské oblasti. Československá komunita si uchovala svou řeč a životní styl. Od roku 1918 navštěvovaly děti české a slovenské školy. V Rumunsku vznikl také Československý svaz a v Nadlaku československé gymnázium. Nejhůře se vedlo obyvatelům usazeným ve vyšších polohách. Těžké podmínky podtrhla nezaměstnanost a neúroda. Právě proto se nejspíš ještě před podpisem dohody o reemigraci, rozhodlo několik tisíc Slováků z Rudohoří k návratu do staré vlasti. Samotní Rumuni tlačili své sousedy k odchodu. Lákala je viděna snadného získání jejich majetku. Např. vyhrožovali spálením střechy nad hlavou. V jedné obci shořelo 49 chalup.³³¹

Organizované přesuny oficiálně potvrdila deklarace dohody s Rumunskem, dne 10. června 1946 v Bukurešti. Přesídlovací komise byla zřízena v Oradea Mare.³³² Transporty odbavovala shromažďovací střediska v Oradea Alesd, Pecica, Nadlabu, Oršavě.³³³

Celý průběh poznamenalo nevyřešené majetkoprávní vyrovnání mezi oběma státy. Reemigranti byli nuceni, ponechat získaný majetek v Rumunsku. S sebou si balili jen nejnnutnější věci. Hodně jich pocházelo z chudých poměrů a přijímalo tedy nabízené námezdní poměry.³³⁴ S chudými malorolníky se počítalo v českých zemích. U bohatých gazdů, obyvatelů Aradské oblasti a Banátu se plánovalo ponechání na Slovensku. Jejich přesun měl být zahájen až v roce 1948.³³⁵

---

³²⁹ Heroldová, I.: *Vystěhovalectví z českých zemí (Balkán II. – Rumunsko, Bulharsko)*. In: Český lid 73/1986, s. 45–51.

³³⁰ Zbytek byli dělníci, živnostníci, řemeslníci, úředníci.

³³¹ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace čsl. občanů ze zahraničí, a. j. 371.

³³² Tamtéž.

³³³ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945 -1950*, s. 63–67.

³³⁴ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945 -1950*, s. 63–67.

³³⁵ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace čsl. občanů ze zahraničí, a. j. 371.

12. července 1948 se vláda rozhodla omezit reemigraci z Rumunska. Povolovala jí pouze osobám, které nenamítali nic proti námezdnímu poměru nebo zaměstnání lesních dělníků. Další podmínkou bylo, že nebudou trvat na přidělení nemovitostí do vlastnictví.³³⁶

Ukončení celého transferu bylo naplánováno na 30. červen 1949.³³⁷

6.1.1 Průběh transferu

K přelomu května, června 1947 odevzdalo přihlášku k transferu 37 395 osob. Nejvíce jich vyplnily dělnické a zemědělské rodiny, naopak nejméně živnostníci a zemědělci jejichž půda přesahovala 4 ha. Pod označením dělnictva se skrývali horníci, skláři ale i zemědělská čeleď. Ze sociálně slabšího zázemí se rekrutovali také zemědělci vlastníci malá hospodářství do 2 ha. Drobní zemědělci, většinou z Rudohoří, si přivydělávali ve stavebnictví nebo v lese. Reemigraci se nejhrouževnatěji bránili vlastníci usedlostí nad 4 ha. Souhlasili až tehdy, kdy jim byla slíbena ekvivalentní náhrada za půdu.³³⁸

První transporty obsadili krajané z chudších poměrů, tedy nemajetní dělníci např. z Oradea, Nadlac, Timissoara, Bucuresti, Bukovina. Ti nenamítali nic proti práci v námezdním poměru. Následovali je málo majetní, kteří majetek prodali nebo svěřili příbuzným. V rukou příbuzných měl být ponechán do podpisu majetkoprávního vyrovnání mezi oběma státy³³⁹. Před odjezdem museli podepsat potvrzení, že jsou nemajetní a nastoupí do námezdního poměru.

Nejdříve se ocitli na Slovensku, kde získali registrační průkazy a kapesné 300 korun. Ministerstvo sociálně péče rozhodovalo o pracovním umístění. Ministerstvo zemědělství zařizovalo usídlení zemědělské. Pro reemigranty dále plynuly výhody jako ošacení, obuv, soc.podpory, úlevy v dodávce hospodářských plodin, mléka, másla aj.³⁴⁰

Reemigranty, zvyklé na špatné hospodářské a klimatické poměry, umístily úřady do chudších výše položených krajů³⁴¹, kde působili v lesnictví a

---

³³⁶ NA Praha, f. MPSP, 1945-1951, k. 268, sig. 3521, i. č. 655.

³³⁷ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s. 18–19.

³³⁸ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace čsl.občanů ze zahraničí, a. j. 371.

³³⁹ Majetek rumunských reemigrantů sepisován od srpna 1948.

³⁴⁰ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s. 67–68.

³⁴¹ okresy Jindřichův Hradec, Kaplice, Prachatice, Sušice, Litomyšl, Moravský Beroun, Rýmařov, Sokolov.

zemědělství. Zde obdrželi usedlosti od 2 do 5 ha. Jen malá část z nich byla usazená na soběstačných usedlostech do 13 ha.³⁴²

Plynulost přesunů do českých zemí z počátku vážla. V roce 1946 vyplnilo 130 rodin z Bukoviny přihlášku k reemigraci. V únoru se ocitli v Košicích, kde pro ně ale nebylo nic připraveno. Tři týdny trávily v táborech. Pár rodin se rozhořčilo natolik, že se dožadovaly návratu zpět do Rumunska.³⁴³

Reemigranti byli v Čechách shromažďováni v táborech, v kterých poměrně krátkou dobou před nimi pobývaly Němci. Shromažďovací střediska se nacházela v Suchém Vrbném, Šumperku, Chebu a Berouně. Ubytovala reemigranty pouze na přechodnou dobu.³⁴⁴

V roce 1947 se devatenácti transporty přesídlilo 13 597 osob, kdy většinu tvořili zemědělství pracovníci.³⁴⁵ Podle sčítání lidu z 25. ledna 1948 se v Rumunsku vyskytovalo 35 143 Čechů a Slováků. Do října 1948 se do 21 transportů zařadilo 15 351 osob³⁴⁶ a zbývalo 19 676 osob.³⁴⁷

6.1.2 Reemigranti z Rumunska v okrese Český Krumlov, Kaplice

Středisko v Suchém Vrbném bylo první zastávkou rumunských reemigrantů v jižních Čechách. Odtud byli rozváženi dále. Netrpělivě je očekával zemědělský, lesnický i sklářský sektor. Nejvíce transportů přijíždělo v roce 1947, kdy už hodně usedlostí bylo obsazeno. Krajané z Rumunska se museli smířit s námezdním poměrem u horských pastvinářských družstev a u státních lesů. Pro svou pracovitost byli velmi vyhledávanými zaměstnanci.³⁴⁸ V návrhu pro úspěšnou reemigraci se plánovalo s 214 lesními a 350 zemědělskými dělníky pro okres Kaplice a s 497 lesními dělníky pro okres Český Krumlov.³⁴⁹

První transport z Rumunska byl rozdělen na Slovensku. Druhý zahrnující nemajetné z Nadlaku, se oběma okresům vyhnul. Třetí transport s nemajetnými z Alešdu, Oradea, Bukurešti sice do Suchého Vrbného u Českých Budějovic dorazil, ale byl určen pro jiné okresy Jihočeského kraje. Českokrumlovsko a Kaplicko se podělilo o IV. transport. 21. srpna zastavil v Košicích a

---

³⁴² Slezák, L.: *Zemědělské osidlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 141.

³⁴³ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace čsl.občanů ze zahraničí, a. j. 371.

³⁴⁴ NA, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace čsl.občanů ze zahraničí, a. j. 362.

³⁴⁵ Slezák, L.: *Zemědělské osidlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 141.

³⁴⁶ 5011 dětí nebylo starších 14 let.

³⁴⁷ NA Praha, f. 23, OS-ÚV KSČ, Reemigrace čsl.občanů ze zahraničí, a. j. 371.

³⁴⁸ Komlosy, A.–Bůžek, V.–Svatoš, F.: *Kultury na hranici*, s. 327.

³⁴⁹ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace československých občanů ze zahraničí, a. j. 371.

24. srpna 1947 už z něj v Suchém Vrbném vystupovalo 894 Čechoslováků z Rumunska. Početnost jejich rodin dokazuje přítomnost 452 dětí.³⁵⁰ V okrese Český Krumlov si 50 rodin rozdělilo Větřní, Loučovice, Ktiš a Český Krumlov. Kaplický okres se rozhodl umístit 35 rodin do Nové Pece na Hornoplánsku. Další reemigranti se vyčlenili z VI. a X. transportu.

VI. tr. - o. Český Krumlov

Loučovice – 7 rodin

Zvonková – 7 rodin

Světlík – 7 rodin

X. tr. – o. Český Krumlov

Nové Údolí – 20 rodin

Stožec – 15 rodin

Černý Kříž – 3 rodiny

Český Krumlov – 1 osoba

VI.tr. – o. Kaplice

Nové Hrady – 21 rodin

Kaplice – 35 rodin

Vyšší Brod – 105 rodin

X. tr. – o. Kaplice

Kaplice – 26 rodin

Uvedená čísla potvrzují, že největší nouzi o osídlence pocítovali obce ležící v blízkosti hranic, obce, které nejvíce postihl odsun Němců. Do Vyššího Brodu, který je situován v blízkosti hranic s Rakouskem přibylo nejvíce rodin³⁵¹ 44 slovenských rodin z Rumunska s 196 příslušníky dorazilo v dubnu 1947 do obcí Ostrov, Malšín a Bolechy.³⁵² Okres Český Krumlov přivítal do roku 1947 na 3 000 reemigrantů, převážně slovenské národnosti. Dvacet rodin se stalo novými obyvateli obce Světlík, sto rodin obce Stožec a padesát rodin obce Zvonkové.³⁵³ Podle Krajského sekretariátu KSČ v Českých Budějovicích se do listopadu 1947 nastěhovalo do okrese Kaplice 400 rodin a do okrese Český Krumlov 463 rodin z Rumunska a Maďarska.³⁵⁴ 16. prosince 1948 se ze shromažďovacího střediska pro reemigranty vyčlenilo dalších 89 osob pro okres Český Krumlov a 119 osob pro Kaplici.³⁵⁵ Krajané z Rumunska se do jižních Čech dostávali i nepřímou

³⁵⁰ NA Praha, f. MPSP, 1945-1951, k. 413, sig. 2347, i. č. 859.

³⁵¹ NA Praha, f. MPSP, 1945-1951, k. 414, sig. 2347, i. č. 859.

³⁵² *Jihočeská Pravda*, 30. 4. 1946.

³⁵³ Pešek, J.: *Dokončování poválečného osídlování jihočeského pohraničí (léto 1946 – podzim 1947)*. In: Jihočeský sborník historický, 2/1986, s. 69–80.

³⁵⁴ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Porady Osídlovací komise, a.j. 31.

³⁵⁵ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Reemigrace československých občanů ze zahraničí, a. j. 371.

cestou. To znamená, že původně byli zařazeni do průmyslu. S tím však nebyli spokojeni, hledali místa, kde by mohli sami hospodařit. Volné usedlosti nabízeli jen jižní Čechy a část jižní Morava.³⁵⁶ Do jižního pohraničí se tak přestěhovali např. reemigranti z XXIII. transportu pro Cheb. Někteří z nich se dožadovali přemístění do jižního pohraničí z důvodu příbuzenských vztahů. V prosinci 1948 vyhovělo oněm přáním shromažďovací středisko v Chebu. Do okresu Český Krumlov vyslalo 95 osob, konkrétně do obcí Světlík a Zvonková. V okrese Kaplice se svými příbuznými setkala 101 osob, a to v obcích Malšín, Dluhoš' a Benešov nad Černou.³⁵⁷

Rumunští Slováci obou okresů pracovali velmi často jako lesní dělníci. Státní lesy jim vyplácely mzdy³⁵⁸, které neuživily jejich početné rodiny.

Československé správní orgány se snažili rumunské reemigranty za každou cenu v pohraničí udržet. Byli přece jen velice houževnatými osídlenci a cennými pracovníky. Náhradu by za ně těžko hledaly. To naráželo na touhu některých reemigrantů navrátit se mezi své „rodné bratry“ na Slovensko. Byli tací, kteří zařazení do pracovních chodu v Čechách vnímali jako přechodnou fázi. Kromě toho nevycházeli ani příliš dobře se svými českými sousedy. O Slovensku snili jako o vstupence na lepší život. Prodávali půdu a aniž by splatili všechny svoje dluhy, mířili k slovenským hranicím. Štěstí na Slovensku hledalo během prvních čtyř měsíců roku 1947 na 1 577 osob. Odchod z českých zemí zdůvodňovali špatným zacházením ze strany úřadů a strachem z Němců.³⁵⁹ Na Slovensko odcházeli i ti, kterým nebyly přiděleny hospodářské usedlosti. Přece jen většinu krajanů se v Rumunsku živila zemědělství a v nové vlasti chtěli žít stejným způsobem života. To dokládá případ rumunských Slováků z obce Zátoň na Českokrumlovsku. Zklamalo je nečestné chování reemigrační komise i osídlovacích úřadů. Reemigrační komise jim před přesídlením naslibovala stejné usedlosti a půdy, jaké vlastnili v Rumunsku. Po příjezdu došlo k opětovnému planému slibování pro změnu ze stany osídlovacích a místních úřadů. Pod záminkou přidělení usedlosti nejpozději do konce února, jim byla vnucena práce v Jihočeských papírnách ve Větrní. Po uplynutí stanovené lhůty se nic nezměnilo

---

³⁵⁶ Komlosy, A.– Bůžek, V.– Svatoš, F.: *Kultury na hranici*, s. 327.

³⁵⁷ NA Praha, f. MPSP, 1945-1951, k. 415, sig. 2347, i. č. 859.

³⁵⁸ Výše mezd činila 2000-2400 Kčs.

³⁵⁹ J. VACULÍK: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945 - 1950*, s. 68-69.

a tak si sami vyhledali usedlost. Jejich rozhořčení vyvrcholilo poté, když se chtěli do zmíněného objektu nastěhovat a ten byl již obsazen. Na základě těchto událostí požadovali povolení přestěhovat se na Slovensko. V opačném případě vyhrožovali odchodem na černo.³⁶⁰ V březnu 1947 opustilo 15 rodin, čítajících 92 osob, zemědělské usedlosti v obci Šejby. Přestěhovalo se do Nových Zámků na Slovensku. Rumunští reemigranti z obce Malšín vyslali své zástupce do Bratislavy, kde jim bylo nabídnuty usedlosti do 3 ha po odsunutých Maďarech. Celkem se vystěhovalo 14 rodin. Přesídlily k Žitnému ostrovu u Bratislavy, kde již byli zabydleni jejich příbuzní.³⁶¹ Na Slovensko se odstěhovala i pamětnice Antonie Faturevová. Po dvou letech se vrátila zpět do pohraničí. Na Slovensku nebyly naplněny její představy o lepším životě. Místní obyvatelstvo jí a její rodinu nepřijalo zcela do svých řad. Byli vnímáni jako cizí element. Krom toho chyběl dostatek práce.³⁶² Případů odchodů na Slovensko bych mohla uvést nepřeberné množství.

Obdobně jako maďarští reemigranti se i většina rumunských reemigrantů po čase tedy zklamaně vraceli. Slovensko disponovalo nízkým počtem míst k usídlení. Nakonec se přihlásili k jiné OKMZ a zkoušeli své štěstí v jiných pohraničních okresech. Fluktuaci řešilo ustanovení z roku 1948, které zakazovalo migraci na Slovensko každému, kdo již získal zkonfiskovaný majetek.³⁶³

Zmiňované odchody nebyly jediný svízel osídlovacích úřadů ve spojitosti s rumunskými navrátilci. Na sekretariáty docházely stížnosti nejen od samotných reemigrantů, ale i osídlovacích referentů. Obě strany upozorňovaly na nevyhovující podmínky panujících v pohraničních obcích. Reemigranti hrozili odstěhováním. Rumunští reemigranti v obci Bolechy si stěžovali konkrétně na činnost Státní lesní správy ve Vyšším Brodě a Osídlovací komise ministerstva zemědělství v Kaplici. 80 rodin lesních dělníků mělo v úmyslu odstěhovat se do sousedních okresů Český Krumlov, Prachatice nebo na Moravu. Dožadovali se dobytka, který doposavad neobdrželi. 9. ledna 1948 nařídil ONV Kaplice, aby Rolnická komise v Loučovicích zabrala dobytek německým specialistům a antifašistům. Tento příkaz jako by způsobil točení se v bludném kruhu.

---

³⁶⁰ OA ČK, ONV ČK, Ú-39, C, VIII, 10/8.

³⁶¹ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304–174–3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.

³⁶² Interview s Antoníí Faturevovou, 31. 8. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

³⁶³ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s. 72-73.

Reemigranti sice získali 21 krav, ale proti zásahu protestovali Němci. Požadovali navrácení svého dobytka. Slováci z Rumunska dále vyčítali Lesní správě ve Vyšším Brodě, že na ně záměrně zapomněla při rozdělování vánočních příspěvků. Nárok na finanční odměnu měl každý, kdo byl zaměstnán 100 dnů. Podmínku splnili a přesto se premie nedočkali.

O obdobných problémech referoval pozorovatel Oblastní úřadovny ČÚZ z Českých Budějovic ve své služební zprávě. Pokusil se zmapovat situaci reemigrantů v obcích Vyšebrodská³⁶⁴, tedy v okrese Kaplice. Zaprvé zkonstatoval, že místních úřady nejevili zájem o reemigranty. MNV Vyšší Brod nevypracoval žádný přehled o rozmístění reemigrantů v jeho obvodě. Na základě návštěv v jednotlivých obcích, vyvodil tyto závěry. Obce obsadili z větší části slovenští reemigranti ze Slovenska. 60% nemohlo řádně hospodařit, obdělávat svá pole. Opět chyběl živý i mrtvý inventář, ošacení, obuv. Místy se setkal s ženami a dětmi, které chodily bosé. Sociální zápůjčky neobdrželi vůbec. Podle referenta ČÚZ bylo nutné pro danou oblast uvolnit finanční prostředky, alespoň k opatření základních potřeb a ošacení.³⁶⁵

Učitelé se měli postarat nejen o vzdělání dětí, nýbrž i o doplnění vědomostí dospělých. Našlo se mnoho reemigrantů, kterým chyběly základy čtení a psaní. Pro ty byly určeny večerní kurzy.³⁶⁶ I vzdělávací proces se neobešel bez potíží. Děti chodily málo oblečeny, neměly učební pomůcky. Rodiče se bránili tím, že jim na nákup věcí nezbývají peníze. Nejsvízelnějším se stala řádná školní docházka. Děti nezvládaly plnit všechny povinnosti doma a ještě chodit do školy. O pravidelné školní docházce nelze v pravém smyslu hovořit a už vůbec ne v zimních měsících. Příčinou byla odlehlost sídel reemigrantů od míst se školními zařízeními.³⁶⁷

Pro děti rumunských reemigrantů se vyhlašovaly pomocné akce. Jednu z nich zorganizovala Národní fronta žen v Českých Budějovicích, společně s odbory a Radou československých žen. Přijímaly potravinové balíčky a ošacení.

---

³⁶⁴ Týkalo se to obcí Vyšší Brod, Malšín, Ostrov, Horní a Dolní Okolí, Hodslav aj.

³⁶⁵ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSC, Porady osídlovací komise, a. j. 31.

³⁶⁶ Reemigranti byli velice pracovití, ale vzdělání zanedbávali, respektive na něj nezbýval čas. Děti musely během dne zastat spoustu pracovních úkonů. Někteří reemigranti se neuměli podepsat. Proto se při úředních jednáních na místo podpisu podepisovali třemi křížky.; Interview s Antoníí Fatureovou, 31. 8. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

³⁶⁷ *Jižní Čechy 1945-1970*, s. 46.

Nejméně půlkilogramové balíčky musely být označeny a obsahovat nezávadné potraviny jako mouku, cukr, ovesné vločky, fazole, hrách nebo konzervy. Sběr potravin se konal také v továrnách, na úřadech či politických sekretariátech. 7. června 1947 proběhla na Masarykově náměstí v Českých Budějovicích peněžní sbírka. Výtěžek ze sbírky byl určen na další nákup potravin.³⁶⁸ Nejvíce finančních obnosů pro reemigranty plynulo z fondů MSP. V případě žádosti o sociální výpomoc, sociální nebo produktivní zápůjčku z rozpočtového úvěru MSP bylo nutné, aby bylo připojeno také vyjádření místních orgánů, hodnotící sociální a majetkové poměry přistěhovalce. MSP žádosti z velké části schvalovalo. Např. v lednu 1947 žádal o peněžitou podporu Slovák Josef Daniel, narozený v Šaranech, v okrese Velký Borod v Rumunsku. Usídlil se v Novém Údolí v zimě, obdržel nedostatečně vybavené stavení a neměl možnost přivýdělnku. Poslední obdrženu částkou bylo 300 Kčs, které dostal při překročení hranice. Žádosti bylo vyhověno.³⁶⁹

Reemigranti z Rumunska přicházeli z odlišného kulturního, sociálního a hospodářského prostředí. Byli velice zbožní. Početné rodiny se každou neděli scházely v kostele. Od českých sousedů se odlišovali např. oděvem. Ženy nosily plátěné haleny, široké sukně, šátky s květinovými motivem. Vlasy zdobil tzv. kont, kovový hřeben. Muži nosili tzv. rajtky. Oděvy byly pestrých barev.³⁷⁰ Tradiční kroje postupem časem odkládaly, aby se lépe přizpůsobili způsobu života v Čechách. Ženy se nevzdaly nošení šátku, zástěr a charakteristického účesu.³⁷¹

6.2 Nábory pracovních sil na Slovensku

Postupimská konference v srpnu 1945 vyřešila německou otázku. Potvrdila odsun Němců, ne však Maďarů.³⁷²

---

³⁶⁸ *Jihočeská Pravda*, 5. 6. 1947.

³⁶⁹ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 288, i. č. 329, sig. CVIII 10.

³⁷⁰ Interview s Antonií Faturovou, 31. 8. 2007, viz. Příloha č. 33, Orální prameny.; Interview s Hedvikou Klementovou, 23. 7. 2007, viz. Příloha č. 27, Orální prameny.

³⁷¹ Komlosy, A.–Bůžek, V.–Svatoš, F.: *Kultury na hranici*, s. 329-330.

³⁷² V roce 1918 se rozpadem Uher stalo 1,1 milionu Maďarů součástí nově vzniklého československého státu. Maďaři neuznavali nové hranice potvrzené v roce 1920 v Trianonu. Vídeňskou arbitráží bylo ono sporné území opět připojeno k Maďarsku. Což bylo bouřlivě oslavováno. Po válce byly obnoveny hranice z období před vídeňskou arbitráží.; Irmanová, E.: *Řešení maďarské otázky v Československu po roce 1945 – mezinárodní aspekty*. In: *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody*. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 217-225.

Ani na mírové konferenci v Paříži v říjnu 1946 se ČSR nepodařilo prosadit vysídlení 400 000 Maďarů.³⁷³ Maďarská vláda se nechtěla vzdát jižního Slovenska. Pro své občany požadovala menšinová práce. Československé stanovisko, požadující vysídlení Maďarů, podporovali delegáti Jugoslávie, Běloruska, Ukrajiny a Sovětského svazu. K Maďarsku se přiklonili zástupci USA a Velké Británie. Československo vyřešilo problém po svém. Do ratifikace dohody o vzájemné výměně obyvatelstva přikročilo k reslovakizaci a zařazování Maďarů do pracovního procesu v českých zemích.³⁷⁴ Odsun Němců způsobil nedostatek pracovních sil především v zemědělství, což se projevovalo hlavně v jarních měsících. K zvládnutí zemědělských prací bylo zapotřebí na 500 000 pracovníků. Posílání Maďarů za prací do pohraničí probíhalo nejdříve ve dvou etapách, v roce 1945 od 25. října do 4. prosince a v druhé fázi od června 1946 do února 1947.³⁷⁵ Nedostatek pracovních sil se v pohraničí se objevoval hlavně v jarních měsících. Bylo nutné co nejrychleji danou situaci vyřešit. Jako dočasné řešení se proto jevil přesun Maďarů z jižních Slovenska do pohraničí českých zemí. Od listopadu 1946 byli posíláni do pohraničí na nucené práce. To se však nedělo zcela dobrovolně, mnohdy za asistence vojska a policie. Zaměstnavatelé s nimi uzavírali pracovní smlouvy na dobu jednoho roku, někdy se prodlužovaly o šest měsíců.³⁷⁶ Rokem 1947 celý proces neskončil, docházelo k prodlužování lhůt až do 1949.³⁷⁷

Na Slovensku se zprvu pořádaly „dobrovolné náborů“. Od září do 1. prosince 1945 bylo do Čech vysláno 9 247 Maďarů. Byl jim slibován pracovní poměr na dobu jednoho roku. Po vypršení lhůty je mohli prodloužit či se trvale usadit. Náborů nepřinesly takový ohlas, jaký se očekával. Maďary sliby neoslnily. Zároveň dostávaly nepříznivé zprávy od Maďarů, kteří již v Čechách pracovali. Stěžovali si na nízké mzdy. Češi se k nim prý chovali jako k německým zajatcům.³⁷⁸ Pracovali od pěti hodin ráno do sedmi hodin večer. Výzvy k odchodu

---

³⁷³ Vadkertý, K.: *Maďarská otázka v Československu 1945-1948*, s. 31.

³⁷⁴ Irmanová, E.: *Řešení maďarské otázky v Československu po roce 1945 – mezinárodní aspekty*. In: *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody*. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 217-225.

³⁷⁵ Šutaj, Š.: „*Akcija Juh*“ - *Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949*, s. 9.

³⁷⁶ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 68-69.

³⁷⁷ Šutaj, Š.: „*Akcija Juh*“ - *Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949*, s. 18-22.

³⁷⁸ Objevily se případy, kdy byli Maďaři po svém příchodu zatčeni a vězněni. Aby se zabránilo dalším podobným incidentům, obdrželi v červenci 1946 správní orgány upozornění, jak k nim

do českých zemí vyslyšeli spíše Slováci než Maďaři. V roce 1946 se přihlásilo 200 000 slovenských rodin.³⁷⁹ Na Kaplicko dorazili hlavně slovenští zemědělní dělníci a bezzemci. Ti se usadili na Bukovsku, v Jaroměři, v Pohoří na Šumavě, v Meziříčí, Studánkách, Dolní Drkolné, Bolechách, Malšíně.³⁸⁰ Československé úřady však potřebovaly získat Maďary. Kalkulovaly s jejich usedlostmi jako s přiděly určenými pro Čechoslováky vracející se ze zahraničí.³⁸¹ Od listopadu 1946 se tzv.dobrovolný nábor změnil na nucený. Deportace Maďarů právně zaručoval Dekret prezidenta republiky č. 71/1945 Sb., podle kterého se ukládalo Němcům a Maďarům, kteří pozbyli československé státní občanství³⁸², pracovní povinnost. Zároveň Dekret prezidenta republiky č. 88/1945 nařizoval nasazení na veřejné práce, pro muže od 16 do 55 a pro ženy od 18 do 45 roků.³⁸³ Postupně se věková hranice u mužů zvýšila na 60 let a u žen na 55. První transport zahrnoval na 100 hospodářských jednotek, tedy rodin. Bylo povoleno si vzít ku příkladu bytové zařízení, nábytek, šaty, povlečení. Rolníci si mohli odvézt 250 kg obilí na jednoho člena rodiny a z živého inventáře malé zvířectvo jako drůbež, ovce, prase. Na místě museli ponechat např.vozy, brány, hospodářské stoje či koně.³⁸⁴ Deportace z jižního Slovenska se často neobešly bez použití ozbrojených sil. Maďarské obyvatelstvo se soustřeďovalo v okresech Šamorín, Dunajská Streda, Komárno, Galanta, Šála, Nové Zámky, Parkan, Levice, Šahy, Rimavská Sobota, Košice a Královský Chlmec. Do českých zemích byli odváženi v časovém rozmezí od 19. listopadu 1946 do února 1947. Během čtyř měsíců se v Čechách ocitlo téměř 44 000 Maďarů. Pouze 2 489 osob se rozhodlo pro dobrovolný odchod, donucovací prostředky byly vynaloženy u 41 640 osob.³⁸⁵

---

přistupovat. Neměli být vnímáni jako nepřátelský živel, nýbrž jak pracovní síla. Zároveň však nesměli samovolně rušit pracovní poměry a vzdalovat se z místa svého zaměstnání.; OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 137, i. č.172, sig. C III 7.

³⁷⁹ Migraci Slováků zkoumala Šrajjerová, O.: *K migračnému pohybu a územnému rozmiešteni Slováků v českých krajinách po roku 1945*. In: Slezský sborník 4/93/1995, s. 306-332; Šrajjerová, O.: *Migrace Slováků do českých zemí v letech 1945-1948*. In: Slezský sborník 1/96/1998, s. 20-35.; Šrajjerová, O.–Sommer, K.: *Postoje slovenských a centrálných orgánů k migraci Slováků do českých zemí po druhé světové válce, Etnické minority na Slovensku. História, súčasnosť, svislosti*. Košice 1997, s. 141-158.; Šrajjerová, O.: *Slováci v českých krajinách do roku 1945*. In: Slezský sborník 3/95/1997, s. 167-178.

³⁸⁰ *25 let socializace vesnice na českokrumlovském okrese*, s. 9-10.

³⁸¹ Šutaj, Š.: „*Akcia Juh*“–*Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949*, s. 40-48.

³⁸² Podle Dekretu prezidenta republiky č. 33/1945 Sb.

³⁸³ Tamtéž, s. 36-37.

³⁸⁴ Tamtéž, s.52-56.

³⁸⁵ Vadkerty, K.: *Maďarská otázka v Československu 1945-1948*, s. 75-76.

Maďaři se v českých zemích neaklimatizovali. Toužili se navrátit na Slovensko. Před vánočními svátky 1947 se dožadovali práva na dovolenou. Odjížděli a někteří se již nehodlali vrátit. Další útky jsou spojeny s jarem 1948. Obávali se, že nikdo neobdělá jejich pole. Do 26. března 1948 uteklo 5 897 osob.³⁸⁶ Zájmem osídlovacích úřadů bylo jejich udržení v pohraničí. Vybízely k trvalému usídlení. Nabízely finanční odškodnění, vrácení československého občanství i možnost hospodařit na vlastním. V srpnu 1948 obdržely tajemníci okresních orgánů KSČ instrukce, jakým způsobem mají postupovat při náborech Maďarů. Za prvé měly osobně navštívit každého Maďara. U jednání nesměl chybět tlumočník. Tajemníci měli zdůraznit, že není reálné, aby dostali zpět svůj majetek zanechaný na Slovensku, jelikož už je zkonfiskován.³⁸⁷ Opět se nedařilo nalákat příliš zájemců. O trvalé usídlení se zajímali ti, kteří se do Čech odstěhovali dobrovolně. Většina Maďarů se necítila v Čechách dobře. Nebyli spokojeni s jednáním úřadů, dále s malým množstvím lístků, obuvi, ošacení. Děti se neměly kde učit mateřskému jazyku.³⁸⁸ Nespokojeni byli i někteří slovenští dělníci. Na jaře 1948 plánovali návrat na Slovensko. Zdůrazňovali, že jsou zemědělskými dělníky a ne zemědělskými osídlenci. Poukazovali na těžké životní podmínky, nízké mzdy, špatnou výnosnost půdy atd. Na Slovensku počítali s přidělením usedlostí po odsunutých Maďarech, případně s zařazením do průmyslu. Slovenští dělníci si hledali práci též ve vnitrozemí.³⁸⁹

Aby se zabránilo dalším útkům Maďarů, byl doplněn Dekret prezidenta republiky č. 88/1945 Sb. a to prodloužením pracovní lhůty: „Opustí-li někdo svévolně práci, na kterou byl přidělen, dopouští se sabotáže hospodářského plánu. Proti takovýmto osobám bude se postupovati s veškerou přísností. Tyto osoby budou nad to vyloučeny z jakýchkoliv výhod.“³⁹⁰ Prodloužení nucených veřejných prací do 30. dubna 1949 nařizoval zákoník č. 175/1948. Po uplynutí stanovené doby se měly organizovanými transporty navracet zpět. Původní pracovní povinnost v délce 12 měsíců se protáhla na 20 až 26 měsíců.³⁹¹

---

³⁸⁶ Vadkerty, K.: *Maďarská otázka v Československu 1945-1948*, s. 65.

³⁸⁷ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osídlovací úřad, a. j. 354.

³⁸⁸ Vadkerty, K.: *Maďarská otázka v Československu 1945-1948*, s. 119-120.

³⁸⁹ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-174-3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.

³⁹⁰ NA Praha, f. 23, OK-ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osídlovací úřad, a. j. 354.

³⁹¹ Vadkerty, K.: *Maďarská otázka v Československu 1945-1948*, s. 119-120.

Komunistickým převratem v roce 1948 došlo k uklidnění vztahů mezi oběma státy. Maďarům byly povoleny návraty na Slovensko. Vraceli se od 7. ledna do 11. května 1949. Majetek si mohli nárokovat ti, jejichž majetek nebyl dosud obsazen.³⁹² Návraty však způsobily komplikace. Hraniční pásma na Slovensku usilovala o snížení počtu Maďarů.³⁹³ V roce 1949 se tak uskutečnila tzv. Akce Jih, při které byli odsunuti třídně a politicky nevyhovující Maďaři z jižního Slovenska. Akce proběhla v časovém rozmezí od 7. září do 12. října 1949.³⁹⁴ Tito „nespolehliví“ jedinci se měli provinit proti ČSR. Jednalo se např. o osoby, kterým nebylo uděleno československé státní občanství nebo o kulaky, jejichž majetek podlehl konfiskaci.³⁹⁵ Oficiální zdroje definovali Akci Jih takto: „Akce má důležitý politický význam v rámci průběhu třídního boje a...a důsledným splněním nejenže se uspořádají poměry na jižním pohraničí, alelepší se hospodářská a politická situace velkého počtu pracujících.“³⁹⁶ Rodinám zařazeným do Akce Jih se odejmuly osvědčení o spolehlivosti. 65% působilo jako rolníci a 40% vlastnilo hospodářství nad 15 ha. Slovenské orgány spolupracovaly s českými okresními úřady ochrany práce, které si diktovaly, kolik pracovníků potřebují. Např. KNV České Budějovice uvedl 214 rodin. Celá akce skončila v říjnu 1949.

6.3 Maďarská reemigrace

Navrátilci z Maďarska byli jediní reemigranti, kteří se do Československa vraceli na základě dohody o vzájemné výměně obyvatelstva. Smlouva z 27. února 1946 jim měla zaručovat ponechání majetku. Pokud disponovali vlastnickým právem k nějaké nemovitosti v Maďarsku, přecházelo i do bydliště v Československu. Dohoda přesně vymezila, jak má k výměně dojít. Počítalo se s výměnou tolika Maďarů, kolik Čechů a Slováků se k výměně v Maďarsku zaregistruje. Počet Čechů a Slováků však neodpovídal odhadům československých úřadů. V Maďarsku se jich nacházelo daleko méně než se předpokládalo. Zároveň neprojevovali o výměnu takový zájem.³⁹⁷ V úvahu přicházeli především Slováci z oblastí Békéscsaba, Szarvas, Esztergom, Miskolc,

---

³⁹² Tamtéž, s. 126-128.

³⁹³ Tamtéž, s. 140.

³⁹⁴ Šutaj, Š.: „*Akcia Juh*“-*Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949*, s. 11.

³⁹⁵ Tamtéž, s. 29.

³⁹⁶ Tamtéž, c. d., s. 33.

³⁹⁷ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s. 53.

Budapešť, Tótkommlós, Aszód, Pilis, Kiskörös.³⁹⁸ Řízení přesídlení z Maďarska spadalo pod kompetence Osídlovacího úřadu pro Slovensko. Přesídlovací komise sídlila v Budapešti.

Se samotným transportem bylo započato v červenci 1946. Zájemci pocházeli z nižších sociálních vrstev. V počátečních obdobích převažovali horníci a skláři. Do konce roku 1946 se podařilo přestěhovat na 5 000 osob. Nejdříve se ocitly na jižním Slovensku, kde však dlouho nepobyly. Odsouvaly se dále do Čech, hlavně do pohraničí, které trpělo akutním nedostatkem pracovních sil, ponejvíc zemědělských dělníků.³⁹⁹ Ten samý průběh se odehrál i během dalších transportů, v říjnu a dubnu v roce 1947. Od 21. července do 25. července 1947 přivítalo Komárno s Parkání na 1 200 maďarských navrátilců. Přepravy pokračovaly zhruba v týdenních intervalech⁴⁰⁰ do podzimu 1947. Následovala zimní přestávka. Od 15. března 1948 do října 1948 se zdařilo přemístit dalších 709 osob.⁴⁰¹ Československé osídlovací úřady disponovaly⁴⁰² s 1 051 soběstačnými usedlostmi, s 2 044 nesoběstačnými usedlostmi, s 1 068 domky převážně ve vyšších polohách.

Do kategorie výše položených okresů spadaly samozřejmě Českokrumlovsko a Kaplicko, které tyto reemigranty bezpodmínečně potřebovaly. Krajané z Maďarska nesouhlasili však s umístěním v českém pohraničí a už vůbec se nehodlali s daným stavem smířit. Např. na Kaplicku dospěla jejich nespokojenost do takového stádia, kdy apelovali dokonce předsedu vlády Viliama Širokého a předsedu Osídlovacího úřadu pro Slovensko, aby vyhověli jejich žádosti s přemístěním na Slovensko, jinak si obstarají vozy a hromadně odjedou. Stávalo se, že se našli opravdu tací, kteří bez oznámení a vyúčtování, utíkaly ze svých přidělů na Slovensko. Poznání reality na Slovensku je přivedla zpět. Zkoušeli štěstí na různých místech. Migrace reemigrantů byla běžným jevem.⁴⁰³ Zájmem osídlovacích úřadů bylo jejich udržení v pohraničí,

---

³⁹⁸ Heroldová, I.: *Příchod slovenských reemigrantů do českých zemí*. In: *Český lid* 73/1986, s. 220-234.

³⁹⁹ Tamtéž, s. 55.

⁴⁰⁰ V době, 31. 7.-6. 8. 1947, se přemístilo 635 osob, 11. 8. 1947 na 172 osob, 16.8.1947 na 126 osob.

⁴⁰¹ NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 413, sig. 2347, i. č. 859.

⁴⁰² Počter se vztahuje k 1. 2. 1948.

⁴⁰³ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s.57-60.

proto jim nabízeli finanční náhrady za zanechaný majetek na Slovensku, ve výši 80% z ceny daného majetku.⁴⁰⁴

Kromě zmíněné fluktuace je s nimi spojen další problém. Nevycházeli příliš dobře s českým obyvatelstvem. Problém tkvěl ve vzájemném nedorozumění. Ne všichni maďarští reemigranti ovládali slovenský jazyk. Mezi oběma skupinami pak panovala nevraživá nálada.⁴⁰⁵

Výměna obyvatelstva probíhala od května 1947 do léta 1949. Československá strana se potřebovala zbavit maďarského obyvatelstva ze slovenských částí země. V posledním roce se obě strany dohodly, že nebudou trvat na majetkoprávním vyrovnání.⁴⁰⁶ Historička Vadkerty uvedla, že z Maďarska se na Slovensko dostalo 73 273 osob a v opačném směru 89 660.⁴⁰⁷

Krumlovsko a Kaplicko prahnoucí po pracovní síle se nemohlo Slováků z Maďarska⁴⁰⁸ dočkat. V roce 1946 se Slováci z Maďarska usídlili např. v obcích Pohoří na Šumavě, Černé Údolí, Bělá, Rapotice, Nová Huť či Chlupatá ves.. Jelikož bylo zapotřebí značné množství lesních dělníků, našli uplatnění u státních lesů. Maďarské Slováky zaměstnávala např. Lesní správa Nové Hrady⁴⁰⁹ Na začátku jim byly poskytnuty, tak jako ostatním reemigrantům jiných států, finanční a sociální výpomoci. Maďarští Slováci z Černého Údolí obdrželi sociální výpomoc v hodnotě 500 Kč pro dospělého a 200 Kč na každé dítě. Závěrem roku 1947 poděkovali za přijetí mezi občany Československé republiky. Darem se jim dostalo 13 kusů krav a 21 volů.⁴¹⁰

Z transportu, který byl vypraven z Velké Šarovce, okresu Želiezovce se do okresu Český Krumlov dostalo 7 rodin v počtu 19 osob, kdy 7 bylo dětí. O pracovní zařazení se postarala Správa vojenských statků Polná na Šumavě. Dalších 20 rodin čítajících 59 osob se vyčlenilo z III. transportu, který odjel 8. ledna 1947 ze shromažďovacího střediska Dolná a Horná Leč. Zahrnoval

---

⁴⁰⁴ Čapka, F.-Slezák, L.-Vaculík, J.: *Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce*, s. 70.

⁴⁰⁵ Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950*, s.57-60.

⁴⁰⁶ Vadkerty, K.: *Maďarská otázka v Československu 1945-1948*, s. 24-25.

⁴⁰⁷ Vadkerty, K.: *Maďarská otázka v Československu 1945-1948*, s. 32.

⁴⁰⁸ Slovenskou reemigrací z Maďarska se zabývala Nosková, H.: *Slovenští reemigranti z Maďarska v novoosídleneckom pohraničí*. In: Slováci v zahraničí 17. Martin 1994, s. 33 – 43.; Nosková, H.: *Maďaři a české země. Ztráta tolerance v autoritativním režimu Československa*. In: K problémům menšin v Československu v letech 1945-1989. Sborník studií. Studijní materiály Ústavu pro soudobé dějiny. Praha 2005, s. 87-112.

⁴⁰⁹ NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 414, sig. 2347, i. č. 859.

⁴¹⁰ NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 416, sig. 2347, i. č. 859.

krajany z okresu Levice. Pro okres Český Krumlov se odbavily osoby i z IV. transportu, konkrétně 25 rodin. Reemigranti pocházeli taktéž z okresu Levice.⁴¹¹ Posledním transportem na podzim 1948, dorazilo do Kaplice 27 rodin. Došlo ke kuriózní situaci. Tři rodiny se, po shlednutí špatného stavu nemovitostí, odmítly nastěhovat. Na kaplické nádraží musel přispěchat tlumočník. Po delší době se mu podařilo přesvědčit rodiny, aby své rozhodnutí ještě přehodnotili. Uspokojila je nabídka práce v papírně v Rožmberku nad Vltavou.⁴¹²

I reemigranti z Maďarska měli právo na sociální výpůjčky. Např. v lednu 1949 žádal jeden maďarský reemigrant sociální zápujčku na zaplacení cestovného z Maďarska do ČSR. Přijel bez prostředků a přestěhování ho stálo 4 000 Kčs. Splacení sliboval do pěti let.⁴¹³

Návraty byly umožněny oficiálně od 7. ledna 1949. Komunistickým převratem v roce 1948 se totiž uklidnily vztahy mezi Československem a Maďarskem. Většina nasazených na práci v pohraničí se vrátila na Slovensko. Jedna třetina se rozhodla zůstat a usadit se na trvalo.

6.4 Bulharská reemigrace

Bulharští reemigranti představovali nejmenší skupinu slovenských reemigrantů v českých zemích. Původně pobývali v Rumunsku, kde se v roce 1880 dozvěděli o možnosti, kolonizovat neosídlené oblasti Bulharska. Jako první vyrazili obyvatelé Svaté Heleny, dále pak slovenské rodiny z Banátu, Bačky, Srijemu a Sedmihradska. V Bulharsku obydleli úrodnou oblast Plevenska. Jedinou českou vesnicí se stalo Vojvodovo.

Co přesvědčilo bulharské krajany k návratu do staré vlasti? Bulharští reemigranti byli převážně zemědělci a pro to pro ně byla nejdůležitější držba půdy. V Bulharsku se s možností dalšího nabytí půdy mohli rozloučit. Znemožňovalo to hned několik faktů, za prvé rozdrobenost půdy, za druhé příbuzenské vztahy na vesnici a v neposlední řadě kolektivizace půdy.

Před podepsáním oficiální dohody s Rumunskem se na českém území ocitly nejdříve pracovní brigády. Přicházeli v roce 1946, v rámci náboru zahraničního dělnictva. Po splnění pracovní povinnosti se počítalo s jejich

---

⁴¹¹ NA Praha, f. MPSP, 1941-1951, k. 380, sig. 2120, i. č. 806.

⁴¹² Vaculík, J.: *Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945 - 1950*, s. 60.

⁴¹³ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. 288, i. č. 329, sig. C VIII 10.

usazením na jižním Slovensku. Tito brigádníci se usadili v roce 1947 v okrese Želiezovce. Bulharští reemigranti byli vesměs bohatými zemědělci. Vyskytovali se ve velkých obcích ve Vojvodovo, Belinci, Brašljanici, Horní Mitropolje, Rodemu u Dunaje. V Bulharsku hospodařili na vinicích. Pěstovali papriku, kukuřici, tabák. Proto vyžadovali umístění na úrodných půdách na jižním Slovensku nebo na jižní Moravě. Bulharští Češi a Slováci si kladli za podmínku, aby byli usazováni pohromadě. Z obce Vojvodovo se spolu usídlili v okrese Znojmo, hlavně v Novém Přerově a Jevišovce. V roce 1947 museli slíbit, že se nebudou dožadovat přidělu půdy a nebudou namítat nic proti námezdnímu poměru.

Dvě třetiny krajanů z Bulharska byli Slováci. Od 3. prosince 1949 do 23. ledna 1950 se vrátilo 963 osob, v květnu 1950 pak ještě 420 osob. Čtyřmi transporty tak přesídlilo 1 383 osob.

Do okresu Český Krumlov a Kaplice byli bulharští reemigranti přidělováni na zemědělské práce. Jako pracovní sílu je nejvíce využívali hospodářská pastvinářská družstva, státní statky a lesní správy. Jak už bylo řečeno, nejdříve přicházeli jako brigádníci. Ku příkladu 15. listopadu 1946 dorazil transport bulharských dělníků do Horního Dvořiště.⁴¹⁴ 20. listopadu 1946 bylo MNV Světlík přiděleno 15 Bulharů na zemědělské práce. Dalších 13 přicestovalo 12. prosince 1946.⁴¹⁵ U bulharských dělníků bylo poukazováno na špatnou pracovní morálku. Od zmiňovaného MNV Světlík uteklo v květnu a červenci 5 bulharských dělníků.⁴¹⁶ U HPD Horní Dvořiště pracovalo řádně v únoru 1947 jen 7 dělníků z 19. Ostatní se údajně pohybovali po okolních obcích.⁴¹⁷ V červenci 1949 se rozhodlo odejít 7 rodin bulharských Slováků od Státního statku Tichá. Do pracovního poměru je přijal Státní statek Frelichov, v okrese Mikulov.⁴¹⁸

---

⁴¹⁴ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení OV v ČK.

⁴¹⁵ Z 13 osob bylo 9 starších 20 let. Jedna osoba byla zařazena ve věkové kategorii 12 až 20 let. A tři byly děti do 6 let.

⁴¹⁶ OA Český Krumlov, f. MNV- Světlík, k. 2, sig. II/ 3c.

⁴¹⁷ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení OV v ČK.

⁴¹⁸ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-174-3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.

7 Závěr

Záměrem této práce bylo posoudit, jakým způsobem ovlivnili reemigranti ze Slovenska, Rumunska a Maďarska osídlovací proces v okresech Český Krumlov a Kaplice. Během výzkumu muselo být zohledněno hned několik kritérií. Za prvé bylo nutné posoudit charakter daného území, tedy geografickou polohu, historii, hospodářskou úroveň a složení obyvatelstva. Nejjižnější okresy českého pohraničí ležící převážně ve vyšších polohách nepatřily nikdy k příliš hospodářsky prosperujícím oblastem. Drsné podmínky krajiny umožnily pouze zemědělství horského typu. Výnosy z hospodaření mnohdy nestačily uživit rodiny. Proto se staly běžným jevem odchody za tzv. sezónní prací do jiných částí země či do zahraničí. Pracovní podmínky zachraňovaly dřevařské a papírenské závody. Obyvatelstvo tvořili z větší části občané německé národnosti. České obyvatelstvo se nacházelo spíše v obcích situovaných blíže k vnitrozemí. Tyto obce byly v roce 1938 zachráněny od okupace nacistickým Německem, zbytek byl připojen k tzv. Říši.

Po skončení války bylo zřejmé, že plánovaný odsun Němců se razantně podepíše na příštím vývoji kraje. Nejdříve musel být řešen chaos na hranicích, vyvolaný návratem tisíců osob, jako válečných zajatců, uprchlíků aj., zpět do svých vlastí. Odsun osob německé národnosti byl zahájen v roce 1946. První transporty z okresů Český Krumlov a Kaplice odjely koncem února 1946. Někteří Němci se pokoušeli zachránit část svého majetku přechodem státní hranice. Velitelství SNB často hlásila případy, kdy docházelo k převodům dobytka přes hranice. K zamezení ilegálních přechodů hranic byli Němci přesouváni do vnitrozemí. Odsun zkomplikoval chod zemědělského i průmyslového sektoru. V některých obcích došlo k téměř naprostému vysídlení. Chyběly pracovní síly, které by se postaraly o dobytek a pokračovaly v obdělávání polí. Papírny a dřevařské závody žádaly o vyloučení specialistů z odsunu, popřípadě o jejich ponechání do doby než za ně najdou ekvivalentní náhradu. Lesní závody se neobešly bez odborných pracovníků k zdolávání kůrovce.

Rychlejší průběh osídlování brzdil právě zmíněný odsun. Někdy se stávalo, že žili Němci a noví osídlenci pod jednou střechou. Nebo se osídlování oddalovalo, jelikož se čekalo na vystěhování Němců. Odsun však nebyl zdaleka jediným problémem v počátečních fázích osídlování. Českokrumlovsko a

Kaplicko byly zemědělskými okresy s nízkým počtem průmyslových závodů. I když se v roce 1946 žádosti o usídlení na jednotlivé MNV jen hrnuly, konečný výsledek osídlení nebyl **nijak** zdárný. Drsné podmínky, těžký způsob života většinu osídlenců odradily.

Kapitoly zemědělské a nezemědělské osídlování se zaměřily na ustanovování národních správ, přiděly konfiskátů do vlastnictví či na to kdo si mohl nárokovat tzv. přednostní právo. Dekrety o půdě byly, tak jako v ostatních pohraničních okresech, předávány slavnostní formou. První obdrželi osídlenci na Vyšebrodsku. Kolem celé akce se rozpoutala diskuse, zda dekrety zaručují i zaknihování pozemků. Předávání dekretů probíhalo na jaře 1946, před volbami do ÚNS. A určitě nemalou mírou přispělo k vítězství komunistické strany, hlavně v pohraničí. Vždyť v okrese Český Krumlov získala téměř 43% hlasů a v okrese Kaplice dokonce 55%. Do zemědělského osídlování spadá také zřizování tzv. hospodářských pastvinářských družstev. Jejich úkolem bylo spravovat neobdělané pozemky v odlehlých částech. HPD vznikala v místech, která trpěla akutním nedostatkem pracovních sil. Vzhledem k nízké hustotě osídlení Českokrumlovsko a Kaplicka, bylo na jejich území zřízeno hned 12 HPD. Co se týče zvýšení pracovních příležitostí v průmyslu, nedostála vláda svému slibu, kdy plánovala přemístění řady podniků ze severu Čech na jih. Zařazení do průmyslu nabízely jen papírny ve Větrní a v Loučovicích a dřevařské závody.

V kapitole Dosídlování a padesátá léta byly odhaleny problémy a změny v souvislosti s dalším průběhem osídlování. Okresy ztratily území, díky zřízení zakázaného a hraničářského pásma, okres Český Krumlov ještě díky zřízení vojenského výcvikového prostoru. Nejzávažnějším problémem se stala fluktuace. Nevyhovující životní podmínky byly příčinou odlivu stále většího a většího počtu osídlenců. Okresy se zařadily mezi oblasti s nejnižší hustotou osídlení. Z usedlostí však utíkaly nejenom čeští osídlenci, ale i reemigranti, kteří byli považováni za poslední záchranu osídlovacích úřadů.

Reemigranti představovali náhradní pracovní sílu po odsunutých Němcích. Vláda vyzvala krajany k návratu do vlasti v Rakousku, Polsku, Francii, Volyni, Rumunsku, Maďarsku aj. Do vysoko položených míst v pohraničí, jakými bylo i Českokrumlovsko a Kaplicko, směřovali nejvíce slovenští reemigranti z Rumunska. Před odjezdem z Rumunska museli podepsat, že souhlasí se zařazením do námezdního poměru. Většina z nich pocházela ze sociálně slabších

vrstev. Převažovali zemědělci a dělníci. Do pohraničí přijížděli v době, kdy nejlepší usedlosti byly obsazeny. Na Krumlovsku a Kaplicku byli posláni do obcí, které byly před válkou téměř výlučně německé. Značnou koncentraci reemigrantů zaznamenaly ku příkladu Loučovice, Nové Údolí, Stožec, Malonty či Vyšší Brod. Reemigranti se museli vypořádat s naprosto nevyhovujícími životními podmínkami. Pomáhat jim měly sociální výpomoci a zápůjčky. Pro děti byly pořádány ošacovací akce.

Reemigranty z Rumunska doplňovaly Slováci, Maďaři a slovenští Maďaři. Slováci a Maďaři pocházeli z jižního Slovenska, které potřebovalo uvolnit místo pro navracející se zahraniční krajany. K tomuto účelu byl na Slovensku uspořádán nábor pracovních sil pro pohraničí českých zemí. Akce zaujala více Slováky než Maďary. U Maďarů musel stát použit donucovací prostředky. Není proto překvapením, že si zaměstnavatelé v pohraničí stěžovali na jejich pokleslou pracovní morálku. Pracovali v zemědělství a u HPD. Na závěr práce byla nakonec zařazena i bulharská reemigrace. Jelikož HPD v jižním pohraničí přijímala do služby i tyto reemigranty.

Podíl reemigrantů na osídlování pohraničí byl vyčíslen zhruba na 10%. Není zřejmé kolik procent zaujímali v okresech Český Krumlov a Kaplice. Každopádně maďarských reemigrantů se trvale usídlilo minimum. V roce 1949 jim byl umožněn návrat do původních bydlišť. Naproti tomu slovenští reemigranti z Rumunska byli považováni za houževnaté osídlence. Zaměstnavatelé oceňovali jejich pracovitost. I když i oni z usedlostí utíkaly, hlavně na Slovensko. Po čase se přece jen vrátili zpět, neboť na Slovensku nenalezly volné zemědělské usedlosti. Rumunští reemigranti se i přes kulturní a jazykové rozdíly dokázali aklimatizovat.

Tato práce vystihla základní problémové oblasti. Ty by mohly být podrobněji zkoumány na základě hlubšího výzkumu archivních pramenů, např. nezpracovaného fondu ONV Kaplice. Opomíjena bývá metoda orální historie, které by mělo být, vzhledem k vysokému věku pamětníků, využito co nejdříve. Ve výzkumu by bylo možno postupovat také chronologicky nebo se zaměřit na vývoj menšího územního celku. Kdy by mohl být srovnán vývoj několika obcí, ležících v těsné blízkosti hranic, s vývojem obcí sousedících s vnitrozemskými okresy. Reemigrace by mohla být rozšířena o návraty volyňských Čechů. Případně by mohl být sledován osud reemigrantů od šedesátých let dále.

Seznam zkratek

a. j. – archivní jednotka
apod. – a podobně
cit. - citace
č. – číslo
čsl. – československý
č. j. – číslo jednotky
ČK – Český Krumlov
ČSL – Československá strana lidová
ČSNS – Československá strana národně socialistická
ČSR – Československá republika
ČSSD – Československá strana sociálně demokratická
ČÚZ – Československý ústav zahraniční
DS – Demokratická strana
f. – fond
FNO – Fond národní obnovy
ha – hektar
HPD – hospodářské pastvinářské družstvo
JIP – Jihočeské papírny
i. č. – inventární číslo
l - litr
k. – karton
Kčs – koruna československá
KNV – krajský národní výbor
kg. – kilogram
ks – kus
KSČ – Komunistická strana Československa
KV – krajský výbor
MK – Ministerstvo kultury
MPSP – Ministerstvo práce a sociální péče
MNV – místní národní výbor
MV – Ministerstvo vnitra
NA – Národní archiv
např. – například
NPF – Národní pozemkový fond
o. – okres
OA ČK – Okresní archiv Český Krumlov
ob. – obyvatelstvo
OKMZ – Osídlovací komise ministerstva zemědělství
ONV – okresní národní výbor
OSK – Osídlovací komise
OV – okresní velitelství
ROH – Revoluční odborové hnutí
s. – strana
Sb. – Sběrka zákonů
sig. – signatura
SNB – Sbor národní bezpečnosti
tj. – to je
tzv. – tak zvaný
ÚNS – Ústavodárné Národní shromáždění
ÚOP – Úřad ochrany práce
USA – Spojené státy americké
ÚV – ústřední výbor

Přílohy

Příloha č. 1

Okres Český Krumlov – výsledky voleb z května 1946⁴¹⁹

o.Český Krumlov	KSČ	ČSL	ČSSD	ČSNS
Celkem	6055	3222	2437	2376
Borova	15	2	6	2
Brloh	89	165	70	109
Černá	77	15	10	16
Č.Krumlov	1411	400	621	707
D.Třebonín	42	101	23	21
Dol.Vltavice	62	2	1	29
Glokelberk	13	5	4	12
Holovice	30	4	23	5
Hintring	3	2	1	4
Hodňov	2	1	7	5
Holubov	534	109	65	114
Hor.Planá	181	34	88	66
Hořice	25	12	53	26
Hůrka	55	2	17	18
Chlum	228	125	119	40
Chlumec	12	55	6	
Chodeč	50	66	19	29
Chvalšiny	187	35	70	40
Jaronín	70	59	15	12
Kladné	232	16	44	23
Krasejovka	66	71	7	51
Kremže	234	112	81	138
Křenov	65	51	28	4
Ktiš	25	2	21	7
Lštín Polná	7	4	20	
Malčice	25	6	1	5
Mirkovice	29	79	71	41
Mojné	37	107	51	9
Mříč	132	130	29	34
Netřebice	114	50	53	108
Nová Pec	25	7	2	27
Nová Ves	88	94	34	45
Opalice	34	96	11	28
Parkfried	118	6	12	36
Pernek	142	37	52	10

⁴¹⁹ *Jihočeská Pravda*, 28. 5. 1946

Plešovice	66	33	6	12
Prost.Svince	65	72	41	26
Přídolí	84	10	6	26
Přísečná	141	71	39	38
Rájov	59	99	31	23
Rojšín	89	179	44	38
Sjedeš	47	6	5	4
Spolí	101	33	29	24
Srnín	101	33	29	24
Stožec	14	4	17	14
Světlík	69	12	4	9
Velečín	132	209	167	161
Větřní	227	20	65	46
Věž.Pláň	36	47	13	9
Vyšný	123	11	55	29
Záluží	48	90	15	25
Zlatá Koruna	150	78	68	50
Zubčice	167	34	48	36
Želnavá	115	4	11	32

420

---

⁴²⁰ Dle Státního úřadu statistického získala KSČ o jeden hlas méně, tedy 6054 hlasů.; *Zprávy Státního úřadu statistického*, 1946, s. 261 – 289.

Příloha č. 2

Okres Kaplice - výsledky voleb z května 1946⁴²¹

o. Kaplice	KSČ	ČSL	ČSSD	ČSNS
Celkem	3506	870	900	1028
Bělá	49	17	16	5
Certlov	43	13	3	4
Cetviny	43	13	3	4
Dlouhá	35	52	15	8
Dluhoště	40	18	18	9
D.Dvořiště	32	4	27	56
Hradiště	8	6	8	2
Jenín	7	1	7	11
Kaplice	461	129	177	165
Malonty	99	5	18	9
Omlenice	88	8	25	3
Pohoří n.Š.	12		5	16
Pořešín	115	94	39	22
Rožmitál n.Š.	44	5	17	2
Rychnov n.M.	79	16	6	1
Skaliny Děk.	40	15	13	9
Soběnov	110	136	69	20
Suchdol	132	17	21	8
Žďár	88	9	2	1
s.o.Nové Hrady				
Benešov m.Č.	212	37	24	68
Byňov	103	10	14	15
N.Hrady	152	48	32	131
Hranice u N.H	39	19	46	27
Kamenná	21	14	29	
Lužnice	13		1	6
Majolice	23	4		2
Rychnov	48	19	1	6
Stropanice	156	1	5	11
Stropanice DL	131	3		1
Svébohy	60	19	3	10
Štiptůň	76	13		16
Trpouze	22	18	29	8
Údolí	96	7	40	6

⁴²¹ *Jihočeská Pravda*, 28. 5. 1946.

Voda Dobrá	56	2	13	11
Vyšné	62	10	12	11
Žár	88	9	2	1
Žumberk	103	12	2	4
s.o. Vyšší Brod				
Bolechy	85	7	36	76
Vyšší Brod	209	36	55	78
Horní Dvořiště	136	15	23	78
Frymburk	62		9	31
Herbertov	7	6	7	2
Hruštičce				1
Mnichovice	2	6	2	3
Ostrov	8	4	2	-
Reiterschlag	16	1		25
Rožmberk nad Vlt.	48	2	1	39
Hrudkov	16	6	17	3
Kapličky	10	6	6	3
Studánky	49	1	12	11
Přední Výtoň	8	3		5

422

---

⁴²² Volební výsledky uvedené Jihočeskou Pravdu nesouhlasily zcela s výsledky Státního úřadu statistického. Ten zaregistroval 3504 hlasů pro KSČ, 865 pro ČSL, 892 pro ČSSD a 1031 pro ČSNS.; *Zprávy Státního úřadu statistického*, 1946, s. 261-289.

Příloha č. 3

Drobné živnostenské podniky okresu Kaplice pro první fázi přidělu⁴²³

obec	druh živnosti
Bolechy, Loučovice	pekařství
45	řeznictví
111	klempířství
26	kovářství
188	zámečnictví
70	obuvnictví
99	sedlářství
182	truhlářství
190	cukrářství
81	dámské krejčovství
88	pánské krejčovství
239	tesařství
34	holičství
174	drogerie
142	pohřební ústav
44	koloniál
67	hostinec
73	hostinec
33	koloniál
Horní Dvořiště 140	truhlářství
34	řeznictví
33/102	koloniál
Český Heršlák 35	hostinec
Frymburk 57	klempířství
187	truhlářství
39	pekařství
12	řeznictví
45	holičství
188	drogerie
45	hostinec
Rožmberk	
59	obuvnictví
52	truhlářství
27	pekařství

⁴²³ Osidlování, 25. 9. 1947.

85	řeznictví
45	hostinec
Studánky 1	hostinec
Přední Výtoň 82	truhlářství
Benešov nad Černou 76	cukrářství
14	pekařství
9	řeznictví
43	koloniál
150	kovářství
Nové Hrady 51	zámečnictví
64	obchod smíš.zbožím
10	mlékárna
68	sedlářství a čaloun.
84	truhlářství
57	cukrářství
11	pekařství
67	řeznictví
60	řeznictví
29	řeznictví
15	malíř pokojů
14	koloniál
268	zámečnictví
Kapličky 16	zámečnictví
13	pekařství
14	koloniál
6	hostinec
68	hostinec
13	hostinec
Líčov 38	hostinec
Omlenice 25	hostinec
Terčí Ves	hostinec
Rožmitál na Šumavě 21	pekařství
25	koloniál
Rychnov n.Malší	
23	hostinec
83	pekařství
28	řeznictví
Dolní Dvořiště 27	koloniál
83	truhlářství
3	pekařství
40	pánské krejčovství

53	koloniál
40	hostinec
Svinihlavy 9	kovářství
Suchdol 21	hostinec
Kuří 9	hostinec
Nakolice 6	kolářství
44	hostinec
Rychnov u N.H.140	pekařství
28	řeznictví
25	koloniál
31	zámečnictví
20	pekařství
21	řeznictví
40	pánské krejčovství
34	kovářství
75	hostinec
69	hostinec
Dlouhá Stropnice	
65	hostinec
Svébohy 1	hostinec
Údolí 38	kovářství
2	koloniál
Valtěrov 26	hostinec
Hojná Voda 41	hostinec
Vyšné 13	hostinec
114	pekařství
145	kolářství
Blansko 56	kovářství
82	truhlářství
Bukovsko 13	hostinec
Trojany 24,Certlov	hostinec
Jaroměř 43	hostinec
33	kamnářství
203	hodinářství
122	klempířství
20	kovářství
139	fotograf
73	obuvnictví
73	obuvnictví
393	sedlář.a čaloun.
214	cukrářství
19	pekařství
127	pekařství

22	řeznictví
174	řeznictví
74	řeznictví
176	výroba sodové vody
40	kloboučník
126	pánské krejčovství
147	koloniál
216	koloniál
42	ovoce,zelenina
41	drogerie
125	papírnictví
413	holičství
41	holičství
162	holičství
5	hostinec
11	hostinec
4	zámečnictví

Příloha č. 4

Drobné živnostenské podniky okresu Český Krumlov pro první fázi

přídělu⁴²⁴

Obec, čp.	druh živnosti
Chvalšiny, 196	cementářství
166	kovářství
61	kolářství
140/4	zámečnictví
44	truhlářství
116	pekařství
163	pánské krejčovství
123	holičství
34	koloniál
3	hostinec
36	hostinec
141	truhlářství
Hořice, 98	kamenictví
28	sklenářství
170	pekařství
25	zámečnictví
140	obuvnictví
28	truhlářství
36	koloniál
11	obchod s módním zbožím
32	hostinec
9/10	řeznictví a uzenářství
43	pánské krejčovství
Kladné 24	pánské krejčovství
2	hostinec
25	hostinec
Dobrkovice 16	hostinec
Rovné 1	kovářství
Rovné 31	pekařství
Kájov 11	hostinec
Kájov 5	koloniál
Kájov 2	hostinec
Český Krumlov 46	sklenářství

⁴²⁴ Osidlování, 25. 11. 1947.

53	hodinářství
102	hodinářství
16	instalatérství
94	instalatérství
29	klempířství
247	klempířství
53	klempířství
25	kovářství
208	kovářství
14	nožířství
99/271	auto – elektromechanik
46	zámečnictví
294	autozámečnictví
73	elektroinstalatérství
52	elektroinstalatérství
148	čalounictví
48	čalounictví
266	spřádání vlny
31	obuvnictví
6	obuvnictví
14	obuvnictví
241	obuvnictví
121	bednářství
69	kartáčnictví
23	kolářství
228	truhlářství
46	truhlářství
79	soustružnictví dřeva
234	pekařství
146	pekařství
56	pekařství
7	pekařství
146	pekařství
41	pekařství
101	řeznictví a uzenářství
75	řeznictví a uzenářství
282	řeznictví a uzenářství
100	řeznictví a uzenářství
3	řeznictví a uzenářství
20	kloboučnictví
23	kožešnictví
103	dámské krejčovství
151	dámské krejčovství

4	pánské krejčovství
101	pánské krejčovství
107	pánské krejčovství
54	pánské krejčovství
54/39	pánské krejčovství
3	modiství
200	lakýrnictví a natěračství
20	lakýrnictví a natěračství
285	pokrývačství
26	zednický mistr
3	holičství
26	holičství
169	holičství
Latrán 20	holičství
156	holičství
75	holičství
Latrán 181	holičství
143	mandl prádla
57	mandl prádla
8	výroba razítek
144	koloniál
42	koloniál
38	koloniál
86	koloniál
74	koloniál
194	koloniál
29	koloniál
149	koloniál
45/46	koloniál
38	koloniál
158	obchod s módním zbožím
21	obchod s módním zbožím
136	obchod s módním zbožím
4	obchod s módním zbožím
129/128	obchod s ovocem a zeleninou
23	obchod s obuví
88	obchod usněmi
73	elektro-rádio instalatérství
50	obchod s hudebními nástroji
52	elektro-rádio instalatérství
79	železářství
26	železářství
45	drogerie

160	drogerie
81	obchod s uhlím
340	obchod s uhlím
16	vetešnictví
54	hostinec
147	hostinec
125	hostinec
7	hostinec
Malčice 14	hostinec
Chabičovice 4	hostinec
Přídolí 79	kovářství
81	truhlářství
3	koloniál
7	hostinec
13	kolářství

Spolí 72	pekařství
47	koloniál
Svéráz 29	koloniál
Větrní 144	cukrářství
76	pekařství
45	pekařství
43	řeznictví
76	řeznictví
79	dámské krejčovství
53	koloniál
82	koloniál
6	koloniál
32	hostinec
13	hostinec
9	hostinec
Vyšný 25	hostinec
Bližná 26	hostinec
Želnavá 25	obuvnictví
9	řeznictví
4,5	koloniál
9	hostinec
Světlík 38	kovářství
9	řeznictví
3	hostinec
Hůrka 57	cementářství
24	kovářství
51	koloniál
54	hostinec
Pernek 14	truhlářství

Bližší Lhota 14	hostinec
Nové Údolí 32	koloniál
5	hostinec
Borová 6	hostinec
Jaronín 34	hostinec
Křenov 5	hostinec
36	hostinec
Janské Údolí 9	koloniál
Hašlovice 20	hostinec
Horní Planá 61	klempířství
10	kovářství
19	zámečnictví
102	kolářství
150	truhlářství
13	pekařství
190	pekařství
62	řeznictví
19	řeznictví
48	holičství
95	koloniál
51	obchod s módním zbožím
10	železářství
17	hostinec

425

---

⁴²⁵ *Osidlování*, 25. 11. 1947

Příloha č. 5

Správní členění okresu Český Krumlov v roce 1948⁴²⁶

Soudní okresy: Chvalšiny, Horní Planá, Český Krumlov

	Soudní okres	počet obyvatel		Soudní okres	počet obyvatel
poř.č.	Chvalšiny	3855	poř.č.	Horní Planá	4866
1	Boletce	239	1	Bělá	338
2	Borová	124	2	Bližná	127
3	Brloh	591	3	Černá	230
4	Horní Brzotice		4	Hintring	204
5	Dobročkov	100	5	Hodňov	266
6	Hoříčky		6	Hůrka	296
7	Chvalšiny	644	7	Jablonec	
8	Jaronín	311	8	Kyselov	70
9	Křenov	423	9	Lštín	354
10	Křišťanov	309	10	Mokrá	147
11	Křížovce	74	11	Muckov	95
12	Ktiš	156	12	Mýto	43
13	Mladoňov		13	Nová Pec	477
14	Ondřejov	6	13	Pernek	485
15	Smědeč	117	13	Horní Planá	805
16	Střemily	34	13	Plánička	70
17	Svíba	73	13	Stögenwald	33
18	Starý Špičák		13	Stožec	472
19	Jánské Údolí	251	13	Dolní Vltavice	76
20	Nová Ves	403	13	Zvonková	278
21	Vitěšovice				

⁴²⁶ Seznam obcí v republice československé. Díl I. Seznam obcí v zemi české podle stavu z počátku roku 1948, s. 53-55, s. 64-65, s. 159-164.

	Soudní okres	počet obyvatel			
	Český Krumlov	27206			
1	Cipín	37	22	Přídolí	270
2	Hašlovice	468	23	Přísečná	436
3	Holubov	898	24	Rájov	322
4	Hořice n.Šum.	463	25	Rojšín	488
5	Chlum	708	26	Skláře	69
6	Chlumeč	88	27	Slavkov	52
7	Chodeč	207	28	Spolí	665
8	Kladné	847	29	Srnín	222
9	Zlatá Koruna	401	30	Velké Strážné	39
10	Krasejovka	296	31	Střítež	147
11	Č.Krumlov	11724	32	Svéraz	141
12	Kremže	770	33	Světlík	226
13	Lověšice	32	34	Prostřední Svince	260
14	Malčice	168	35	Šebanov	98
15	Mírkovice	359	36	Dolní Třebonín	267
16	Mojné	281	37	Velešín	1015
17	Mříč	481	38	Větrní	1832
18	Netřebice	457	39	Vyšný	706
19	Opalice	203	40	Záhoří	44
20	Věžovatá Pláně	132	41	Záluží	232
21	Plešovice	170	42	Zubčice	485

Příloha č. 6

Správní členění okresu Kaplice v roce 1948⁴²⁷

Soudní okresy: Vyšší Brod, Nové Hrady, Kaplice

	Soudní okres	počet obyvatel	poř.č.	Soudní okres	počet obyvatel
poř.č.	Vyšší Brod			Nové Hrady	6067
1	Běleň	86	1	Německý Benešov	633
2	Bolechy	1383	2	Byňov	329
3	Vyšší Brod	1066	3	Hartunkov	93
4	Horní Dlouhá	52	4	Nové Hrady	775
5	Dolní Dlouhá	88	5	Hranice u N.Hradů	254
6	Frymburk	747	6	Staré Hutě	76
7	Herbertov	600	7	Velký Jindřichov	24
8	Hruštičce	138	8	Kamenná	116
9	Český Jílovec	137	9	Klení	132
10	Svatonina Lhota	23	10	Kropšlák	99
11	Mnichovice	78	11	Kuří	108
12	Ostrov	137	12	Lužnice	174
13	Reiterschlag	397	13	Majolice	150
14	Rožmberk n.Vltavou	348	14	Německý Rychnov	286
15	Ruckendorf	188	15	Stropnice	437
16	Schönfelden	266	16	Dlouhá Stropnice	260
17	Slupečná	77	17	Svébohy	229
18	Studánky	267	18	Šejky	32
19	Přední Výtoň	183	19	Štiptoň	198
			20	Trpnouze	176
			21	Udolí	373
			22	Valtěrov	59
			23	Chlupatá Ves	154
			24	Veveří	89
			25	Dobrá Voda	22
			26	Hojná Voda	93
			27	Vyšné	236
			28	Žár	190
			29	Žumberk	270

⁴²⁷ Seznam obcí v republice československé. Díl I Seznam obcí v zemi české podle stavu z počátku roku 1948, s.53-55, s.64-65.

poř.č.	Soudní okres	počet obyvatel			
	Kaplice	7350	21	Mostky	231
5	Cetviny	143	22	Omlenice	293
6	Čeřín	56	23	Pohoří na Šumavě	190
7	Dlouhá	174	24	Pořešín	423
8	Dluhoště	90	25	Dolní Příbraní	46
9	Dolní Dvořiště	386	26	Rapotice	49
10	Hněvanou	243	27	Rožmítal na Šumavě	236
11	Hradiště	56	28	Rychnov nad Malší	241
12	Jaroměř	112	29	Děkanské Skaliny	76
13	Jenín	97	30	Soběnov	499
14	Horní Kaliště	48	31	Stradov	112
15	Kaplice	1588	32	Suchdol	243
16	Lučiv	139	33	Tichá	204
17	Malonty	246	34	Všemeřice	101
18	Meziříčí	80	35	Zahrádka	151
19	Mikulov	6	36	Zdíky	107
20	Mladoňov	33	37	Žďár	123

Příloha č. 7

Reorganizace členění okresů Český Krumlov a Kaplice v roce 1949⁴²⁸

Okres	Český Krumlov	31012 ob.celkem	Okres	Kaplice	18281 obyv.celkem
poř.č.	Obec	Počet obyvatel	Poř.č.	Obec	Počet obyvatel
1	Český Krumlov	11724	1	Kaplice	1588
2	Bližná	127	2	Bělá	21
3	Boletce	239	3	Běleň	86
4	Borová	124	4	Benešov n.Č.	633
5	Brloh	591	5	Besednice	802
6	Cipín	37	6	Blansko	231
7	Černá	230	7	Bolechy	1383
8	Dobročkov	100	8	Bukovsko	90
9	Dolní Třebonín	267	9	Certlov	186
10	Dolní Vltavice	76	10	Cetviny	143
11	Hašlovice	468	11	Čeřín	56
12	Hodňov	266	12	Děkanské Skaliny	76
13	Holubov	898	13	Dlouhá	174
14	Horní Brzotice		14	Dluhoště	90
15	Horní Planá	805	15	Dolní Drkolná	88
16	Hořice na Šumavě	463	16	Dolní Dvořiště	386
17	Hořičky		17	Dolní Příbraní	46
18	Hůrka	296	18	Frymburk	600
19	Chlum	708	19	Hartunkov	93
20	Chlumec	88	20	Herbertov	138
21	Chvalšiny	644	21	Hněvanou	243
22	Jablonec		22	Horní Dlouhá	52
23	Janské Údolí	251	23	Horní Dvořiště	747
24	Kladné	847	24	Horní Jílovice	137
25	Kremže	770	25	Horní Kaliště	48
26	Křenov	423	26	Hradiště	56
27	Kyselov	70	27	Hruštičce	45
28	Lověšice	32	28	Chlum	147
29	Lštín	354	29	Chodeč	207
30	Malčice	168	30	Jaroměř	112

⁴²⁸ Seznam obcí v republice československé. Díl I. Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949, s. 20-22.

31	Mírkovice	359
32	Mladoňov	
33	Mojné	281
34	Mokrá	147
35	Mříč	481
36	Muckov	95
37	Mýto	43
38	Nová Ves	403
39	Ondřejov	6
40	Pernek	485
41	Plánička	70
42	Plešovice	170
43	Prostřední Svince	260
44	Přídolí	270
45	Přísečná	436
46	Rájov	322
47	Rojšín	488
48	Skláře	69
49	Slavkov	52
50	Spolí	665
51	Srnín	222
52	Starý Špičák	
53	Stögenwald	33
54	Střemily	34
55	Svéráz	141
56	Světlík	226
57	Svíba	73
58	Šebanov	98
59	Velké Strážné	39
60	Větrní	1832
61	Vitěšovice	
62	Vyšný	706
63	Záhoří	44
64	Záluží	232
65	Zlatá Koruna	401
66	Zubčice	485
67	Zvonková	278

31	Jenín	97
32	Klení	132
33	Kuří	108
34	Lučiv	139
35	Lužnice	174
36	Malonty	246
37	Meziříčí	80
38	Mikulov	6
39	Mladoňov	33
40	Mnichovice	78
41	Mostky	231
42	Netřebice	457
43	Omlenice	293
44	Ostrov	137
45	Pohoří na Šumavě	190
46	Pořešín	423
47	Přední Výtoň	183
48	Rapotice	49
49	Reitschlag	397
50	Rožmberk	348
51	Rožmitál n.Šum.	236
52	Ruckendorf	188
53	Rychnov nad Malší	241
54	Sedlce	199
55	Schönfelden	266
56	Slupečná	77
57	Soběnov	499
58	Stradov	112
59	Střítež	147
60	Studánky	267
61	Suchdol	243
62	Svatonina Lhota	23
63	Svatý Jan n.Malší	296
64	Tichá	204
65	Valtěrov	59
66	Velečín	1015
67	Velký Jindřichov	24
68	Věžovatá Pláně	494
69	Všeměřice	101
70	Vyšší Brod	1066
71	Zahrádka	151

72	Zdíky	109
73	Žďár	123

Příloha č. 8

Seznam politické příslušnosti předsedů MSK, MNV a správních komisařů v obcích správního okresu Kaplice⁴²⁹

KSČ: Benešov nad Černou, Blansko, Bolechy, Vyšší Brod, Byňov, Bukovsko, Certlov, Horní Dvořiště, Hruštičce, Frymburk (Hruštičce), Nové Hrady, Hranice, Hrudkov, Jaroměř, Český Jílovec, Horní Kaliště, Kaplice, Klení, Kropšlák, Malonty, Mnichovice, Nakolice, Omlenice, Ostrov (Běleň, Horní Dlouhá), Pořešín, Dolní Příbraní, Rožmitál na Šumavě, Rožmberk n. Vlt., Rychnov nad Malší, Rychněvek, Krásná Pole, Horní Stropnice, Dlouhá Stropnice, Studánky, Suchdol, Svatonina Lhota, Šejby, Štipton, Chlupatá Ves, Veverčí, Údolí, Vyšné, Žár, Žumberk

ČSL: Čeřín, Dlouhá, Hartunkov, Hradiště, Mostky, Soběnov, Velký Stradov, Zdíky, Žďár

ČSSD: Dluhoště, Kamenná, Meziříčí, Děkanské Skaliny, Svěbohy, Trpnouze

ČSNS: Dolní Drkolná, Dolní Dvořiště, Herbertov, Velký Jindřichov, Pasečná

DS: Hněvanov

Výsledky neuvedeny v obcích: Bělá, Cetviny, Staré Hutě, Jenín, Kuří, Lučiv, Lužnice, Mikulov, Mladoňov, Pohoří na Šumavě, Tichá, Valtěrov, Dobrá Voda, Hojná Voda, Všeměřice, Přední Výtoň, Slupečná

---

⁴²⁹ Krýdl, M.: *Příspěvek ke studiu národnostní, sociální a politické skladby obyvatelstva Kaplicka po druhé světové válce*. In: Jihočeský sborník historický, 3/1985, s. 117-127; OA Český Krumlov, f. ONV Kaplice 1945-1950.

Příloha č. 9

Volné zemědělské usedlosti k 15. květnu 1948⁴³⁰

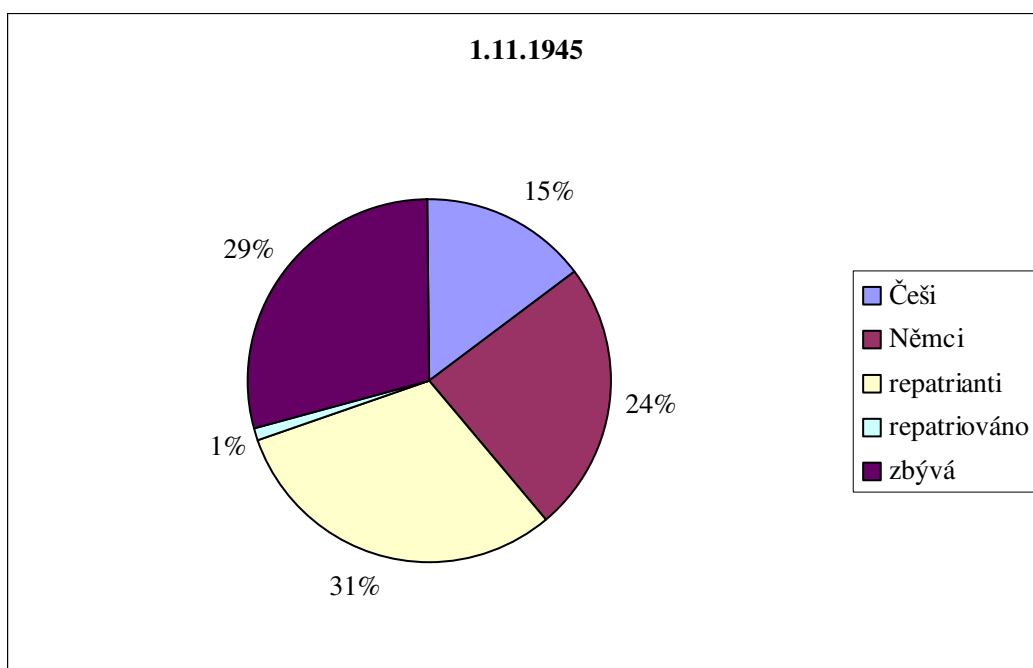
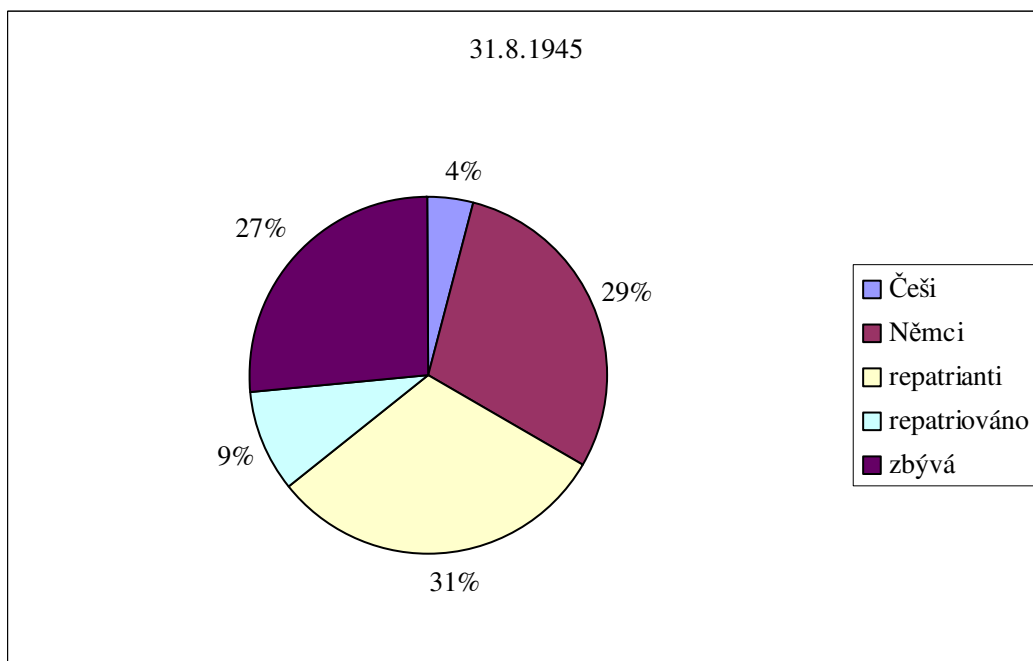
Okres	Obce s volnými usedlostmi	Obydlené usedlosti	Obyvatelných usedlostí po opravách	Nadmořská výška
Český Krumlov	11	510	367	800
Kaplice	36	1735	1250	310-940

---

⁴³⁰ Slezák, L.: *Zemědělské osidlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 181.

Příloha č. 10

Stav obyvatelstva v okrese Č. Krumlov k 31. srpnu a k 1. listopadu 1945⁴³¹

⁴³¹ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-4, Hlášení I. praporu SNB v Českém Krumlově.

Příloha č. 11

Odsun německého obyvatelstva z okresu Český Krumlov⁴³²

Odsun ze sběrného střediska v Českém Krumlově	
Datum	Počet
1.-30.6.1946	4800
1.7.1946	1203
8.7.1946	1205
15.7.1946	1210
29.7.1946	1211
4.8.1946	1210
9.8.1946	1213
15.8.1946	1203
21.8.1946	1209
27.8.1946	1212
3.9.1946	1205
9.9.1946	1194
16.9.1946	1214
1.10.1946	1224
11.10.1946	1205
20.10.1946	1204
30.10.1946	1204
9.11.1946	311
21.11.1946	606

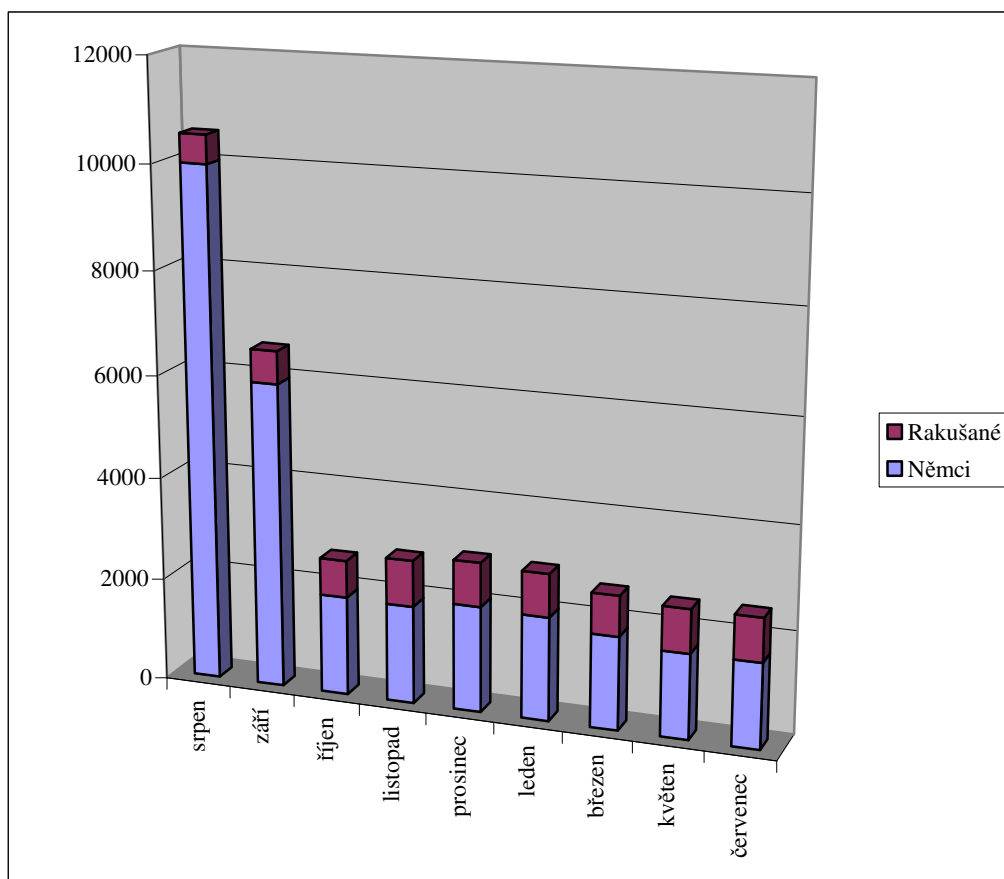
---

⁴³² Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení OV SNB v Českém Krumlově.

Příloha č. 12

Odsun Němců a Rakušanů z okresu Kaplice⁴³³

Rok	Měsíc	Němci	Rakušané
1 946	červen	30112	
	červenec	14990	
	srpen	9982	556
	září	5941	633
	říjen	1922	723
	listopad	1902	900
	prosinec	2061	856
1 947	leden	2017	844
	březen	1815	787
	květen	1658	853
	červenec	1658	853

⁴³³ Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-174-3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.

Příloha č. 13

Rumunská obec Šumnice v zimním období, 30. léta 20. století⁴³⁴

---

⁴³⁴ Ze sbírky Regionálního muzea v Českém Krumlově, podsbírký Fotografie současnosti (FS):
dáno k dispozici dne 16. 5. 2007: FS 1083.

Příloha č. 14

Rumunská obec Svatá Helena, 30. léta 20. století⁴³⁵

---

⁴³⁵ Ze sbírky Regionálního muzea v Českém Krumlově, podsbírky Fotografie současnosti (FS):
dáno k dispozici dne 16. 5. 2007: FS 1083.

Příloha č. 15

Obyvatelé Svaté Heleny před příchodem do českokrumlovského pohraničí⁴³⁶

---

⁴³⁶ Ze sbírky Regionálního muzea v Českém Krumlově, podsbírký Fotografie současnosti (FS):
dáno k dispozici dne 16. 5. 2007: FS 1097.

Příloha č. 16

Rumunská Slovenka, Hova Huta (Banát)⁴³⁷

438

---

⁴³⁷ Ze sbírky Regionálního muzea v Českém Krumlově, podsbírký Fotografie současnosti (FS):
dáno k dispozici dne 16. 5. 2007: FS 1004.

Příloha č. 17

Slovenští reemigranti z Rumunska, Benešov nad Černou, 1957⁴³⁹

---

⁴³⁹ Ze sbírky Regionálního muzea v Českém Krumlově, podsbírký Fotografie současnosti (FS):
dáno k dispozici dne 16. 5. 2007: FS 1116.

Příloha č. 18

Svoz obilí JZD Rožmitál na Šumavě, 1951⁴⁴⁰

---

⁴⁴⁰ Ze sbírky Regionálního muzea v Českém Krumlově, podsbírký Fotografie současnosti (FS):
dáno k dispozici dne 16. 5. 2007: FS 114.

Příloha č. 19

**Shromáždění osídlenců, poděkování za půdu a Dekrety o půdě, Vyšší Brod,
1946**⁴⁴¹

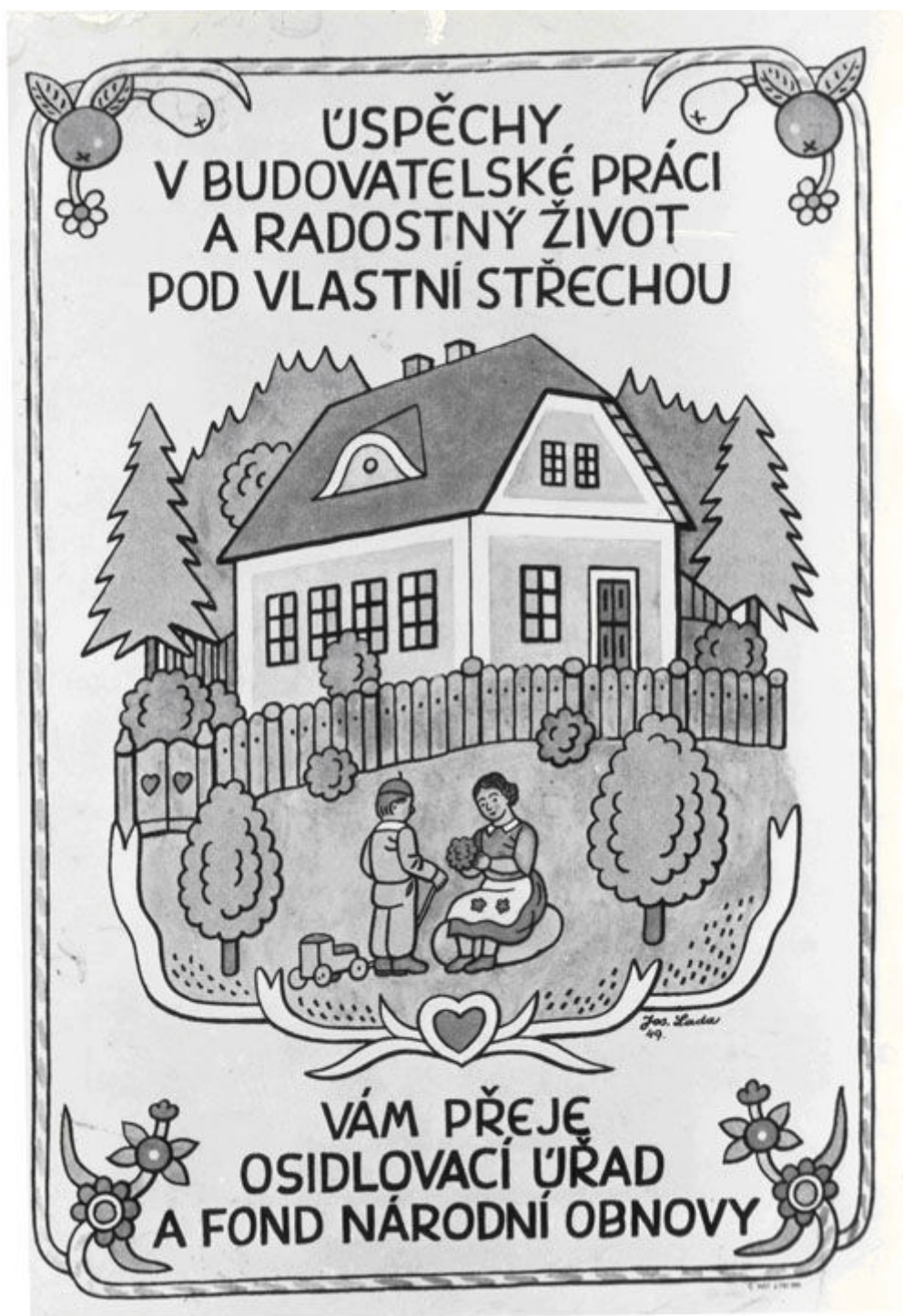

---

⁴⁴¹ Ze sbírky Regionálního muzea v Českém Krumlově, podsbírký Fotografie současnosti (FS):
dáno k dispozici dne 16. 5. 2007: FS 787.

Příloha č. 20

Přední strana ozdobných desek na přidělovací listinu osídlenců⁴⁴²

⁴⁴² Ze sbírky Regionálního muzea v Českém Krumlově, podsbírký Fotografie současnosti (FS):
dáno k dispozici dne 16. 5. 2007: FS 826.

Příloha č. 21

Rozhodnutí o přidělu rodinného domku, Frymburk 1949⁴⁴³

Č.d. 1180 49

OSIDLOVACÍ ÚŘAD A FOND NÁRODNÍ OBNOVY V PRAZE

C. j. R. 107/309 - 180

Oblasťní úřadovna v Čes. Budějovicích

ROZHODNUTÍ O PŘÍDĚLU RODINNÉHO DOMKU

I. Přiděle a přidělová podstata.

Osídlovací úřad a Fond národní obnovy v Praze přidělují do vlastnictví podle §§ 1, 2, 3 a 4, odst. 1, písm. b) zák. č. 31/1947 Sb. a § 50 vl. nař. č. 163/1947 Sb. ve znění vyhlášky ministra vnitra č. 97/1949 Sb. z majetku konfiskovaného podle dekretu presidenta republiky č. 108/1945 Sb.

panu Janu H o u d k o v i, holiči ve Frymburku čp.180
na polovici
a jeho manželce Anně H o u d k o v é, v domácnosti, také
na polovici

rodinný domek čp. 180 v obci Frymburk
osada (čtvrť) - okres Kaplice
se všemi parcelami, zapsaný ve vložce č. 520 pozemkové knihy katastrálního
Frymburk
území

A

⁴⁴³ Ze sbírky Regionálního muzea v Českém Krumlově, podsбірky Fotografie současnosti (FS):
dáno k dispozici dne 16. 5. 2007: FS 826 – 1.

Příloha č. 23

Antifašistická legitimace⁴⁴⁵

Platí až do odvolání!

č. 14

**Potvrzení
ПРОПЧК**

Jméno **M i l e s t e r f e r** Josef
Имя

nar.: **22. 2. 1909.**
День рождения

místo **Chvalšíný**
Место

příslušnost: **Brzotice České**
Законное место жительства

okres: **Čes, Krumlov,**
Область

národnost: **německá**
Национальность

povolání: **dělník**
Специальность

bytem v **Brzotice české šp. 12.**
Место жительства

jest antifašista, stojí pod ochranou českoslov. národa a jest osvobozen od povinnosti nositi
vyznačení podle vvhlašky č. Z/1-29559/1945-9.
Является антифашистом и стоит под защитой чешского народа освобожден от обязанности
вызначающихся по установлению 3/1-29559/1945-9.

Čes, Krumlov, dne, 6.4.1946/

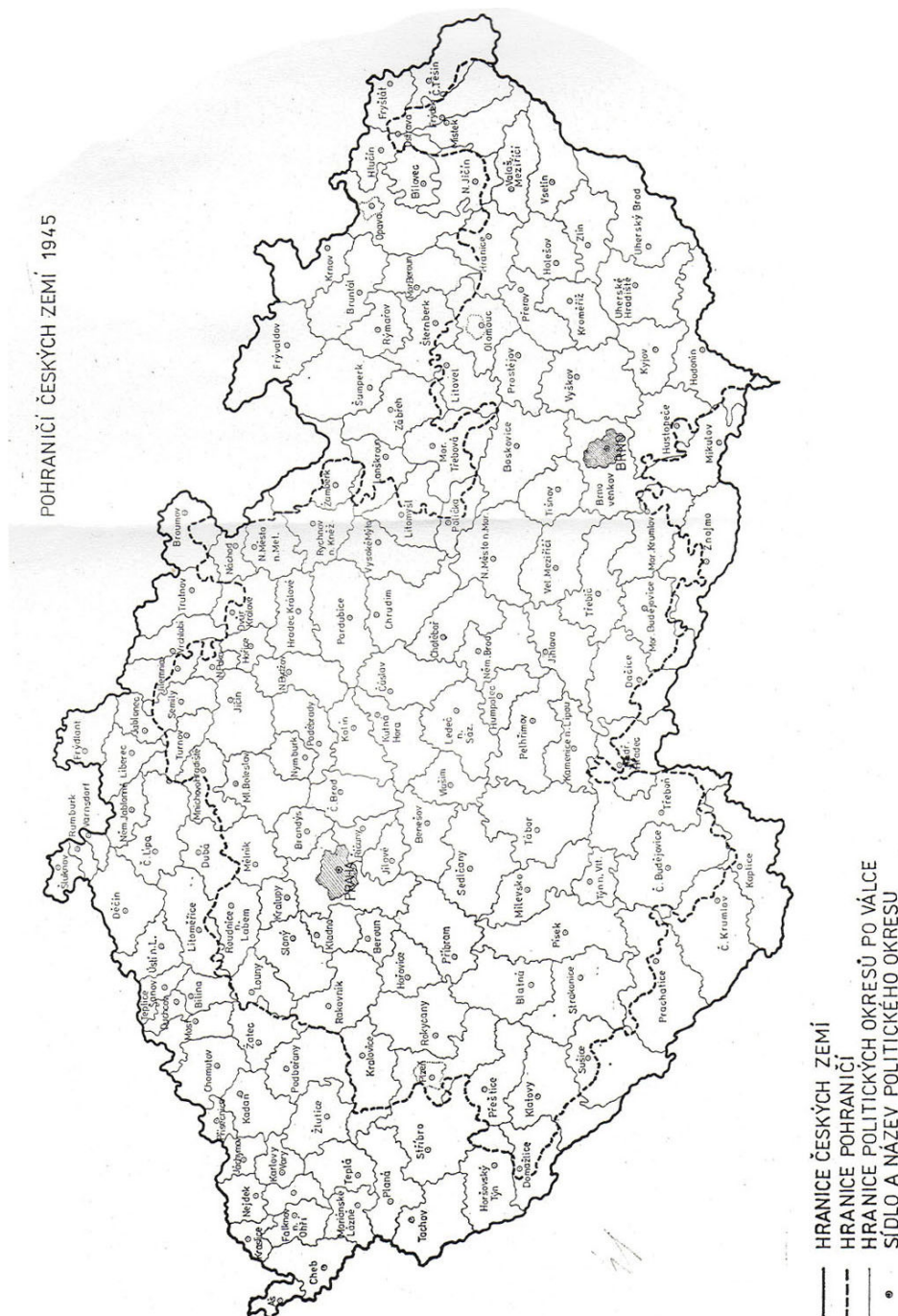
Číslo pro vnitřní bezpečnost.
Управление стра. вой безопасности

⁴⁴⁵ OA Český Krumlov, ONV Český Krumlov, k. č. 103, i. č. 152, C / 8 / 1.

Příloha č. 24

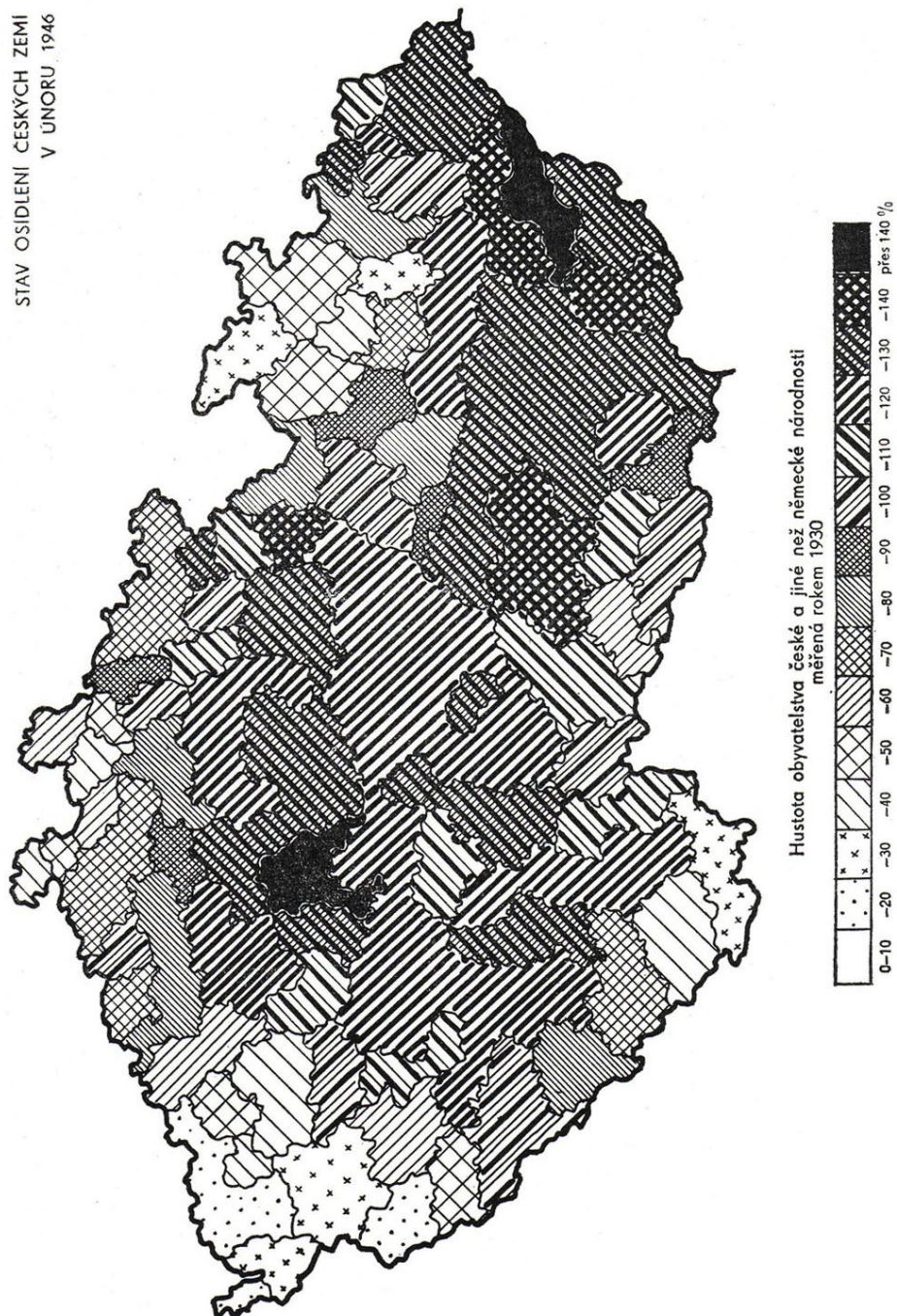
Mapa znázorňující pohraničí v českých zemích v roce 1945⁴⁴⁶

⁴⁴⁶ Slezák, L.: *Zemědělské osidlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 49.

Příloha č. 25

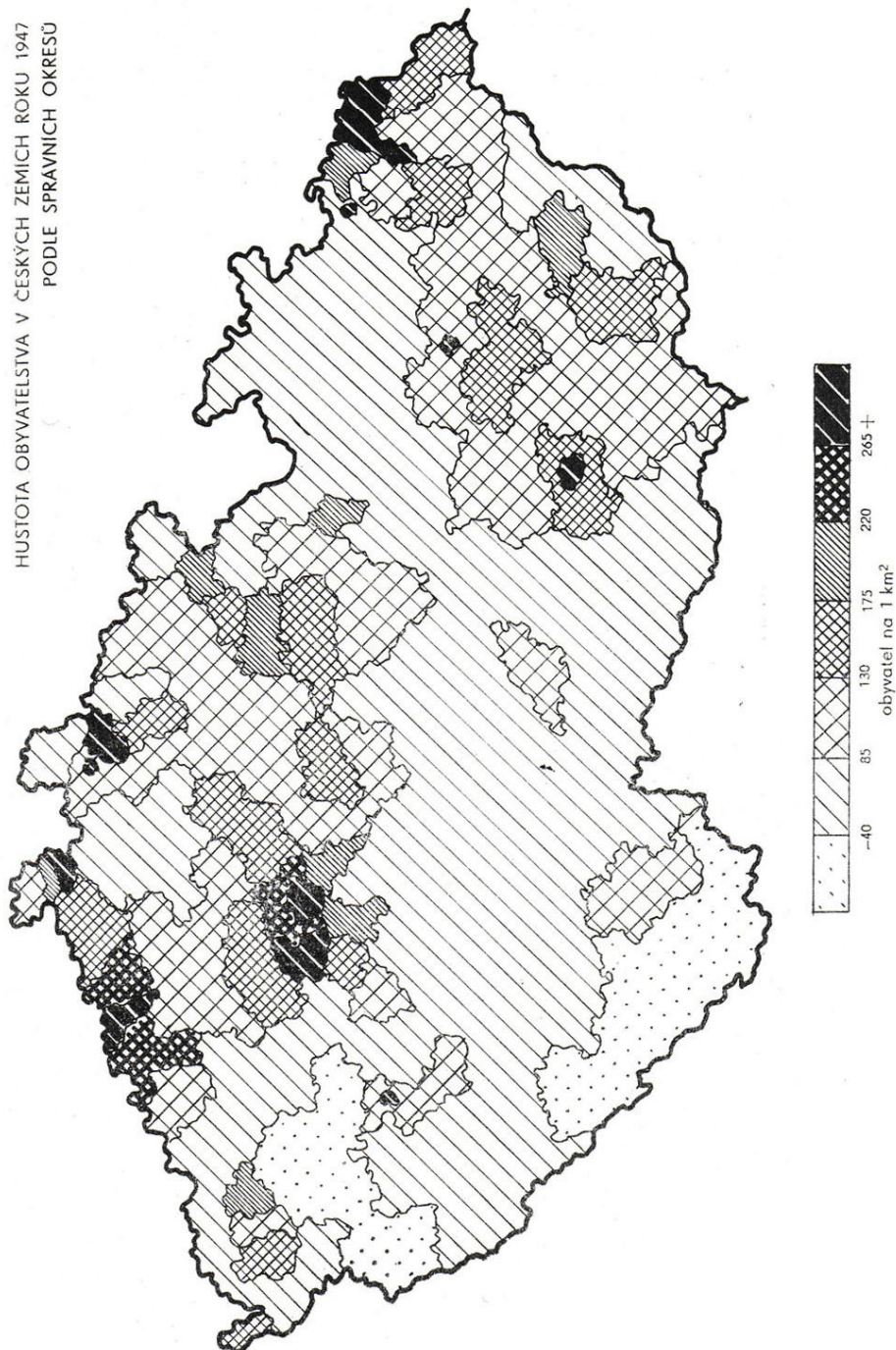
Mapa znázorňující osídlení v únoru 1946⁴⁴⁷

⁴⁴⁷ Slezák, L.: *Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 79.

Příloha č. 26

Hustota osídlení v roce 1947 ⁴⁴⁸

⁴⁴⁸ Slezák, L.: *Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce*, s. 97.

Příloha č. 27

Orální prameny

Když jsem hledala vhodné respondenty k orální historii, snažila jsem se vybrat zástupce všech skupin, které se na osídlení pohraničí podílely. Bohužel se mi nepodařilo získat rozhovor s reemigrantem z Maďarska. Každému jsem položila deset až jedenáct otázek ne úplně stejného znění. Tři různé pohledy měly posloužit k vytvoření, co možná nejucelenějšímu obrazu tehdejšího pohraničí. Vzhledem k vysokému věku dotazovaných nebylo vždy jednoduché, vést rozhovory správným směrem. Respondenti hovořili velice stručně nebo odbočovali od tématu a raději vyprávěli o věcech, které s danou tematikou vůbec nesouvisely. U některých jsem nabyla dojmu, jako by ani neměli chuť vzpomínat. Jako by to byla pro ně uzavřená kapitola, ke které se nehodlají znovu vracet.

První dotazovanou byla paní Klementová. Reprezentovala skupinu Němců vyňatých z odsunu. Jelikož se provdala za českého učitele, vztahovala se na ní výjimka smíšených manželství. Její manžel náležel k váženým občanům Frymburka. Vychovával a vzdělával celou řadu dětí reemigrantů a určitý čas sepsal kroniku Frymburka. Paní Klementová stála věrně po boku svého manžela. Pomáhala mu s řešením pracovních záležitostí. Manželé strávili celý život v pohraničí. Její výpověď proto považuji za velice cennou. Pokud bych měla hodnotit odpověď, kterou emotivně nejvíce prožívala, je to samozřejmě ta, týkající se odsunu Němců. Paní Klementová jako rodilá Němka s odsunem nesouhlasila. Podle ní, postihl především obyčejné lidi, kteří ani netušili, co se na politickém a válečném kolbišti odehrává. Z její výpovědi vyplynulo, že byla zastáncem mírnějšího řešení, a to hlavně pro chudé venkovské obyvatelstvo.

Pana Františka Bártíka jsem oslovila jako zástupce osídlenců pocházejících z českého vnitrozemí. Pan Bártík patřil k těm dotazovaným, kteří se vyjadřovali víceméně stroze. Vesměs u žádné z otázek nedal najevo emoce. Hovořil také mnohem méně než paní Klementová. Celý rozhovor trval poměrně krátkou dobu.

Paní Faturevová zastupovala nejpočetnější skupinu reemigrantů v jižním pohraničí, Slováky z Rumunska. Atmosféra rozhovoru se nesla v smutném duchu. Paní Faturevová prožívala mnohé odpovědi značně emocionálně. Dvakrát se rozplakala. Poprvé při vzpomínce na život, jaký vedla její rodina v Rumunsku a

po druhé, když popisovala těžké časy po příchodu do pohraničí. Někdy jsem musela otázku zopakovat, protože odpovídala na něco úplně jiného. K formulaci odpovědí potřebovala daleko více času. Vzpomínání jí, v porovnání s paní Klementovou a panem Bártíkem, činilo největší potíže. Na paní Faturevé se nejmórazněji podepsal vysoký věk. Právě ona si musela v pohraničí projít tou nejtěžší cestu.

Kromě těchto rozhovorů, jsem zařadila i některé úryvky výpovědí z knihy Sudetské osudy. Zvolila jsem ty, které se vztahují k odsunu Němců a následnému usídlování. Poslední příspěvek se věnuje reemigraci z Rumunska. Na odsun vzpomínal Horst Kaller a Eva Novotná. Horst Kaller, jehož oba rodiče byli německé národnosti, prožil transfer ve věku šesti let. Eva Novotná byla z odsunu vyloučena, díky smíšenému manželství jejích rodičů. Zbytek jejího německého příbuzenstva se však odsunu nevyhnul. Marta Kučerová patřila ke skupině Čechů, kteří musely v roce 1938 utéct do vnitrozemí. Do pohraničí se vrátila po skončení války. Kateřina Romaňáková vylíčila události týkající se návratu její rodiny z Rumunska, v roce 1949. Její předci odešli koncem 18. století z východní Slovenska do Rumunska. Pohraničí neboli tzv. Sudety ovlivnily v různé míře osudy všech dotazovaných.

Rozhovor s Hedvikou Klementovou, 23. července 2007

Datum narození: 15. října 1930

Místo narození: Bělá, okres Český Krumlov

Dřívější povolání: prodavačka, obsluha čerpací stanice

Nestraník

1) Jak jste se ocitla v pohraničí?

V pohraničí jsem se narodila. Mám sice české občanství, ale hlásím se k německé národnosti. Po válce jsem nebyla zařazena do odsunu, protože jsem se provdala za českého učitele, který po ukončení studia musel povinně nastoupit na dva roky do pohraničí.

2) Jaké poměry panovaly v pohraničí po válce?

S dopravou to bylo hodně bídne, autobusové spojení neexistovalo, všude se chodilo pěšky. Nebylo možné zakoupit žádné potraviny. Do úřadů byli dosazováni Češi z vnitrozemí a do podniků národní správci. Do roku 1947 byli všude vojáci, kteří se podíleli i na sklizni úrody. Šlo o mladé kluky z měst, kteří neměli ponětí o zemědělské práci a mnohdy se stávalo, že úroda zůstala nesklizená.

3) Jak vzpomínáte na odsun Němců?

Se smutkem, obyčejní lidé, např. jedna babička neměla nic než pytlíček máku a tím se snažila uplatit komisaře. Prostí lidé vůbec nevěděli, co se děje. Jediné rádio měl vesnický hostinský a ten podával informace podle svého uvážení. Odsun byl chybou, zaniklo mnoho vsí. Odsunutí lidé si s sebou nemohli téměř nic vzít, proto přicházeli do Německa naprosto bez prostředků a místní obyvatelé je dlouho nechtěli mezi sebe přijmout.

4) Jakým způsobem bylo propagováno osídlení pohraničí?

Pouze ústně mezi lidmi. Noviny se do této oblasti vůbec nedostaly a rozhlas téměř nikdo nevladl.

5) Jak jste vnímala příchody reemigrantů?

Neměla jsem s nimi žádné problémy.

6) Odkud reemigranti přicházeli a jak se adaptovali na nové prostředí?

Z Rumunska, Maďarska, Slovenska, Ukrajiny. Většina z reemigrantů prožívala velká zklamání. Verbíři jim naslibovali zařízené domy, plné stáje a sýpky a dokonce, že na ně budou Němci pracovat. Proto přicházeli do Čech pouze s kufry. Nalezli zde zdevastované, vykradené domy bez hospodářských zvířat. Krajina zde byla daleko horší na pěstování plodin.

7) Jakým způsobem se reemigranti odlišovali od českého obyvatelstva?

Především oblečením. Ženy chodily v krojích, na hlavách měly tzv.konty, což byla výztuž v šátku. Přes halenky nosily pletené a hodně květované velké šály. Jejich oblečení bylo vůbec velice barevné. V létě chodily většinou bosé. V zimě

si dávaly do holínek tzv.onuce, pruh látky omotaný kolem nohy. Muži měli tzv.rajtky, kalhoty nabírané do kolena pak úzké zasunuté do holínek.

Dále se odlišovali náboženstvím. Celé rodiny chodily pravidelně do kostela, často pěšky i několik kilometrů. Všechny děti byly křtěné a v rodinách jich bývalo od sedmi do desíti. Návštěvy kostelů jim často vyčítali komunisti, protože reemigranti odmítali pracovat v neděli. Neděle byla svátečním, odpočinkovým dnem. Reemigranti byli ovšem velice pracovití, vedli k tomu i svoje děti, znali všechny zemědělské práce.

Dalším rozdílem byla řeč. Mluvili slovensky a mnozí neuměli číst ani psát, což jim komplikovalo jednání na úřadech, kde často nevěděli ani co podepsali. Podepisovali se třemi křížky.

8) Jakou úlohu sehrála KSČ při osídlování pohraničí?

Velkou, tehdy komunisti dělali co mohli. Zajišťovali autobusové linky, zřizovali potravinářské obchody, snažili se o lepší zásobování. Snažili se o sloučení malých škol do větších, pro které sháněli učebnice.

9) Jaké problémy se během osídlování vyskytly?

Nedostatek všeho, potravin, léků, obuvi. Např. ložní prádlo bylo možno sehnat pouze v Kaplici a to ze zásob po Němcích. Zlepšilo se to až po měnové reformě.

10) Jaké výhody nabízely československé úřady?

No hlavně finanční podpory a výhodné půjčky.

11) Jak se dařilo dětem reemigrantů ve škole?

Dost špatně, neznali řeč. Neuměli číst ani psát. Do školy chodily zdaleka pěšky. Před školou museli doma pomáhat ve stáji a hlavně v zimě přišly promrzlé, takže se nejdříve musely rozehrát. Stávalo se, že některé usnuly. Děti byly zanedbané úřady států odkud přišly, protože tam neexistovala povinná školní docházka. Rodiče všech těchto dětí ze začátku nekladli velký význam na vzdělání svých dětí. Vzdělání brali za nedůležitou věc pro život.

Rozhovor s Františkem Bártíkem, 17. srpna 2007

Datum narození: 25. července 1922

Místo narození: Zvíkov, okres Prachatice

Dřívější povolání: malíř pokojů u Státního statku Frymburk
Nestraník

1) Proč jste se rozhodl pro osídlení pohraničí?

Po sňatku s manželkou jsme tím vyřešili naše bydlení a zároveň jsem získal práci v Papírnách Loučovice. Přistěhovali jsme se v červnu 1946.

2) Jakým způsobem bylo propagováno osídlení pohraničí?

Objevovaly se články v novinách, ale nejvíce informací se získávaly od známých.

3) Jaké poměry panovaly v pohraničí po válce?

Špatné to bylo s dopravou. Byly jen prašné cesty. Do Loučovic do práce nás vozil nákladní automobil. Později jezdil pan Talafous trasu do Černé v Pošumaví přidělenou sanitkou. Zároveň s námi přišly do pohraničí další rodiny, např. pekař, elektrikář, esenbák, pošťák. Před námi zde byli již osídlenci, kteří však brzy odešli a většinou vyrabovali co se dalo. Doktor byl pouze ve Vyším Brodě. Chodilo se za ním jenom v nejhorším případě a to pěšky. Státní správu tvořila tzv. správní komise složená z komunistů, předsedou byl pan Koclíř, Pešek, Nekovařík.

4) Jak vzpomínáte na odsun Němců?

Dům čp.13, kde jsme získali bydlení, patřil velkému sedlákovi německé národnosti, který měl 13 krav. Vycházeli jsme s ním dobře. Tito lidé, až do poslední chvíle, se starali o celé hospodářství. Po jejich odsunu jsme péči o hospodářství museli převzít. Později si dobytek převzali zemědělstí dosídlenci. Zůstal jsem pracovat v továrně, kam jsem před odsunem dojížděl i s Němci a někteří nebyli odsunutí, zejména odborníci u strojů a nebo smíšené rodiny.

5) Jak jste vnímal příchody reemigrantů?

Nejdříve přišli ze Slovenska, potom volynští Češi, pak z Rumunska. Pracovali převážně v zemědělství. Přebírali dobytek po Němcích. Někteří pracovali v lese

s koňmi, tahali dřevo a to převážně v zimě. V létě pracovali na poli. Část z nich pracovala i v papírnách. V pohraničí bylo potřeba každé ruky ochotné pracovat.

6) Odkud reemigranti přicházeli a jak se adaptovali na nové prostředí?

Zaplnňovali místa po odsunutých Němcích. Po válce v pohraničí vlastně nebyly žádní původní obyvatelé, všichni odněkud přišli a museli jsme se naučit žít spolu. Některé rodiny zde zůstaly, ale hodně se odstěhovalo jinam. Mnozí odcházeli na Slovensko, protože tam bylo vhodnější počasí pro zemědělství.

7) Jakým způsobem se reemigranti odlišovali od českého obyvatelstva?

Měli jiné zvyky, jiné oblečení. Byli hodně pobožní. Rodiny byly hodně početné, ženy byly zvyklé rodit doma.

8) Jakou úlohu sehrála KSČ při osídlování pohraničí?

Lze hovořit, že zde existovaly tři strany a to národní socialisti, lidovci a komunisti, kteří byli nejaktivnější. Jednalo se o tzv. staré komunisty, kteří vytvořili extra partu. Měli vlastně rozhodovací práva. Byly ve vedení správní komise, ale např. i ve sboru hasičů. Hasiči byli ve Frymburku založeni v listopadu 1945.

9) Jaké problémy se během osídlování vyskytly?

Velké. Po odsunutých Němcích zůstaly veškeré domy s dobytkem, stodoly plné úrody a to vše bez ostrahy. Dobytek neměl kdo krmit, úrodu neměl kdo sklízet. Později si dobytek rozebrali další dosídlenci nebo byl odvezen na jatka. Všechny objekty, ale nestačili osídlit, takže mnoho domů bylo vojáky zbořeno, některé vesnice úplně zanikly a v některých se usídlili vojáci.

10) Jaké výhody nabízely československé úřady?

Získali jsme bydlení, nejdříve v domě německého sedláka, potom jsme se přestěhovali do jiného uvolněného domu pod kostelem. Další žádné výhody jsme neměli. Dokonce existoval tzv. vázaný vklad, tj. peníze, které jsme si ušetřili jsme museli vložit na knížku a z toho jsme si mohli kupovat pouze věci státem povoleny jako např. dětský kočárek, postýlku atd.

11) Jak se dařilo dětem ve škole?

Nejdříve existovala tzv. Česká škola, dnes v zatopeném domě. Později se škola přestěhovala do velkého objektu proti kostelu, který opustili vojáci. Objekt byl ovšem ve velice špatném stavu, někde byla rozbitá okna. Ze začátku byly pouze dvě třídy, vyšší ročníky jezdily do Horní Plané. Po vzniku družstva byly otevřeny tzv. zemědělské útulky, kam se dávaly předškolní děti, aby matky mohly pracovat.

Rozhovor s Antoníí Faturovou, 31. srpna 2007

Datum narození: 11. března 1927

Místo narození: Valea Ungurului-Borod, Bihor, Rumunsko

Dřívější povolání: lesní dělnice

Nestraník

1) Proč jste se rozhodla pro reemigraci? Co Vám československá vláda nabídla?

Z Čech přicházeli komisaři a slibovali horem dolem. Slibovali zařízené domy s dobyt看em, pole. Říkali, že se vlastně vracíme domů, pod křídla své vlasti. Za majetek, který jsme nechali v Rumunsku, nám nikdo nezaplatil. Po příchodu do Čech jsme dostali málo. Na všechno jsme si museli vydělat.

2) Odkud jste ze zahraničí přišla a čím jste se tam živila?

Celá naše rodina přišla z oblasti Borodu, a to z Valea Ungurului. Můj otec byl ve vesnici rychtářem. Bylo nás šest dětí. Měli jsme hospodářství o 37 ha, největší ve vsi. Chovali jsme voly, svině, ovce. Živilo nás naše pole. Většina mých sourozenců měla již své rodiny a odešli jsme všichni. Já sama jsem byla vdaná a měla jsem dvě malé děti. (pláč)

3) Můžete stručně popsat, jakým způsobem probíhal transport do ČSR?

V Rumunsku nás volské povozy odvezly nejdříve k vlakům. Vzali jsme si s sebou jen, co jsme unesli, hlavně věci pro děti a jídlo. První zastávky byla na Slovensku v Košicích. Tam jsme dostali 300 korun. Dál jsme pokračovali do Krnova. Zde jsme zůstali dva měsíce. Nikdo se o nás nestaral. Vzájemně jsme si sousedkami hlídali děti a ostatní chodili do práce, abychom si vydělali na jídlo. Z Krnova jsme jeli do pohraničí, do Bobovce, sem na Krumlovsko.

4) Můžete popsat, jak vypadalo pohraničí po vašem příchodu?

Přišli jsme v 1947. Na Bobovci bylo asi 10 domů. Národní správce věděl, která chalupa je volná a jednu nám přidělil. Všude byl sníh, ani jsme pořádně nevěděli kde jsme. Ve vesnici žil ještě jeden Němec se svojí dcerou. Chovali se slušně. Když slezl sníh, tak jsme se teprve mohli vydat pěšky do Frymburka. Nebyla žádná doprava, všude se muselo pěšky. V okolí bylo hodně opuštěných domů. Na loukách se pásli koně po Němcích. Jednoho manžel chytil, říkal mu Frýda.(pláč)

5) Jaké výhody Vám byly poskytnuty při usídlení v pohraničí?

Tak v Košicích jsme dostali 300 korun. Na Bobovci jsme dostali chalupu bez zařízení. Na začátek hospodaření jsme dostali jednu krávu, sadbu brambor a nějaké obilí na osetí polí. Žili jsme pouze z toho co jsme si vypěstovali. Nic jsme jinak nedostali, na všechno jsme si museli vydělat.

6) Kde jste byla zaměstnána?

Měla jsem malé děti. Staralo jsem se o ně a o hospodářství. Manžel vstával ve čtyři ráno, aby se postaral o dobytek. Pak šel pěšky do Větrní, do papíren, kde pracoval na stavbě. Vracel se večer a orál ještě pole. Sháněl práci, kde se dalo. Chodil na těžbu dřeva na Svatý Tomáš. Já jsem později pracovala v lese.

7) Čím jste se lišili od českého obyvatelstva?

Ve Frymburku bylo málo Čechů, hodně Slováků. Měli jsme jiné oblečení, kroje. Nosily jsme široké sukně, bílé plátěné haleny s nabíranými rukávy, šátky s velkými květy, zástěry, ve vlasech kont (kovový hřeben). Jedli jsme co dům dal, brambory, mléko, zelí, vepřové maso. Vůbec jsme neznali knedlíky. Doma jsme si pekli chleba. Odlišné bylo náboženství. Češi moc do kostela nechodili. My jsme chodili celé rodiny každou neděli. Češi se od nás učili zemědělství. Jinak někteří Češi se nad nás povyšovali.

8) Jaké problémy se během osidlování vyskytly? S čím jste byla nespokojena?

Sliby, které nám byly dány v Rumunsku, nebyly splněny. Za svůj majetek jsme nedostali náhradu. V Rumunsku jsme měli obrovské hospodářství a tady...Brzy na nás úřady začaly tlačit. Chtěly stále vyšší dodávky. Komisaři nám počítali

zvířectvo. Museli jsme odevzdat např. 200 vajec, 120 kg másla, tři metráky hovězího, tři metráky vepřového. Když jsme chtěli zabít prase, museli jsme mít povolení. Po zabíjačce se odváděl tzv. krupon a sádlo. Museli jsme si na všechno brát půjčky, které jsme pak těžce spláceli.

9) Usídlila jste se hned na prvním místě nebo jste měnila místa bydliště?

Ne byli jsme na Bobovci, na Světlíku, na Náhlově. Dva roky na Slovensku. Mysleli jsme, že na Slovensku to bude lepší, jazykově a chováním. Ale nebylo tomu tak. Brali nás jako přistěhovalce. Kluci se prali, nadávali jim „Hornáci“. Děti měly problémy ve škole, naše slovenština nebyla stejná. Nakonec to bylo horší než v Čechách, kde byl každý odněkud jinud. Na Slovensku nebyla práce. Manžel se vrátil s nejstarším synem za prací do Čech a po čase jsme přišli za ním.

10) Jak vzpomínáte na dobu vstupů do JZD? Byl na Vás nějakým způsobem vyvíjen nátlak?

Po druhý jsme o všechno přišli. Snažili se nás zničit. Na Milné byly Státní statky, a ty na nás tlačily. Pouštěly svoje krávy na naše zaseté pole. Dělalý nám samé naschvály. Postupně se všichni sousedé vzdali. Manželovi pohrozily vězením. Chtěli ho poslat do dolů. Donutili nás podepsat nějaké papíry. Vzaly nám zbytek úrody a všechnen dobytek. Přestěhovali jsme se na Pláničku. Manžel odmítl zaměstnání na statku, našel si práce v lese. Začala jsem také chodit do lesa, malé děti jsem brala s sebou.

Úryvky výpovědí z knihy Sudetské osudy

Jméno: Horst Kaller

Datum narození: 27. března 1940

Místo narození: Krnov

Dřívější povolání: evangelický diákon

1) Vzpomínky na dobu po válce a na odsun.

Narodil jsem se v březnu roku 1940 a přesně o šest let později, koncem března 1946, jsem se ocitl v táboře na Burgbergu nad Krnovem, odkud jsme šli do odsunu. Takže všechny moje dětské vzpomínky z Krnova, pocházejí z těchto šesti let...

Jednou na podzim roku 1945 jsme byli u mého druhého dědečka v pekárně. Když jsme se vrátili domů, našli jsme na dveřích pásku s nápisem „zabráno, vstup zakázán“. Tak jsme se vrátili k dědečkovi. Maminka pak měla ještě jednou možnost do bytu vstoupit s vzít si nejn nutnější dokumenty a fotoalbum. U dědečka jsme nemohli zůstat, nevešli jsme se tam. A pak se stalo něco, co patří mezi nejkrásnější zážitky z toho poválečného období. Pod schody, které vedly na Burgberg, stálo pár domů. V jednom z nich bydlel postarší Čech, jakýsi velmi vzdálený naší rodiny. A tento Čech nás nechal bydlet ve svém domě. Byli jsme tam asi měsíc, možná o něco déle.

Pamatuji si ještě na pár jednotlivostí, které se přihodily v této době. Samozřejmě si vzpomínám na ono N, které musela maminka přišít i na moje oblečení. Už jako dítě jsem chápal, že to je označení určené pro Němce. A vždycky se mi vybaví ta česká slova, která na nás lidi pokřikovali: „Kde máš en, běž ven“. Ta mi zůstala v paměti. Víím také, že jsme nesměli chodit po chodníku, ale jen po ulici. ...

Na přelomu března a dubna jsme pak museli do sběrného tábora, v němž se shromažďovali Němci před transportem. Maminka do rukojeti kočárku mého mladšího bratra schovala 50 říšských marek, prý abychom alespoň něco měli, protože jsme nevěděli, kam se dostaneme. Jeli jsme v nákladním vagonu, naštěstí

ale celá rodina pohromadě – kromě otce, jenž byl v zajetí, a jeho rodičů, kteří byli vyhnáni hned po válce. V květnu roku 1946 jsme se ocitli v Bavorsku.⁴⁴⁹

Jméno: Eva Novotná

Datum narození: 19. dubna 1937

Místo narození: Pec pod Sněžkou

Dřívější povolání: učitelka

1) Jaké byly v Peci vtahy po válce? Jak vaše rodina prožívala odsun?

V létě roku 1946 se všichni Němci, kteří přišli do toho odsunu, shromažďovali tady v Peci, jak je teďka samoobsluha. Byly to samozřejmě většinou ženy s dětma, protože muže měly stále ještě v zajetí nebo padli, prostě nebyli. A potom starší lidé, kteří dostali prostě poukaz k odsunu. Seděli na lavičkách a na zemi, jenom kousek od místa, kde jsme o šest let předtím seděly s maminkou my a čekaly, až nás pan Holín odveze do Nymburka.

Lidé reagovali na to, že musí pryč, různě. Někteří jen hrdě řekli: „Tak teda jdeme.“ Jiní chodili za tatškou a za maminkou a doufali, že když by se moji rodiče vzali jejich chalupu, tak že oni tam budou moct zůstat jako pracovní síla. A že prostě nebudou vysídleni. Je to jasné, byli tam doma, takže to nebylo snadný samozřejmě. ..

Když začal odsun, říkával táta: „Tak asi nějaká ta spravedlnost teda je, protože se to teďka takhle otočilo.“ Ale potom, když zase pomáhal těm lidem, kteří byli připraveni k odsunu, tak to začal vidět trochu jinejma očima. Krom toho šli do sběrného tábora v Mladých Bucích a potom do transportu i naše teta Anna i teta Hilda. Na ten sběrném tábor si dobře pamatuju. Bylo to tam, co je teď pekárna. My jsme tam s maminkou vozily nějaký jídlo a vždycky takhle přes plot jsme mluvily s tetou Annou a s tetou Hildou. Tak to je taky takovej pocit, když stojíš u toho drátěného plotu a za tím je teta, druhá teta, dvě sestřenice a dva bratřenci a my s maminkou a se sestrou zase na druhé straně...

2) Jak to vypadalo, když byli všichni Němci vysídleni? Pamatuješ na lidi, kteří sem přicházeli v dalších letech?

---

⁴⁴⁹ Spurný, M. a kol.: Sudetské osudy, c. d., s. 20-21.

Mohli tu zůstat ze smíšených manželství, jako jsme byli my, a také němečtí dřevaři, protože dřevařství Češi neuměli. Já jsem tou dobou začala chodit do školy a vím, že tam s námi byly i děti německé národnosti, které neuměly česky...

V té době sem přijížděli takoví ti piráti, kteří tu opravdu rabovali. Přijížděli skutečně s aktovkama a odjížděli plný náklad'áky. No a pak přijela druhá vlna lidí, kteří si zabrali ty nejlepší baráky. Ale když to takhle pozoruješ, tam mnoho rodinného štěstí nebylo. Maminka říkala, že ty baráky jsou prokletý. A pak přijeli takoví ti normální, kteří doosídlovali pohraničí, kteří tady měli chuť zůstat a žít. Ale ti přišli do holejch baráků nebo do vybranejch baráků. Pak teda když to zjistili, jak se to tady brakuje, tak ouřad z těch hodně bohatých hotelů, které tady byly, posbíral ložní prádlo, ošacení, kožichy, nádobí a v hotelu Hořec, v Grandu tenkrát, se to všechno v sále dalo na stoly a ti, kteří sem přijeli, měli možnost koupit to, co potřebovali, aby vůbec tady mohli existovat...⁴⁵⁰

Jméno: Marta Kučerová

Datum narození: 1. července 1930

Místo narození: Osek

Dřívější povolání: sociální pracovnice

1) Kdo zůstal a kdo přišel po té, co Němci museli odejít? Jak to vypadalo v poválečných letech?

Byly tady vlastně tři skupiny lidí; ti, co zůstali i přes válku, my, kteří jsme tu bydleli před válkou a teď jsme se vrátili, a pak ti noví lidi, jak říkáte. Mně bylo strašně líto těch, co zůstali; já jsem chodila do Dochcova do školy a tyhle děti, které tady zůstaly a které tady chodily do německé školy, seděly v poslední lavici. Ony tam vlastně jen seděly. Nikdo se moc nezajímal o to, jestli uměj nebo neuměj...

2) Existovalo nějaké napětí mezi vámi, českými starousedlíky a mezi lidmi, kteří přicházeli do domů po Němcích?

Ano, občas se mluvilo o tom či onom, že si zabral barák. Hlavní chlapi z revolučních gard, to bylo hrozný...

---

⁴⁵⁰ Spurný, M. a kol.: Sudetské osudy, c. d., s. 68-70.

Na začátku samozřejmě přišlo spoustu lidí, který tady byli chvíli, zabrali si něco a zase odešli. Přišli sem často lidi, kteří se nikdy nikde nebudou cítit doma. Ale taky sem přišli pořádný lidi. Tak třeba ve středních Čechách neměli pěkný byt a tady hledali nový domov a našli ho. Vzpomínám si taky, že po válce tady byl zase hodně rušný kulturní život. Bylo to díky novým učitelům, kteří sem přišli. Oni na to byli zvyklí v těch obcích, kde předtím bydleli.⁴⁵¹

Jméno: Kateřina Romaňáková,

Datum narození: 21. ledna 1941

Místo narození: Skejuša, Rumunsko

Dřívější povolání: jeřábnice

1) Vzpomínky na přesídlení z Rumunska a dobu usídlování

V roce 1947, asi to bylo v souvislosti s Benešovými dekrety, jsme se na požádání naší vlády měli spolu s dalšími osídlenci vracet zpět do vlasti. Na základě těch dekretů se vrátilo pár lidí. Třeba manžel mojí sestry přišel jako sedmnáctiletý hned v tom roce, i rodiny s dětmi přišly. A jak cestovaly, to se nedá ani vypovědět, u toho by člověk brečel. Zním jednu paní, která ještě žije a která v tom roce 1947 cestovala s dvouměsíčním dítětem v peřince. Oni ji dali do normálního dobytčáku a v tom je vezli. Bylo září, takže jim byla zima, plínky prali, voda jim lezla za nehty. Pak se dostali do pohraničí. Dostali takové průkazy, na jejichž základě jim dali 300 korun na oblečení a s tím oni už měli nějak vystačit. Ti první se dostali do Chlumu, dělali v lese a neměli co jíst. Ten Chlum je někde tady v Čechách, u Budějovic. Byla to taky vysídlená oblast. Tam prostě ty mladé nevěsty vařily těm klukům mladým, protože jim neměl kdo vařit. Víte, ono to bylo strašně těžké. Ze začátku neměli opravdu co jíst. Už měli takový hlad, že když našli vyhozený jablka na kompostu, tak je snědli. Pak ale přišli sem na sever, usídlili se tady v Hoře Šebestiána a tam bydleli rok nebo dva. Samozřejmě si našli práci ve větézetce, to byla velká továrna. Bylo tady plno práce, a neměl kdo dělat. To se doneslo k dalším rodinám a v roce 1949 jich od nás přišlo 132. V téhle vlně, v roce 1949, jsem přišla i já osobně a moje sestra. Mně bylo tehdy

---

⁴⁵¹ Tamtéž, c. d., s. 79-80..

osm let. Náš transport byl poslední, potom už nebrali. Kdo přišel, přišel, a ostatní zůstali tam. Tam je jich ještě plno, v Rumunsku.

My jsme jeli více než týden, ale my už jsme měli vlak a měli jsme kupé. My jsme byly dvě rodiny v jednom kupé. Bylo nás osm a jeli jsme se všemi věcmi v tom jednom kupé. A pak ještě byly vagony zvlášť, ve kterých se vezl ten nejnutenější nábytek. Někteří zakotvili ve Volarech, jiní v tom Chlumu, někteří zůstali v Chebu. A my jsme, protože moje maminka už tam měla předtím odstěhovanou sestru s rodinou, bydleli na Moravě mezi Mikulovem a Znojmem ...⁴⁵²

2) Mohu se zeptat, proč se vlastně vaši rodiče rozhodli, že uposlechnou výzev a přestěhují se z Rumunska sem do Sudet?

My jsme tam vlastně nebyli doma. Oni nám říkali, „Vy jste Slováci, běžte si na Slovensko.“ A když jsme přišli sem, tak říkali „Jste Rumuni, běžte do Rumunska.“ Kam nás posílali, to radši ani nebudu říkat. Naši se kvůli tomu i hodně zlobili, protože na Moravě v Troskotovicích, tam jsou lidi dodnes přesvědčení, že jsme Rumuni. A my s Rumunama opravdu nemáme nic společného.

Po válce k nám přijel jeden pán, co si tady v Čechách už dříve našel práci, ale pak šel zpátky do Rumunska a agitoval, vlastně to byl agitátor. A taky dostal od Čechů za to peníze, jasně. Český stát chtěl, abychom sem šli...

Rodiče sice chtěli pryč z Rumunska, ale chtěli na Slovensko. Oni věděli, že patří na Slovensko, jenomže tady ta vláda měla české pohraničí uvolněný po odsunu Němců. Oni nám sice neřekli, kam jdeme, a naši mysleli, že jedou na Slovensko, a najednou se ocitli u Chebu, takže to byl podraz...⁴⁵³

---

⁴⁵² Spurný, M.: Sudetské osudy, n c. d., s. 120-121.

⁴⁵³ Tamtéž, c. d., s. 121-122.

Prameny

Archivy:

NA Praha:

f. 23, OK ÚV KSČ, Porady Osidlovací komise, a. j. 24, 31, 49.

f. 23, OK ÚV KSČ, Korespondence Osidlovací komise, a. j. 102, 155, 156.

f. 23, OK ÚV KSČ, Fond národní obnovy a Osidlovací úřad, a. j. 323, 353, 354.

f. 23, OK ÚV KSČ, Reemigrace čsl. občanů ze zahraničí, a. j. 362, 371.

f. 19, Pohraniční oddělení ÚV KSČ, 1945-1948, a. j. 13.

f. MPSP, 1941-1951, k. 268, i. č. 655, sig. 3521.

f. MPSP, 1941-1951, k. 380, i. č. 806, sig. 2120.

f. MPSP, 1941-1951, k. 413, 414, 415, i. č. 2347, sig. 859.

f. MV-N, 1945-1953, k. 3, i. č. 23, č. j. 620.

f. MV-N, 1945-1953, k. 24, i. č. 25, č. j. 1429.

f. MV-T, 1938-1954, k. 2, i. č. 2, sig. B-I.

OA Český Krumlov:

ONV Český Krumlov, Zápisy o zasedáních okresní správní komise 1945-1945, k. 1, i. č. 1, sig. B I 1.

ONV Český Krumlov, Zápisy o zasedáních rady okresního národního výboru 1946-1949, k. 2, i. č. 2, sig. B I 1.

ONV Český Krumlov, Presidiální spisy a zprávy o činnosti 1945-1949, k. 6, i. č. 114, sig. C/1a.

ONV Český Krumlov, Bezpečnostní záležitosti, cizinci, osidlování, konfiskace, antifašisté 1945-1947, k. 101-103, i. č. 152, sig. C 8/1.

ONV Český Krumlov, Reemigranti, repatrianti, poskytování podpor a osidlování, k. 288, i. č. 329, sig. C 8/10.

ONV Kaplice (fond nezpracován).

MNV Chvalšiny, k. 1, sig. I/2.

MNV Černá v Pošumaví, k. 6, i. č. 25, sig. II/1b-2.

MNV Černá v Pošumaví, k. 9, i. č. 26, sig. II/1b-2.

MNV Černá v Pošumaví, k. 29, i. č. 69, sig. VIII/b.

MNV Frymburk, k. 8, sig. II/3c.

MNV Frymburk, k. 36, 37, 38, sig. VIII/b.

MNV Horní Planá, k. 24, 25, 26, i. č. 36, sig. VII/b.

MNV Kájov, k. 1, sig. III B/1/2.

MNV Loučovice, k. 25, 26, i. č. 46, sig. VIII/b.

MNV Ostrov, k. 11, i. č. 80, sig. VIII/b.

MNV Světlík, k. 2, sig. II/2a.

Odbor archiv bezpečnostních složek MV:

Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-4, Hlášení I. praporu SNB v Českém Krumlově.

Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-174-3, Obvodní velitelství SNB Kaplice.

Odbor archiv bezpečnostních složek MV, 304-165-5, Situační zprávy a zpravodajské hlášení OV SNB v Českém Krumlově.

Orální historie:

Rozhovor s Hedvikou Klementovou, dne 23. 7. 2007

Rozhovor s Františkem Bártíkem, dne 17. 8. 2007

Rozhovor s Antonií Faturovou, dne 31. 8. 2007

Prameny tištěné

Jihočeská Pravda 1945-1949

Naše Svoboda 1946-1947

Rovnost 1946

Rudé Právo 1946

Osidlování. Věstník Osidlovacího úřadu, fondu národní obnovy a pozemkového fondu 1946-1947.

II. Pololetní sjezd delegátů lidové správy na okrese kaplickém. Zprávy referentů ONV k sjezdu dne 1. února 1948. ONV Kaplice 1948.

Nový domov. Dokončíme velké osidlovací dílo. 1946.

KOŤÁTKO, J.: Pozemková reforma v Československu. Praha 1949.

Seznam obcí v republice československé. Díl I. Seznam obcí v zemi české podle stavu z počátku roku 1948. Praha 1948.

Seznam obcí v republice československé. Díl I. Seznam obcí v zemích českých podle správního rozdělení z 1. února 1949. Praha 1949.

Statistický lexikon obcí v zemi české. Úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 Sb.zák. a nař. Vydán ministerstvem vnitra a státním úřadem statistickým na základě sčítání lidu z 1. prosince 1930. Praha 1934.

Zprávy Státního úřadu statistického, řada B, č. 1-Volby do Ústavodárného národního shromáždění dne 26. května 1946, Praha 1946.

Seznam literatury

25 let socializace vesnice na českokrumlovském okrese. Český Krumlov 1974.

ARBURG, A. von: Tak či onak. Nucené přesídlení v komplexním pojetí poválečné sídelní politiky v českých zemích. In: Soudobé dějiny 10/2003, s. 253-292.

ARBURG, A. von: Tak či onak. Nucené přesídlení v komplexním pojetí poválečné sídelní politiky v českých zemích. In: Soudobé dějiny 10/2003, s. 253-292.

ARBURG, A. von-STANĚK, T.: Organizované divoké odsuny? Úloha ústředních státních orgánů při provádění „evakuace“ německého obyvatelstva (květen až září 1945). In: Soudobé dějiny 12/2005, s. 465-533.

BĚLINA, P. a kol.: Dějiny zemí koruny České II. Praha 1993.

BROKLOVÁ, E.: Politický systém v Československu 1945-1948. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 69-78.

CÍFKA, S.-KRÝDL, M.-PECKA, J.: K problematice jižních Čech v letech 1945-1948. České Budějovice 1968.

ČAPKA, F.-SLEZÁK, L.-VACULÍK, J.: Nové osídlení českých zemí po druhé světové válce. Brno 2005.

ČAPKA, F.: Několik poznámek k otázce nezemědělského osídlování v pohraničí českých zemí po druhé světové válce. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 204-208.

DAVIDOVÁ, E.-KOČNAR, J.: Frymburk 1945-1985. Český Krumlov 1985.

HAHNOVÁ, E.-HAHN, H. H.: Sudetoněmecké vzpomínání a zapomínání. Praha 2002..

HEROLDOVÁ, I.: Současné etnické procesy v pohraničí českých zemí. In: Český lid, 71/ 1984.

IRMANOVÁ, E.: Řešení maďarské otázky v Československu po roce 1945- mezinárodní aspekty. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 217-225.

JECH, K.: Němci a Maďaři v dekretch prezidenta republik. Studie a dokumenty 1940- 1945. Brno 2003.

Jižní Čechy 1945-1970. České Budějovice 1970.

KAPLAN, K.: Pět kapitol o únoru. Brno 1997.

- KAPLAN, K.: Pravda o Československu 1945-1948. Praha 1990.
- KAPLAN, K.: Pravda o Československu 1948-1953. Praha 1991.
- KOCIÁN, J.: Československá strana národně socialistická v letech 1945-1948. Brno 2002.
- KOMLOSY, A.-BŮŽEK, V.-SVÁTEK, F.: Kultury na hranici. Jižní Čechy-Jižní Morava- Waldviertel-Weinviertel (ed). Wien 1995.
- KRÝDL, M.: K některým otázkám realizace plánu národní obnovy v jižních Čechách. In: Jihočeský sborník historický, 55/1986/3. České Budějovice 1986, s.122-132.
- KRÝDL, M.: Příspěvek ke studiu národnostní, sociální a politické skladby obyvatelstva Kaplicka po druhé světové válce. In: Jihočeský sborník historický, 54/1985. České Budějovice 1985, s.117-127.
- KUBÁT, J.: Cesta k Únoru. Příspěvek k regionální historii KSČ 1945-1948 v jižních Čechách. České Budějovice 1982.
- KUČERA, J.: „Žralok nebude nikdy tak silný.“ Československá zahraniční politika vůči Německu 1945-1948. Praha 2005.
- KUKLÍK, J.: Mýty a realita tzv. „Benešových dekretů.“ Dekrety prezidenta republiky 1940-1945. Praha 2002.
- LESÁK, J.: Soutěž politických stran v systému obnovené republiky. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 111-117.
- MAIER, S.: Das Grenzdurchgangslager Furth im Wald 1946-1957. Stamried 1999.
- MAREK, F.: Osídlování jihočeského pohraničí v letech 1945-1947. In: Jihočeský sborník historický, 41/1972. České Budějovice 1972, s.164-174.
- MAŠKOVÁ, V.: K odsunu uprchlíků a německého obyvatelstva z okresu Český Krumlov v letech 1945-1946. In: Výběr z prací členů Historického klubu při Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích, 29/1/1992. České Budějovice 1992, s.16-22.
- MENCL, V.: Křižovatky 20. století. Světlo na bílá místa v nejnovějších dějinách. Praha 1990.
- NOSKOVÁ, H.: Migrace, národnostní stát a národnostní menšiny v poválečném Československu. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 225-232.

NOVOTNÝ, L.: Německá menšina a česko-německé vztahy. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 232-239.

PEŠEK, J.: Nástup k osídlování jihočeského pohraničí (jaro 1945-léto 1946), in: Jihočeský sborník historický, 60/1986. České Budějovice 1986, s. 23-35.

PEŠEK, J.: Dokončování poválečného osídlování jihočeského pohraničí (léto 1946-podzim 1947). In: Jihočeský sborník historický, 60/1986. České Budějovice 1986, s.69-80.

PEŠEK, J.: Osídlování jihočeského pohraničí v letech 1947-1953. In: Jihočeský sborník historický, 60/1986. České Budějovice 1986, s.133-143.

ROBEK, A.-HAIŠMAN, T.-DAVIDOVÁ, E.: Náš domov Českokrumlovsko. Osídlování a proměny života v pohraničí 1945-1985. Český Krumlov 1985.

RUPNIK, J.: Dějiny Komunistické strany Československa. Od počátků do převzetí moci. Praha 2002.

SECKÁ, M.: Češi v rumunském Banátu. In: Češi v cizině 8/1995.

SLEZÁK, L.: Zemědělské osídlování pohraničí českých zemí po druhé světové válce. Brno 1978.

SPURNÝ, M. A KOL.: Sudetské osudy. Praha 2006.

STANĚK, T.: Perzekuce 1945. Perzekuce tzv.státně nespolehlivého obyvatelstva v českých zemích (mimo tábory a věznice) v květnu-srpnu 1945. Praha 1996.

STANĚK, T.: Poválečné „excesy“ v českých zemích v roce 1945 a jejich vyšetřování. Praha 2005.

STANĚK, T.: Německá menšina v českých zemích: 1948-1989. Praha 1993.

STANĚK, T.: Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918-1948). Ostrava 1992.

STANĚK, T.: Tábory v českých zemích 1945-1948. Šenov u Ostravy 1996.

SVATOŠ, S.: Předvolební boj jihočeských komunistů na jaře 1946. In: Jihočeský sborník historický, 1986/2, s.64-68.

ŠUTAJ, Š.: „ Akcia Juh“-Odsun Maďarov zo Slovenska do Čiech v roku 1949. Praha 1993.

ŠUTAJ, Š.: Maďarská menšina v povojnovej politice Československa. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 248-254.

VACULÍK, J.: Reemigrace zahraničních Čechů a Slováků v letech 1945-1950. Brno 1993.

VADKERTY, K.: Maďarská otázka v Československu 1945 – 1948. Bratislava 2002.

VANĚK, M. a kol.: Orální historie, Metodické a „technické“ postupy. Olomouc 2003.

VANĚK, M.: Orální historie ve výzkumu soudobých dějin. Praha 2004.

VYKOUPIIL, L.: Volby v květnu 1946. In: Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody. Sborník z konference k 60. výročí druhé světové války. Praha 2005, s. 168-174.

ZÁLOHA, J.: Šumava od A do Z. České Budějovice 1984.

ZÁLOHA, J.: Vojenský výcvikový tábor Boletice. In: Dějiny a současnost 20/1998, č. 1, s. 28-30.